

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra slavistiky

Bakalářská práce

**Komparace polského a českého systému
sekundárního vzdělávání**

VYPRACOVAL: Martin Dudek

VEDOUCÍ PRÁCE: mgr Kamila Katarzyna Przybylska

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité
prameny.

V Olomouci, 24. 4. 2018

podpis

Pragnę serdecznie podziękować mgr Kamili Katarzynie Przybylskiej za poświęcony mi czas i pomoc otrzymaną przy realizacji niniejszej pracy licencjackiej.

podpis

OBSAH

Úvod.....	6
1 Předmět srovnávací pedagogiky	8
1.1 Přístupy a teorie ve srovnávací pedagogice.....	9
1.2 Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED	11
1.2.1 Popis jednotlivých úrovní ISCED.....	16
1.3 Mezinárodní klasifikace vzdělávání EQF.....	21
1.4 Klasifikace kmenových oborů vzdělání.....	22
2 Problematika pedagogické terminologie.....	23
2.1 Úrovně vzdělávacího systému v ČR.....	24
2.2 Interpretace názvů škol	26
3 Charakteristika českého vzdělávacího systému.....	28
3.1 Preprimární (předškolní) vzdělávání.....	29
3.1.1 Změny v legislativě preprimárního vzdělávání.....	30
3.2 Primární (základní) vzdělávání.....	31
3.2.1 Základní vzdělávání – nižší sekundární vzdělávání.....	32
3.2.2 Změny v legislativě primárního a nižšího sekundárního vzdělávání	32
3.3 Terciární vzdělávání.....	33
3.3.1 Stupně terciárního vzdělání	35
4 Systém vyššího sekundárního vzdělávání v ČR.....	38
4.1 Přijímací řízení na střední školy v ČR	38
4.2 Středoškolské vzdělání bez výučního listu a maturity.....	41
4.2.1 Vzdělávání v praktických školách.....	42
4.3 Středoškolské vzdělání s výučním listem	44
4.4 Středoškolské vzdělání s maturitou.....	46
4.5 Vzdělávání v konzervatoři – středoškolské a vyšší odborné vzdělávání.....	50
4.5.1 Změny v legislativě vyššího sekundárního vzdělávání	51
4.6 Způsoby ukončení vyššího sekundárního vzdělávání v České republice.....	51
4.6.1 (Nová) závěrečná zkouška.....	52
4.6.2 Maturitní zkouška.....	53
4.6.3 Maturitní zkouška z českého jazyka.....	55
5 Charakteristika polského vzdělávacího systému před reformou	59
5.1 Preprimární vzdělávání (wychowanie przedszkolne).....	60
5.2 Primární vzdělávání – první a druhá etapa vzdělávání.....	62
5.2.1 Sprawdzian szóstoklasisty	63
5.3 Nižší sekundární vzdělávání (gimnazjum).....	64
5.3.1 Egzamin gimnazjalny	66

5.4	Vyšší sekundární vzdělávání před reformou	67
5.5	Postsekundární neterciární vzdělávání	69
5.6	Terciární vzdělávání.....	70
6	Charakteristika polského vzdělávacího systému po reformě	73
6.1	Osmiletá základní škola (szkoła powszechna)	75
6.1.1	Egzamin ósmoklasisty	76
7	Systém vyššího sekundárního vzdělávání v Polsku po reformě	78
7.1	Maturitní zkouška (stará verze)	80
7.1.1	Maturitní zkouška (nová verze)	81
7.1.2	Maturitní zkouška z polského jazyka	82
8	Srovnání vzdělávacích systémů České republiky a Polska	84
8.1	Orgány spravující veřejné školství v ČR a Polsku	84
8.2	Legislativní rámec vzdělávání v ČR a Polsku	85
8.3	Plnění povinnosti školní docházky	86
8.4	Srovnání vzdělávacích systémů podle klasifikace isced.....	87
8.5	Srovnání počtu hodin výuky na středních školách.....	88
8.6	Maturitní zkouška v ČR a Polsku	92
8.7	Přijímací řízení na vysoké školy v ČR a v Polsku	94
Závěr	96	
Podsumowanie	99	
Bibliografie	102	
Seznam zkratk	122	
Seznam tabulek	123	
Seznam obrázků	124	
Seznam příloh	125	
Příloha 1	I	

ÚVOD

Tématem této bakalářské diplomové práce je komparace vzdělávacích systémů České republiky a Polska na úrovni sekundárního (tedy především vyššího sekundárního – středoškolského) vzdělávání z pohledu komparativní pedagogiky, ale také z pohledu jazykovědného, protože obě země, byť jsou si velmi blízké, mají rozdílné přístupy ke vzdělávání žáků. Původním záměrem bylo srovnat pouze střední školství, jelikož jsem v něm shledával největší odlišnosti; aby však bylo možné porozumět vzdělávání na úrovni středních škol, považuji za nutné uvést v práci komplexní pohled na vzdělávací systémy obou zemí jako celku.

Práce je rozdělena do několika částí. V první kapitole se věnuji stručnému uvedení do problematiky komparativní pedagogiky a především také mezinárodním klasifikacím, které nám pomáhají nahlížet na jednotlivé stupně vzdělávání v přesně vymezených kategoriích. Toto vyjasnění je důležité, jelikož Česká republika i Polsko používají pro označení jednotlivých stupňů vzdělávání vlastní názvy, které nemusí být zřetelně převeditelné do druhého jazyka a jako takové by ztěžovaly porozumění jednotlivých stupňů při srovnávání i popisu. V menší míře se věnuji též jiným mezinárodním i národním klasifikacím, v průběhu práce je však stěžejním vodítkem pro komparaci klasifikace podle UNESCO – ISCED, respektive její stávající verze z roku 2011 a českou terminologii, která byla zavedena verzí CZ-ISCED 2011.

V následující kapitole je představen vzdělávací systém České republiky jako celku, s výjimkou vyššího sekundárního (středoškolského), kterému věnuji samostatnou kapitolu. Snažil jsem se obsáhnout téma přijímacího řízení do jednotlivých typů oborů, dělení jednotlivých úrovní středoškolského vzdělávání, tak jako ukončování studia závěrečnou či maturitní zkouškou. V případě maturitní zkoušky jsem se jak při se popisu českého, tak polského vzdělávacího systému, vzhledem k nepedagogické povaze mého oboru, omezil pouze na zkoušky z rodného (tedy českého nebo polského) jazyka.

V dalších třech kapitolách se věnuji vzdělávacímu systému Polska. Původním obsahem práce měl být popis vzdělávacího systému, tak jak byl znám za posledních (necelých) dvacet let, nicméně se v průběhu psaní této práce začalo objevovat množství ověřitelných informací a vyhlášek, které mi daly dostatečný

podklad k tomu, abych popsal též systém vzdělávání v průběhu nové reformy školství, tak jako plánované změny v budoucnosti. V práci se tedy věnuji jak školství před reformou, tak také po reformě. Toto v mnohém ztížilo vyhledávání informací, především z časového hlediska, jelikož se stále objevovaly nové informace, které mne přiměly přepracovávat nejednu kapitolu.

V poslední části se pak již zaměřuji na srovnávání vybraných prvků vzdělávacích systémů České republiky a Polska. Tato srovnávání vychází z poznatků, k nimž jsem dospěl během psaní této práce.

Nedílnou součástí je také česko-polský glosář obsahující okolo 500 termínů z oblasti pedagogiky, umístěný v příloze.

1 PŘEDMĚT SROVNÁVACÍ PEDAGOGIKY

Srovnávací pedagogika je většinou chápána jako multidisciplinární součást pedagogických věd, zkoumající pedagogické jevy a fakta v politických, ekonomicko-sociálních a kulturních souvislostech dvou či několika zemích, oblastech či dokonce kontinentech. Srovnávací pedagogika zkoumá školskou politiku a legislativu, řízení a financování školství, strukturu školských systémů, jejich výsledky, vzdělávací cíle apod.¹

Nejpočetnější studie z oblasti srovnávací pedagogiky (tak jako tato práce) jsou na úrovni **internacionální**, tedy zkoumající vzdělávací systémy jednotlivých zemí. Mohou však být také studie **intranacionální**, srovnávající vzdělávací jevy na úrovni jedné země (například mezi etnickými skupinami) a studie **supranacionální** srovnávající vzdělávací procesy na nadnárodní úrovni, například rozdílů mezi vzdělávacími systémy velkých regionů či rozdílů mezi průmyslovými a rozvojovými zeměmi (**srovnávací pedagogika rozvojových zemí**).²

Srovnávací pedagogika využívá metod a teoretických postupů z **obecné pedagogiky** a díky **dějinnám pedagogiky** dokáže lépe popsat vývoj a tradice vzniku vzdělávacích systémů, včetně socioekonomických, kulturních a politických faktorů, které tento vývoj bezesporu ovlivňují.³

Dále se jedná o další společenské vědy jako je filozofie, psychologie, sociologie, etnografie či ekonomie. Jednou z nejvýznamnějších funkcí srovnávací pedagogiky je funkce mezinárodně integrativní, díky které může svým způsobem fungovat jako nástroj boje proti xenofobním a nacionalistickým tendencím, především díky poskytování informací o školství jiných zemí, čímž napomáhá k mezinárodnímu porozumění.⁴

Srovnávací pedagogika však také poskytuje mezinárodní rozhled nejen v oblasti vzdělávání, ale jelikož se tato sféra dotýká veliké oblasti společenského života, pomáhá nalézt a pochopit také kulturní, historické, politické a ekonomické souvislosti.⁵

¹ VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*, s. 7.

² VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*, s. 8.

³ Tamtéž, s. 9.

⁴ Tamtéž.

⁵ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*.

Poznatky vyplývající z výzkumů v sociální pedagogice využívají nejen ekonomové (problémy a vyhodnocování kvality, efektivity a financování vzdělávacích systémů, včetně shromažďování komparativních dat týkajících se vstupu absolventů různých typů škol na trh práce), ale také sociologové (například závislost nejvyššího dosaženého stupně vzdělání na profesní kvalifikaci, zaměstnaneckém či společenském statusu, rozdílech ve mzdách, politickými preferencemi či životním stylem) a hlavně samotní učitelé, manažeři ve školství či studenti pedagogiky, kteří mohou často při tvorbě vzdělávacích programů využívat výsledků komparativního výzkumu programů jednotlivých zemí.⁶

Poznatky ze srovnávací pedagogiky jsou důležité též pro širokou veřejnost, tedy hlavně tu rodičovskou, jelikož jí umožňuje udělat si vlastní názor na vzdělávací systém v zemi, v níž žijí, kriticky jej zhodnotit, porovnat a případně se zasadit o jeho změnu.⁷

1.1 PŘÍSTUPY A TEORIE VE SROVNÁVACÍ PEDAGOGICE

Nejstarším přístupem uplatňovaným v komparativní pedagogice je **přístup historicko-filozofický** (popis a vývoj vzdělávacího systému v jedné zemi). Vychází z přesvědčení, že společenské jevy nemohou být pochopeny bez studia jejich geneze. **Přístup národní** užívají komparatisté přesvědčení o tom, že vzdělávací systém každé země je výsledkem charakteru národa a jeho historie. Později byl kritizován, nezankl však úplně.⁸

Mezi dalšími přístupy je třeba zmínit **sociologickou metodu**, která zkoumá vztahy vzdělávacích systémů se společenskou strukturou, její kulturní, ekonomickou a politickou situací. Tato metoda zkoumá cíle, formy, metody a prostředky výchovy a edukace z hlediska sociálního složení společnosti.⁹

Přístup problémový spočívá ve výběru určitých problémových témat vztahujících se ke vzdělávání a analyzuje je takovým způsobem, aby se ukázaly různé formy, v jakých se objevují v jiných vzdělávacích systémech.

⁶ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*, s. 22-23.

⁷ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*, s. 24.

⁸ VÁŇOVÁ, Miroslava. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*, s. 63-64.

⁹ ŠVEC, Štefan. *Metodológia vied o výchove*, s. 262.

Přístup kontextuální zkoumá vzdělávací systém ve vztahu ke specifickému kulturnímu prostředí, ve kterém existuje, a vším, co s ním souvisí. Jedním z méně užívaných přístupů srovnávací pedagogiky je **přístup klasifikační**, kdy klasifikace vždy zahrnuje nějakou teorii či hypotézu o znacích objektů a vede k vytváření kategorií.¹⁰

Statistické klasifikace vycházejí z kvantitativního přístupu ve vztahu ke zkoumané realitě založené na měřeních, testování a statistikách. Mezi instituce využívající tento přístup patří *International Association for the Evaluation of Educational Achievement* (IEA) či *Programme for International Student Assessment* (PISA) spadající pod Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).¹¹

Ekonomický přístup se soustřeďuje na kvantifikování vztahu vzdělávání a ekonomického růstu a ekonomickou efektivitu vzdělávání. Tento přístup je uplatňován od 60. let 20. století s kolísavou tendencí v jeho využívání.

Dynamický přístup vychází z názoru Pedra Rosselló, podle kterého nelze předem stanovit metodu srovnávacích výzkumů, z důvodu jejich cílů i výchozích předpokladů; silněji se zde projevuje **orientační a prognostická funkce** srovnávací pedagogiky, odrážející dynamiku celosvětového společenského vývoje, změn v kultuře i ekonomice a vzájemného prolínání problémů a podnětů k jejich řešení. Rosselló pak rozděluje výzkumy v komparativní pedagogice do skupin:

- **předmět srovnávání** (vzdělávací systémy, struktury, kurikula, metody apod.);
- **šíře vzdělávání** (mezinárodní, regionální, intranacionální);
- **podstata srovnávání** (podle typu dat určených ke srovnávání, jak se kombinují s údaji jiné oblasti, jako například sociologickými, politickými, psychologickými apod.);
- **hledisko úhlu komparace**, tj. srovnávání mezi situacemi či tendencemi ve vzdělávání.¹²

¹⁰ VÁŇOVÁ, Miroslava. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*, s. 68.

¹¹ VÁŇOVÁ, Miroslava. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*, s. 69-70.

¹² Tamtéž, s. 71.

1.2 MEZINÁRODNÍ STANDARDNÍ KLASIFIKACE VZDĚLÁVÁNÍ ISCED

Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (*International Standard Classification of Education - ISCED*) je jednou z ekonomických a sociálních klasifikací Organizace spojených národů (OSN). Verze ISCED 2011 byla schválena na 36. generální konferenci organizace UNESCO v listopadu 2011 a nahradila předchozí verzi z roku 1997.

Klasifikace je navržena tak, aby rámcově sloužila pro zařazování vzdělávacích aktivit a kvalifikací do mezinárodně uznávaných skupin. Pojmy jsou tedy definovány tak, aby byly mezinárodně platné.¹³

Kód	Označení	Česká republika	Polsko
ISCED 0	preprimární vzdělávání, vzdělávání v raném dětství	předškolní vzdělávání	edukacja przedszkolna
ISCED 1	primární vzdělávání	základní vzdělávání	kształcenie podstawowe
ISCED 2	nižší sekundární vzdělávání	základní vzdělávání (vyšší ročníky základní školy, odpovídající ročníky na středních školách, gymnáziích a konzervatořích)	kształcenie gimnazjalne
ISCED 3	vyšší sekundární vzdělávání	středoškolské vzdělávání	kształcenie ponadgimnazjalne/ /ponadpodstawowe/ /średnie/
ISCED 4	postsekundární neterciární vzdělávání	pomaturitní vzdělávání, nástavbové studium atd.	kształcenie policealne
ISCED 5	krátký cyklus terciárního vzdělávání	vyšší ročníky konzervatoře vedoucí k absolutoriu	studia krótkiego cyklu
ISCED 6	bakalářská, nebo jí odpovídající úroveň	vysokoškolské bakalářské studium, vyšší odborné studium	studia licencjackie lub ich odpowiedniki
ISCED 7	magisterská nebo jí odpovídající úroveň	vysokoškolské magisterské studium	studia magisterskie lub ich odpowiedniki
ISCED 8	doktorská nebo jí odpovídající úroveň	vysokoškolské doktorské studium	studia doktoranckie lub ich odpowiedniki
ISCED 9	nezařazené vzdělávání		

Tabulka 1: Úrovně ISCED v ČR a Polsku

Zdroj: vlastní

¹³ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

Klasifikace CZ-ISCED je českým překladem mezinárodního standardu ISCED používající mezinárodní terminologii, která je zavedená a používaná v České republice.

Klasifikace ISCED 2011 zahrnuje formální i neformální vzdělávání, ale nezahrnuje programy informálního, namátkového, či nahodilého učení a ani kvalifikace, které nejsou uznávány. Formální i neformální vzdělávání zahrnuje množství vzdělávacích programů, které jsou vymezeny na národní úrovni (například řádné vzdělávání, vzdělávání dospělých, prezenční a distanční vzdělávání, odborné vzdělávání, vzdělávání žáků se speciálními potřebami apod.).

Formální vzdělávání je vzdělávání institucionalizované, úmyslné a plánované. Formální vzdělávací programy jsou uznávány národními vzdělávacími (či obdobnými) úřady. Odborné vzdělávání a vzdělávání žáků se speciálními potřebami je též uznáváno jako součást formálního vzdělávání a tyto kvalifikace jsou v ISCED uváděny. Zahrnuje získávání na sebe navazujících stupňů vzdělání (základní, střední, vyšší odborné, vysokoškolské); absolvování studia je potvrzeno osvědčením (výuční list, maturitní vysvědčení, potvrzení o absolutoriu, vysokoškolský diplom apod.).¹⁴

Neformální vzdělávání je (stejně jako formální vzdělávání) vzděláváním institucionalizovaným, záměrným a plánovaným. V rámci procesu celoživotního vzdělávání může být alternativou či doplňkem formálního vzdělávání. Je obvykle poskytováno formou kurzů, seminářů či workshopů a většinou nevede ke kvalifikacím uznaným jako formální kvalifikace. Úspěšné ukončení neformálního vzdělávacího programu (či získání takové kvalifikace) standardně neumožňuje přístup k vyšší úrovni vzdělávání.¹⁵ Nutnou podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného lektora, facilitátora, nebo vedoucího. Neformální vzdělávání je zpravidla dobrovolné, volně přístupné, celostní a vychází především z potřeb účastníků.¹⁶

Informální učení je definováno jako forma učení, které je úmyslné nebo záměrné, nicméně není institucionalizované, je méně organizované

¹⁴ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Neformální vzdělávání v Jihomoravském kraji. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=310216&TypeID=7>.

a strukturovaná než formální a neformální vzdělávání. Mohou zde patřit vzdělávací aktivity v rodině, na pracovišti, či dovednosti získané v každodenním životě samostatně. Nejedná se o pasivní učení přijímáním informací (například četba knihy), ale o cílevědomou a záměrnou činnost zaměřenou na osvojování nových poznatků (například učení se cizího jazyka z učebnice pro samouky).¹⁷

Nahodilé (namátkové učení) zahrnuje formy učení, které nejsou organizované, nebo ty, které předávají informace, ale nejsou zamýšleny jako záměrná vzdělávací nebo učební aktivita.¹⁸

Úroveň vzdělávání je soubor vzdělávacích programů s ohledem na stupeň znalostí a dovedností předávané daným programem. Čím pokročilejší a rozvinutější je program, tím vyšší je úroveň vzdělávání. Zařazování do úrovní ISCED se snaží zrcadlit jejich obsah, ten je mnohdy však natolik rozmanitý, aby byl porovnatelný s jinými, proto ISCED využívá klasifikační kritéria, aby lépe zařadila daný vzdělávací program do odpovídající úrovně.

Odborné vzdělávání poskytují vzdělávací programy, které předávají žákům a studentům specifické znalosti, dovednosti a kompetence odpovídající kvalifikaci určitého povolání či profese.¹⁹

Všeobecné vzdělávání je zpravidla uskutečňováno programy ve školách, které jsou určeny k tomu, aby rozvíjely všeobecné znalosti a dovednosti, literární, numerickou a informační gramotnost a též připravovaly žáky pro pokročilejší následné studium. Mezi všeobecné vzdělávání se zahrnují též ty programy, jež jsou určeny k přípravě na odborné vzdělávání, ne však na zaměstnání (programy nevedoucí k určité kvalifikaci).²⁰

¹⁷5. Informální učení. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20561193/331313a05.pdf/195efc96-f9f2-49e3-8849-1429e83cd826?version=1.0>.

¹⁸ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

¹⁹ *Odborné vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli* [online]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/P_KAP_Pojeti_Odborne_vzdelavani.pdf.

²⁰ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

Jedním z kritérií pro klasifikování formálních vzdělávacích programů je **délka trvání jednotlivých úrovní ISCED**:

- **ISCED 0** – zde nejsou žádná kritéria délky trvání, programy by měly odpovídat dvou stům hodin vzdělávacích činností;
- **ISCED 1** – délka trvání je obvykle od 4 do 7 let, nejčastěji 6 let;
- **ISCED 2** – délka trvání je obvykle od 2 do 5 let, nejčastěji 3 roky;
- **ISCED 3** – délka trvání je obvykle od 2 do 5 let, nejčastěji 3 roky;
- **ISCED 4** – délka trvání je obvykle od půl roku do dvou, tří let;
- **ISCED 5** – délka trvání je obvykle od 2 do 3 let;
- **ISCED 6** – délka trvání je obvykle od 3 do 4 let, nebo od 1 roku do 2 let, pokud navazují na jiný program stejné úrovně
- **ISCED 7** – délka trvání je obvykle od 1 roku do 4 let, pokud navazují na předchozí úroveň, nebo od 5 do 7 let, pokud navazují přímo na úroveň ISCED 3;
- **ISCED 8** – délka trvání je nejméně tři roky.²¹

Pokud se klasifikují formální vzdělávací programy přesahující jednu úroveň, užívá ISCED kumulativní délky trvání

- **ISCED 1+2** – kumulativní délka trvání může být od 8 do 11 let, nejčastěji je to 9 let;
- **ISCED 1+2+3** – kumulativní délka trvání může být od 11 do 13 let, nejčastěji to však bývá 12 let. Pro vstup do terciárního vzdělávání je potřeba alespoň 11 let vzdělávání na úrovních ISECD 1 až ISCED 3.²²

²¹ *ISCED 2011 operational manual* [online].

²² Tamtéž.

Dosažené vzdělání je nejvyšší úroveň vzdělání, kterou žák/student úspěšně ukončil a získal tak potvrzení nebo kvalifikaci. Uznaná dílčí kvalifikace je zařazena do nižší kategorie než samotný program. Kvalifikace z neformálního vzdělávání, či potvrzení dovedností a znalostí, které nejsou považovány za rovnocenné formálnímu vzdělání se do ISCED nezařazují. Ti, kteří absolvovali jen část studia, případně neabsolvovali kvalifikační zkoušky (neúspěšné složení maturitní, či státní závěrečné zkoušky), nemají oprávnění k úspěšnému ukončení programu a jejich kvalifikace se počítá od nejvyššího stupně vzdělání ukončeného před nástupem do neúspěšně ukončeného programu.²³

Dosažené vzdělání	
ISCED 0	Nižší než primární vzdělání
ISCED 1	Primární vzdělání
ISCED 2	Nižší sekundární vzdělání
ISCED 3	Vyšší sekundární vzdělání
ISCED 4	Postsekundární neterciární vzdělání
ISCED 5	Krátký cyklus terciárního vzdělání
ISCED 6	Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň
ISCED 7	Magisterská nebo jí odpovídající úroveň
ISCED 8	Doktorská nebo jí odpovídající úroveň
ISCED 9	Vzdělání jinde neuvedené

Tabulka 2: Úrovně vzdělání podle ISCED

Zdroj: vlastní, zpracováno na základě dat z OECD a ČSÚ

²³ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

1.2.1 POPIS JEDNOTLIVÝCH ÚROVNÍ ISCED

ISCED 0 – Preprimární vzdělávání – vzdělávání na úrovni ISCED 0 je definováno jako počáteční stupeň organizované výuky, určený k tomu, aby připravil děti předškolního věku na školní prostředí. Po ukončení tohoto stupně děti pokračují v primárním vzdělávání. Tato úroveň zahrnuje takové programy vzdělávání raného dětství, které mají úmyslnou vzdělávací složku a zaměřují se na rozvoj sociálně emocionálních dovedností nezbytných k dalšímu vzdělávání a fungování ve společnosti. Programy se zaměřují na děti, které ještě nedosáhly věku pro vstup do následující úrovně a dělí se na **vzdělávání v raném dětství** (pro děti od 0 do 3 let) a **preprimární vzdělávání**. To je určeno dětem od tří let do věku, v němž zahajují povinnou školní docházku.²⁴

Učební prostředí instituce poskytující tento stupeň vzdělání by mělo vizuálně stimulovat, podporovat sebevyjádření, klást důraz na používání jazyka pro komunikaci a nabízet takový způsoby hry, jež přispívá k rozvoji dovedností a sociálních interakcí dětí.²⁵

Preprimární vzdělání zahrnuje též vzdělávání pro děti se vzdělávacími potřebami a osoby bez vzdělání, které neukončili vzdělání na úrovni ISCED 0, nezahrnuje však vzdělávání dospělých. Programy této úrovně jsou obvykle určeny skupině dětí a jsou institucionalizovány (kulturní domy, domovy, střediska apod.); informální učení dětí jejich rodiči se do této úrovně nezařazuje.²⁶

ISCED 1 – Primární vzdělávání – vzdělávání na této úrovni je obvykle určeno k poskytování základních dovedností žákům v oblasti literární a numerické gramotnosti (dovednosti ve čtení, psaní a počítání), včetně základních informací s nízkou odborností, které dávají pevný základ pro učení a sociálně-psychologický rozvoj žáků. Lekce jsou často prováděny (především v prvních ročnících) v blocích či projektech s integrovanou výukou.²⁷ Za skupinu dětí je obvykle zodpovědný

²⁴ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

²⁵ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

²⁶ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

²⁷ KAŠOVÁ, Jitka. Tematicky, nebo projektově.

jeden učitel organizující výuku, ale žáci mohou mít pro některé předměty i jiné učitele.²⁸

Obvyklý vstupní věk nebývá nižší než 5 a vyšší než 7 let a délka trvání může být od 4 do 7 let. Tento stupeň vzdělání končí obvykle ve věku 10 až 12 let.²⁹ Často bývá spojen s ISCED 2 a tvoří jednu součást základního vzdělávání (základní škola v ČR a *szkoła podstawowa/powszechna* podle zreformované podoby polského školství).

ISCED 2 – Nižší sekundární vzdělávání – tato úroveň je obvykle určena k dokončení základního vzdělávání započaté na úrovni ISCED 1 a rozvíjení jejich učebních výsledků. Cílem je položit základ pro celoživotní učení a rozšířit všeobecné vzdělání. Některé programy na této úrovni však již mohou nabízet programy odborného vzdělávání.³⁰

Programy jsou obvykle organizovány podle učebního plánu a více orientované na konkrétní předměty. Učitelé pro tuto úroveň mají zpravidla pro vybrané předměty pedagogické vzdělání (aprobaci) a také jich více učí předměty jedné třídy. Hranice mezi ISCED 1 a ISCED 2 je nejčastěji v bodě, kdy začíná být kladen důraz na předmětovou výuku. Konec této úrovně se obvykle shoduje s koncem povinné školní docházky, končí mezi osmi a jedenácti lety od zahájení vzdělávání na úrovni ISCED 1.³¹

ISCED 3 – Vyšší sekundární vzdělávání – tato úroveň je obvykle určena k ukončení sekundárního vzdělávání, přípravě na povolání a/nebo přípravě na terciární vzdělávání.

Programy této úrovně jsou více diferencované s možností návazného studia a také učitelé jsou více specializovaní v oboru, který vyučují. Studenti běžně začínají studium na tomto stupni ve věku okolo 14 nebo 16 let a před nástupem na tuto úroveň je od nich vyžadována ukončená úroveň ISCED 2. Hranice mezi ISCED 2 a ISCED 3 je tehdy, kdy začínají být vyučovány specializovanější a odborné předměty. Mezi programy připravující k tomuto typu kvalifikace v České republice patří: 4leté gymnázium, 3. až 6. ročník 6letého gymnázia, 5. až 8. ročník

²⁸ KAŠOVÁ, Jitka. Tematicky, nebo projektově.

²⁹ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

osmiletého gymnázia, obory středních škol ukončené maturitní zkouškou, střední vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou (včetně oborů středních odborných učilišť ukončených maturitní zkouškou). Dále též 5. až 6. ročník 8letých a 1. až 4. ročník 6letých oborů konzervatoře a vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou či výučním listem, případně rekvalifikační kurzy ukončené závěrečnou zkouškou.³²

V Polsku je tato úroveň vzdělání získávána studiem na střední odborné škole (*technikum*), středním odborném učilišti (*zasadnicza szkoła zawodowa*), všeobecně vzdělávacím lyceu (*liceum ogólnokształcące*) a po reformě též na středních odborných učilištích prvního a druhého stupně (*szkoła branżowa I i II stopnia*).

ISCED 4 – Postsekundární neterciární vzdělávání – tento stupeň vzdělávání zahrnuje programy na hranici mezi vyšším sekundárním a terciárním vzděláváním. Typický věk při nástupu na tuto úroveň studia je vyšší než při vstupu na úroveň ISCED 3 a vzdělávací proces trvá v řádu několika měsíců až dvou let. I když tyto programy mívají zpravidla o něco málo vyšší úroveň než programy ISCED 3 a rozšiřují již nabyté znalosti, nelze je považovat za programy terciárního vzdělávání. Mezi programy této úrovně se zařazují též rekvalifikační kurzy, případně odborné profesní kurzy získané během života člověka.³³

V České republice se mezi tuto úroveň zahrnuje nástavbové studium, zkrácené studium v oborech ukončených maturitní zkouškou, studium učebních oborů po absolvování střední školy, rekvalifikační kurzy v délce od půl roku do dvou let, pomaturitní studium na jazykových školách akreditovaných MŠMT, zkrácené studium v oborech ukončených výučním listem apod.

V Polsku pro přijetí na tento stupeň studia (*studium policealne*) vyžadováno ukončené vyšší sekundární vzdělání – ISCED 3, pro studium většiny programů nemusí však být nutně ukončeno maturitní zkouškou.³⁴ Tyto školy mohou vzdělávat ve vzdělávacích programech, po jejichž ukončení absolventi získají profesní kvalifikaci.

³² Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

³³ Tamtéž.

³⁴ Informator o szkołach policealnych w regionie częstochowskim na rok szkolny 2018/2019. Dostupné z: <http://ciz.ids.czest.pl/ciz/dokumenty/policealne2018.pdf>.

ISCED 5 – Krátký cyklus terciárního vzdělávání – programy této úrovně jsou určeny k tomu, aby poskytovaly profesní znalosti a dovednosti prakticky orientované pro trh práce, mohou však též umožňovat vstup k jiným programům terciárního vzdělávání. ISCED 5 je nejnižší úrovní terciárního vzdělávání, studium na této úrovni trvá obvykle od dvou do tří let.³⁵

V České republice pro tento stupeň vzdělávání žáky připravují poslední ročníky vyššího odborného vzdělávání na konzervatoři, v Polsku to byly učitelství akademie (*Kolegium Nauczycielskie* a *Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych*) a akademie vzdělávající sociální pracovníky (*Kolegium Pracowników Służb Społecznych*), většina přestala nabírat studenty již ve školním roce 2012/2013 a do roku 2016 byly v procesu rušení.³⁶

ISCED 6 – Bakalářská, nebo jí odpovídající úroveň – programy této úrovně jsou navrženy tak, aby poskytovaly účastníkům středně pokročilé akademické a/nebo profesní znalosti a dovednosti, vedoucí tak k udělení prvního diplomu. Výuka na tomto stupni studia má často podobu přednášek a nemusí nutně zahrnovat dokončení projektu výzkumu či vědecké práce (pokud je zahrnují, jsou obvykle méně rozsáhlé a rozvinuté a prováděny pod větším odborným dohledem).³⁷

Pro vstup do programů na této úrovni je obvykle vyžadováno úspěšné ukončení programů na úrovni ISCED 3, případně ISCED 4, a to těch, které umožňují postup k vyššímu stupni studia. Po ukončení některých programů na úrovni ISCED 6 je účastníkům umožněno pokračovat v následném studiu ISCED 7 – magisterská, nebo jí odpovídající úroveň, ale obvykle neumožňují pokračování na úrovni ISCED 8 – doktorská, nebo jí odpovídající úroveň.³⁸

Programy vedoucí k této úrovni mají obvykle délku 3 až 4 roky denního studia (případně odpovídající množství kreditů získané za studium).

ISCED 7 – Magisterská, nebo jí odpovídající úroveň – programy této úrovně jsou značně komplexnější než předchozí stupeň a taktéž více specializované. I zde si účastníci rozšiřují schopnosti a dovednosti na pokročilé

³⁵ *International standard classification of education* [online].

³⁶ POLAK, Marcin. Likwidacja kolegiów nauczycielskich nie do końca przemyślana.

³⁷ *International standard classification of education* [online].

³⁸ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

úrovni, vedoucí k certifikátu druhého stupně. Na této úrovni je již patrná oblast samostatného výzkumu, avšak ne na takové úrovni, jež by vedla k akademické hodnosti doktora.³⁹

Programy obvykle následují po absolvování ISCED 6, tehdy je jejich délka nejčastěji mezi jedním rokem až dvěma lety. Pokud se jedná o studium navazující na úroveň ISCED 3, délka studia je nejméně pět let (především obory všeobecného a zubního lékařství, veterinární medicíny, případně právo a jiné obory). Většina terciárních oborů poskytující pokračování ve studiu na úrovni ISCED 8 jsou standardně zařazeny v kategorii ISCED 7, nicméně ne všechny programy této úrovně vedou k navazujícímu (pokračujícímu) studiu.⁴⁰

ISCED 8 – Doktorská nebo jí odpovídající úroveň – tato úroveň vede především k pokročilé vědecké kvalifikaci (a akademicko-vědecké hodnosti doktor); programy této úrovně jsou standardně nabízeny pouze výzkumně orientovanými institucemi terciárního vzdělávání, jako jsou univerzity. Tato úroveň končí odevzdáním a obhajobou doktorské či jí odpovídající závěrečné práce, jež musí přispívat k poznání daného studijního oboru. Tyto programy jsou proto organizovány především na výzkumu, nejen na přednáškách, s různým stupněm supervize, případně samostatně.⁴¹ Pro vstup do kvalifikační úrovně je požadováno ukončení programu na úrovni ISCED 7.

³⁹ *ISCED 2011 operational manual* [online].

⁴⁰ *International standard classification of education* [online].

⁴¹ *ISCED 2011 operational manual* [online].

1.3 MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE VZDĚLÁVÁNÍ EQF

Evropský rámec kvalifikací (*European Qualifications Framework – EQF*) je společenský evropský referenční rámec, který pomáhá pochopit, uznávat a porovnávat kvalifikace získané v zemích Evropské unie. Rámec rozlišuje osm kvalifikačních úrovní, které pokrývají vzdělávání od základního školního až po vysokoškolské doktorské vzdělávání. Úrovně jsou popsány znalostmi, dovednostmi a kompetencemi, ověřenými zkouškou. EQF je tedy více orientován na výsledky vzdělávání, klasifikace ISCED spíše na délku studia (viz přechodí podkapitola). EQF je nástroj pro řazení kvalifikací bez ohledu na to, jestli byly dovednosti získány formálním, neformálním či informálním způsobem studia. Pokud jedinec prokáže potřebné dovednosti a znalosti, získá kvalifikaci, tedy potvrzení (certifikát, diplom apod.) o výsledcích vzdělávání.⁴²

Evropský rámec kvalifikací vznikl před deseti lety, v roce 2008 a klasifikace ISCED v sedmdesátých letech dvacátého století.⁴³

Úroveň EQF	Název dosaženého vzdělání
1	základy vzdělání (základní škola speciální)
2	základní vzdělání, střední vzdělání bez výučního listu, střední vzdělání s výučním listem (dvouleté studium)
3	střední vzdělání s výučním listem (tříleté studium)
4	střední vzdělání s maturitní zkouškou (všeobecné, s odborným výcvikem, odborné)
5	profesní kvalifikace bez formálního vzdělávání
6	vysokoškolské – bakalářský studijní program, vyšší odborné vzdělání (vč. konzervatoří)
7	vysokoškolské – magisterský studijní program
8	vysokoškolské – doktorský studijní program

Tabulka 3: Úroveň dosaženého vzdělání podle EQF.

Zdroj: vlastní, na základě dat NÚV⁴⁴

⁴² STALKER, Milada. Jaký je rozdíl mezi ISCED a EQF?.

⁴³ Víte, jak do životopisu vyplnit úroveň EQF a co to je?. Dostupné z: <http://www.europass.cz/vite-jak-do-zivotopisu-vyplnit-uroven-eqf-a-co-to-je/>.

⁴⁴ Jakou máte úroveň EQF?. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/eqf/jakou-mate-uroven-eqf-1>.

1.4 KLASIFIKACE KMENOVÝCH OBORŮ VZDĚLÁNÍ

V 90. letech 20. století existovalo množství oborů s různorodými vzdělávacími programy, které ztěžovaly orientaci, a tak se podle požadavků na transparentnost vzdělávací struktury zavedlo několik opatření, včetně nových registrů oborů vzdělání. V roce 1998 byly zavedeny kmenové obory vzdělání, přesně vymezující jednotlivé oblasti vzdělávání. Vznikl registr **Klasifikace kmenových oborů vzdělání** (KKOV), který nahradil předchozí **Jednotnou klasifikaci oborů vzdělání**. Obory s obsahovou příbuzností byly rozříděny do kmenových oborů a jim nadřazených skupin. Tato klasifikace též alfabetycky vyjádřila úroveň dosaženého vzdělání.⁴⁵

Kód	Název úrovně vzdělání
A	Bez vzdělání
B	Neúplné základní vzdělání
C	Základní vzdělání
D	Nižší střední vzdělání
E	Nižší střední odborné vzdělání
H	Střední odborné vzdělání s výučním listem
J	Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu
K	Úplné střední všeobecné vzdělání
L	Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou
M	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)
N	Vyšší odborné vzdělání
P	Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři
R	Vysokoškolské bakalářské vzdělání
T	Vysokoškolské magisterské vzdělání
V	Vysokoškolské doktorské vzdělání

Tabulka 4: Úrovně vzdělání podle KKOV.

Zdroj: vlastní, podle údajů z KKOV⁴⁶

⁴⁵ Orientace ve vzdělávací soustavě a ve vzdělávací nabídce. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-4-14>.

⁴⁶ Tamtéž.

2 PROBLEMATIKA PEDAGOGICKÉ TERMINOLOGIE

Po roce 1989 se česká (a slovenská) pedagogika otevřely světu a do jazyka začaly pronikat zahraniční teorie, společně se svou terminologií; začaly též kontakty s mezinárodními orgány zabývajícími se vzdělávací politikou, jako je OECD, EU apod. Tehdy narostla potřeba po nových termínech spjatých se vzdělávacími systémy.⁴⁷ Vzniklo tak několik slovníků z oblasti pedagogiky, například Výkladový slovník z pedagogiky Zdeňka Koláře (a kolektivu) s téměř šesti sty termíny z oblasti pedagogiky, pedagogické psychologie a vzdělávací politiky, Pedagogický slovník J. Průchy, E. Walterové aj., ale též několik překladových, především anglicko-české a česko-anglické (například Česko-anglický slovník – pedagogika/školaství/andragogika Jana Průchy).

Úzce specializovaných (oborových) slovníků se zaměřením na polštinu není na českém trhu, případně v knihovnách mnoho. Existuje několik technických a ekonomických slovníků (například Polsko-český technický slovník Antonína Radvanovského), slovník dřevařské terminologie, či slovník matematiky (Česko-polský, polsko-český matematický slovník autorů Krecha, Tlustého a Vošmilkové z vydavatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích); nicméně česko-polský nebo polsko-český slovník z oblasti pedagogiky či vzdělávací politiky na knižním trhu stále není k dispozici.

V polském jazyce též existuje několik pedagogických slovníků, jak výkladových, (například Nowy słownik pedagogiczny – autor: Wicent Okoń, či Słownik Pedagogiczny (Czesław a Małgorzata Kupisiewicz)), tak také překladových (například Pięciojęzyczny słownik terminów pedagogicznych, polsko-anglicko-francouzsko-německo-ruský).⁴⁸

I přes existenci slovníků (ve většině případů spíše slovníkových příruček) stále existují problémy při používání správné terminologie, protože česká pedagogická terminologie nestíhá okamžitě reagovat na změny a vznik nových výrazů v odborné pedagogické terminologii.⁴⁹

⁴⁷ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*, s. 49-50.

⁴⁸ Pięciojęzyczny słownik terminów pedagogicznych. Dostupné z: <https://searchworks.stanford.edu/view/579342>.

⁴⁹ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*, s. 50.

2.1 ÚROVNĚ VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU V ČR

Jedním z hlavních problematických oblastí pedagogické terminologie je především označování jednotlivých úrovní vzdělávacího systému. Existuje sice mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (viz předchozí kapitola), nicméně nahrazování českých výrazů mezinárodními může způsobit komplikace. Například český vzdělávací systém se dělí nejčastěji na **předškolní**, **primární** (vzdělávání na základních školách a nižších ročnících gymnázií) a **terciární** vzdělávání (v České republice se pod terciární studium zařazuje vzdělávání na vysokých školách, vyšších odborných školách, ale též na konzervatořích při přípravě k absolutoriu). Mezinárodní terminologie však rozeznává termíny **preprimární** vzdělávání (*pre-primary education*) pro předškolní vzdělávání⁵⁰ a dále termín **nižší sekundární** vzdělávání (*lower secondary education*).⁵¹ V České republice není zvláštním stupněm a jeho studium je umožněno v několika formách. Základní vzdělávání je v České republice rozděleno do dvou stupňů.

Zpravidla bývá vstup do nižšího sekundárního vzdělávání podmíněn absolvováním šesti let vzdělávání primárního, v ČR je však šestý ročník již zařazen do studia na nižší sekundární úrovni.⁵²

Dalším problémem při zařazování českých vzdělávacích programů do kategorie ISCED 2 jsou **základní školy speciální** (9. a 10. ročník), původně užívající termín pomocná škola⁵³ či zvláštní škola, vzdělávající jedince s mentálním postižením středního až těžkého stupně. Od 1. 9. 2016 platí novela školského zákona upravující podporu ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a integraci s běžnou školskou populací.⁵⁴ Lze však zřizovat školy či třídy a oddělení ve školách po děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem.⁵⁵ K této kategorii

⁵⁰ PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*, s. 50.

⁵¹ *International standard classification of education* [online], s. 33.

⁵² Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Podpůrná opatření ve vzdělávání* [online], s. 33.

⁵⁵ Tamtéž, s. 35

patří též jednoleté a dvouleté praktické školy a též obory **středních škol** s upravenými učebními plány v odborných učilištích a středních odborných učilištích.⁵⁶

Podle dělení ISCED tedy České školství zařazuje mezi nižší sekundární školství jak vyšší ročníky základní školy (dokonce též i ročník, který by jiné vzdělávací systémy zařazovaly pod vzdělávání primární), tak také obory vyučující na středních školách, připravující k následnému vzdělávání na úrovni ISCED 3, tak také pro přímý vstup na pracovní trh.

Dále je nutné zmínit, že někdy může být též výrazný rozdíl v délce studia pro získání kvalifikace podle ISCED. Zde si můžeme vzít příklad z konzervatoře. Střední vzdělání s maturitní zkouškou získá žák podle § 87 zákona č. 561/2004 Sb. po úspěšném ukončení části vzdělávacího programu (nejdříve po čtyřech letech v denní formě studia v šestiletém studijním programu či po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu.

	A									B					
Základní škola	1	2	3	4	5	6	7	8	9						
Střední škola s maturitou										1	2	3	4		
Čtyřleté gymnázium										1	2	3	4		
Šestileté gymnázium							1	2	3	4	5	6			
Osmileté gymnázium				1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Vyšší odborná škola													1	2	3
Konzervatoř - šestiletý program										1	2	3	4	5	6
Konzervatoř - osmiletý program							1	2	3	4	5	6	7	8	

A: ukončení základního vzdělávání

B: ukončení středoškolského vzdělávání

C: ukončení vyššího odborného vzdělávání

Tabulka 5: Rozdíl v délce trvání vyššího odborného studia

Zdroj: vlastní, na základě popisů podle NÚV (infoabsolvent.cz)⁵⁷

Údaje v tabulce ukazují délku studia na jednotlivých stupních vzdělávání, jak se jednotlivé ročníky vybraných typů škol překrývají a také rozdíl v délce vyššího odborného, tedy terciárního studia. Pro získání stejného titulu

⁵⁶ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

⁵⁷ Tamtéž.

(diplomovaný specialista) studují žáci konzervatoří (ISCED 5 – programy krátkého cyklu terciárního vzdělávání) o rok až dva méně než absolventi vyšších odborných škol (ISCED 6) studujících po čtvrtém ročníku (případně vyšším, pokud se jedná o nastavbu střední školy).⁵⁸

2.2 INTERPRETACE NÁZVŮ ŠKOL

Jednou z hlavních součástí této práce je srovnání jednotlivých stupňů vzdělání, před i po reformě. Problematika překladu/převedení těchto termínů na český jazyk spočívá v nejednoznačnosti a nekonzistentním používání některých termínů v českých zdrojích.

Polský název	Navrhovaný překlad
<i>Żłobek</i>	Jesle
<i>Przedszkole</i>	Mateřská škola
<i>Zespół wychowania przedszkolnego</i>	Skupina předškolního vzdělávání
<i>Oddział przedszkolny</i>	Přípravný ročník
<i>Zerówka</i>	Nultý ročník
<i>Punkt przedszkolny</i>	Předškolní oddělení
<i>Oddział przedszkolny</i>	Oddělení předškolního vzdělávání při základních školách
<i>Szkoła podstawowa</i>	Základní škola
<i>Gimnazjum</i>	Gymnázium / Nižší sekundární škola
<i>Szkoła ponadgimnazjalna</i>	Střední škola
<i>Szkoła ponadpodstawowa</i>	
<i>Szkoła średnia</i>	
<i>Zasadnicza szkoła zawodowa</i>	Střední odborné učiliště
<i>Branżowa szkoła I stopnia</i>	Střední odborné učiliště prvního stupně
<i>Branżowa szkoła II stopnia</i>	Střední odborné učiliště druhého stupně
<i>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy</i>	Odborná škola speciální pro přípravu k povolání
<i>Szkoła policealna</i>	Postsekundární škola

Tabulka 6: Navrhované interpretace stupňů vzdělávání v Polsku

Zdroj: vlastní překlad.

Toto jsou termíny aktuálně používané v polském jazyce. V průběhu práce jsou zmiňovány i jiné, mnohdy již neexistující formy vzdělávání či druhy škol, které jsou již v útlumu. V takovém případě budou termíny vysvětleny či přeloženy v odpovídající kapitole.

⁵⁸ Výběr oboru vzdělání. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>.

Poznámky k vybraným termínům:

PL Szkoła podstawowa/Szkoła powszechna

CZ **Základní škola**

Mezi školními roky 1999/2000–2016/2017 polský termín „základní škola“ označoval šest ročníků primárního vzdělávání, tedy celou úroveň ISCED 1. Poté pokračovali v tříletém studiu na *gimnazjum*, které představuje dokončení základního stupně úrovně, jak je znám v České republice – po 6+3, tedy devíti letech studia. Po reformě se však navrátila forma osmileté jednolitě struktury základního vzdělání.⁵⁹ Tento stupeň se nyní nazývá též *szkoła powszechna*.

PL Gimnazjum

CZ **Gymnázium/Nižší sekundární škola**

Gimnazjum je jedno z problematičtějších slov. V Polském jazyce označuje stupeň studia, který je určen pro absolventy šestého ročníku základní školy. V běžném jazyce se nepoužívá označení „nižší sekundární škola“. Termín gymnázium/*gimnazjum* je však používán oběma stranami pro označování jak polského, tak českého termínu. V českém jazyce nejčastěji označuje čtyřleté gymnázium, tedy stupeň vyššího sekundárního vzdělávání, ale též víceletá gymnázia integrující v sobě nižší a vyšší sekundární vzdělávání. Příkladem může být Polské gymnázium – Polskie Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego v Českém Těšíně. Oba názvy, český i polský, označují pouze gymnázium podle českého vzdělávacího systému (škola nabízí všeobecné čtyřleté studium v oboru 79-41-K /41 Gymnázium pro absolventy základních škol).⁶⁰

Tento stupeň studia je v Polsku díky reformě v útlumu a nahradila jej osmiletá základní škola.

⁵⁹ Szkoła podstawowa. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/szkola-podstawowa.html>.

⁶⁰ Historia Gimnazjum. Dostupné z: <http://www.gympol.cz/historia-gimnazjum/>.

3 CHARAKTERISTIKA ČESKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

System vzdělávání v České republice vychází ze zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, jinak zvaném též školský zákon a zákona 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Školský systém v ČR se dělí na **předškolní** (preprimární), **základní** (v tom primární a nižší sekundární vzdělávání podle ISCED; první a druhý stupeň podle tradičního dělení v České republice), **středoškolské** (vyšší sekundární) a **terciární** (vysokoškolské a vyšší odborné) vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program je obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů všech oborů vzdělání na všech stupních.. V České republice byl implementován zákonem č. 561/2004 Sb., a byl novelizován v roce 2015 pod č. 82/2015.⁶¹ Nahradil tehdejší učební osnovy, jež byly soupisem učiva, tématy určenými k prezentování a „probírání“ s žáky. Nebyly však stanoveny standardizované minimální dovednosti, ke kterým měl vyučující žáky dovést. RVP popisuje vzdělávací obsah formou očekávaných výstupů – úroveň dovedností a znalostí, jež by měli všichni žáci po absolvování ovládat a také formou učiva (témata), jež je prostředkem k dosažení očekávaných výstupů.

V návaznosti na rámcový vzdělávací program pak školy tvoří svůj Školní vzdělávací program, jehož obsah a rozsah je v kompetenci školy (obvykle týmu pedagogů a ředitele školy). Obsah vzdělávání může být rozložen podle modulů či podle předmětů a v případě změn a úprav RVP se ŠVP těmto změnám přizpůsobuje. Školy tak mohou změnit svůj vzdělávací program, včetně jeho názvu, aby se odlišily od jiných, vnesly do vzdělávacího procesu vlastní nápady, případně se profilovat (RVP uvádí minimální počty hodin pro předměty a také hodiny disponibilní, které mohou být rozděleny mezi jednotlivé předměty podle uvážení pedagogického týmu).⁶²

⁶¹ Rámcové vzdělávací programy. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>.

⁶² Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf.

3.1 PREPRIMÁRNÍ (PŘEDŠKOLNÍ) VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání na úrovni ISCED 0 je počátečním stupněm organizované výuky, které má děti uvést do školního prostředí. Za preprimární vzdělávání jsou považovány ty programy, které se uskutečňují mimo prostředí domácnosti, v mateřských školách nebo předškolních zařízeních.⁶³ Tak jako ostatní stupně vzdělávacího systému, tak také preprimární vzdělávání se řídí kurikulární politikou Národního programu rozvoje vzdělávání⁶⁴ v ČR a principy zveřejněnými v zákoně č. 561/2004 Sb.

Tento stupeň vzdělávání je podle § 34 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. určen zpravidla pro děti od tří, nejdříve však od věku dvou let. Horní věková hranice je šest let, avšak může se lišit v závislosti na věku dítěte při vstupu do primárního vzdělávání a také na faktu, kdy se jedná o dítě se speciálními vzdělávacími potřebami.⁶⁵

Dětem mladším věku tří let byly určeny též jesle, které však nespádaly pod kompetenci Ministerstva školství a od roku 2013 ani Ministerstva zdravotnictví. V souladu s zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, který částečně nahrazuje zákon č. 20/1966 Sb. již nepatří mezi zdravotnická zařízení a provozování jeslí jako takovýchto zařízení bylo ukončeno ke dni 31. 12. 2013. Od té doby je možné poskytovat obdobnou péči dětem jako vázanou činnost dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších právních předpisů, „péče o děti do 3 let věku v denním režimu“.⁶⁶

Zákon č. 178/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., zavádí změny v přijímání dětí do mateřské školy. Od roku 2017 je poslední rok předškolního vzdělávání povinný pro všechny děti, které do 31. srpna dosáhnou věku pěti let. Povinné předškolní vzdělávání se nevztahuje na děti s hlubokým mentálním postižením.⁶⁷

⁶³ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

⁶⁴ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/38919_1_1/.

⁶⁵ § 34 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

⁶⁶ SAJDLOVÁ, Helena. Prohlášení ministerstva zdravotnictví o provozování jeslí jako zdravotnických zařízení.

⁶⁷ Souhrnné informace o povinném předškolním vzdělávání. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/40134_1_1/.

Do běžných tříd je možné také zařazovat děti se speciálními potřebami a vytvářet tak třídy integrované.⁶⁸ O přijetí dítěte do MŠ rozhoduje ředitel/ka zařízení. Pokud se jedná o dítě se zdravotním postižením, o přijetí rozhoduje taktéž ředitel/ka školy na základě písemného vyjádření lékaře pro děti a dorost, případně školského poradenského zařízení.⁶⁹ Dítě může být přijato do vzdělávacího zařízení i během školního roku.⁷⁰

Nepřihlášení dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání je považováno za přestupek.⁷¹

3.1.1 ZMĚNY V LEGISLATIVĚ PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

§ 34, § 34a, § 34b a § 179 odst. 2 až 4 školského zákona vymezují školské obvody spádových mateřských škol, s platností od školního roku 2017/2018. V praxi to znamená, že děti a jejich rodiče tak budou vědět, která škola je pro ně spádová a obecní úřady poskytnou řediteli spádového zařízení seznam dětí s nárokem na přijetí do jejich mateřské školy.

Zavádí se též povinnost předškolního vzdělávání dětí ve věku 5 let, včetně jednotného termínu pro zápis dětí všech věkových kategorií. Nově je též upraveno postavení lesních mateřských škol, pravidla pro organizaci vzdělávání v této instituci a určení minimálního počtu nepřetržitého vzdělávání na čtyři hodiny denně.⁷²

Povinné vzdělávání dětí od 5. roku věku dítěte bude bezplatné až do začátku plnění povinné školní docházky.⁷³ Od školního roku 2017/2018 přibylo nárokové přijetí 4letých dětí do spádové mateřské školy, od školního roku 2018/2019 se věk sníží na 3 roky a od školního roku 2020/2021 na 2 roky.⁷⁴

⁶⁸ Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>.

⁶⁹ § 34 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷⁰ § 34 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷¹ § 182a odst. 1 písm. a) bod 2. zákona č. 561/2004 Sb.

⁷² Přehled nejdůležitějších legislativních změn účinných od 1. září 2016 a později. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/prehled-nejdulezitejsich-legislativnich-zmen-ucinnych-od-1-zari-2016-a-pozdeji/d-1709759>.

⁷³ Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>.

⁷⁴ Tamtéž.

Lesní mateřská škola nemůže být dle § 179 odst. 3 školského zákona spádovou mateřskou školou.⁷⁵

3.2 PRIMÁRNÍ (ZÁKLADNÍ) VZDĚLÁVÁNÍ

V České republice je školní docházka povinná po dobu devíti školních let, začíná na začátku školního roku, ve kterém dítě dosáhlo šestého roku věku do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnácti let;⁷⁶ plnění povinné školní docházky se řídí § 36 až 43 školského zákona. Základní vzdělávání zahrnuje primární vzdělávání (ISCED 1) a nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2). Školy však takto běžně nejsou nazývány a povětšinou je zažité dělení na první (od prvního po pátý ročník) a druhý stupeň (od šestého po devátý).⁷⁷ V případě škol s upraveným vzdělávacím programem může mít základní škola až deset ročníků. V takovém případě je první stupeň tvořen prvním až šestým a druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem.⁷⁸

Povinná školní docházka platí nejen pro všechny občany České republiky, ale též pro občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území ČR pobývají více než 90 dní.⁷⁹ Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šesti let a pokud mu není povolen odklad.⁸⁰ Zákonný zástupce je povinen dítě k povinné školní docházce přihlásit v měsíci dubnu kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.⁸¹ Žák může absolvovat docházku i za pomoci individuální výuky (§ 41 školského zákona).

Stupeň základního vzdělání získá žák po absolvování vzdělávacího programu na základní škole⁸² případně v odpovídajících ročnících víceletého (šestiletého a osmiletého) gymnázia nebo konzervatoři. V případě ukončení vzdělávání na základní škole speciální žák získá základy vzdělání.⁸³

⁷⁵ § 179 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷⁶ § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷⁷ § 46 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷⁸ § 46 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

⁷⁹ § 34a odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

⁸⁰ § 36 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

⁸¹ § 34a odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

⁸² § 45 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

⁸³ § 45 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

3.2.1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ – NIŽŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Jak již bylo zmíněno výše, druhou část primárního vzdělávání – tedy přesněji řečeno – nižší sekundární vzdělávání či jeho část mohou žáci absolvovat na druhém stupni základní školy – v šestém až devátém ročníku, v prvních ročnících studia na konzervatoři, v prvním až čtvrtém ročníku osmiletého nebo v prvním až šestém ročníku gymnázia šestiletého.⁸⁴

Cílem vzdělávacích postupů je především dokončení povinné školní docházky a získání základního vzdělání, které žák započal nástupem do úrovně ISCED 1. Žáci by si měli osvojit strategie učení, naučit se tvořivě myslet, řešit problémy a být motivováni k soustavnému vzdělávání se, naučit se pečovat o fyzické a duševní zdraví a bezpečnost svou i jiných. Na druhém stupni je také mnohem obvyklejší užší specializace jak předmětů, tak vyučujících,⁸⁵ i když v určitých typech škol může stále v jistém stupni fungovat integrovaná výuka (například epochální výuka na waldorfských školách, integrování předmětů přírodních a sociálních věd⁸⁶ apod.). Získání stupně vzdělávání se řídí § 45 a ukončení základního vzdělávání § 54 až 56 školského zákona.

3.2.2 ZMĚNY V LEGISLATIVĚ PRIMÁRNÍHO A NIŽŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se podle § 16 a následujících školského zákona vzdělávají na základě poskytování podpůrných opatření prvního až pátého stupně. Podpůrná opatření spočívají v poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení, úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a jeho ukončování, využití asistenta pedagoga, případně dalších pedagogických pracovníků (tlumočníci, prepisovatelé pro neslyšící apod.), či zabezpečení předmětů pedagogicko-speciální péče.⁸⁷

Zápis k plnění povinné školní docházky byl podle § 36 odstavce 4 školského zákona přesunut ze zimního období na termín 1. až 30. dubna.⁸⁸ Dále byla

⁸⁴ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ HESOVÁ, Alena. Integrace ve výuce.

⁸⁷ MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Podpůrná opatření ve vzdělávání* [online].

⁸⁸ § 36 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb.

rozšířena možnost individuálního vzdělávání žáka na druhém stupni základní školy. Vzdělavatel takového žáka musí mít ukončené vysokoškolské vzdělání v souladu s § 41 školského zákona (pro vzdělávání na prvním stupni musí mít vzdělavatel nejméně středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou). O povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka.⁸⁹

Školy získají možnost snížení nejvyššího počtu žáků ve třídě o 2 za každého žáka s přiznaným podpůrným opatřením čtvrtého až pátého stupně, o 1 za každého žáka s přiznaným podpůrným opatřením třetího stupně, a o 2 za každého žáka s přiznaným podpůrným opatřením třetího stupně, pokud se jedná o žáka s přiznaným podpůrným opatřením v případě mentálního postižení.⁹⁰

Dále díky novele školského zákona č. 178/2016 Sb. od školního roku 2017/2018 platí, že do přípravné třídy základní školy mohou být zařazeny ty děti, u nichž je předpoklad, že toto zařazení jejich vývoj vyrovná a kterým byl současně povolen odklad povinné školní docházky. Bez povoleného odkladu není možné takovéto děti do přípravných tříd zařadit.⁹¹

3.3 TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Terciárním vzděláváním se rozumí vzdělávání navazující na studium vyšší sekundární – úplné střední odborné či úplné střední všeobecné ukončené maturitní zkouškou. Zahrnuje pomaturitní akademické vzdělávání na univerzitách a vysokých školách státních i soukromých, ale též odborné nebo profesní vzdělávání.⁹²

Mezi lety 1991 – 1995 se však začal formovat také nový typ neuniverzitního vzdělávání, tzv. vyšší odborné školy. V roce 1991 byla vytvořena skupina patnácti středních škol nabízejících pomaturitní studium, které by bylo, na rozdíl od stávajícího univerzitního studia, prakticky orientováno. V prvních fázích tohoto experimentu dosahovala délka studia od tří do čtyř let, počet škol se navýšil na

⁸⁹ § 41 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

⁹⁰ Přehled nejdůležitějších legislativních změn účinných od 1. září 2016 a později. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/prehled-nejdulezitejsich-legislativnich-zmen-ucinnych-od-1-zari-2016-a-pozdeji/d-1709759>.

⁹¹ Přípravné třídy základních škol od školního roku 2017/2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/pripravne-tridy-zakladnich-skol-od-skolního-roku-2017-2018>.

⁹² Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

padesát a konečně v roce 1995 bylo novelou tehdejšího Školského zákona zakotveno vyšší odborné vzdělání, které nahradilo studium pomaturitní.⁹³

S rozvojem a rozšiřováním vyšších odborných škol také souvisí zřízení vysokých škol neuniverzitního typu zákonem o vysokých školách z roku 1998. Vysoká škola neuniverzitní uskutečňuje bakalářské studijní programy, může uskutečňovat též magisterské studijní programy dle § 2 odst. školského zákona. Tyto školy se nedělí na fakulty. V současné době (2018) v České republice existují pouze dvě veřejné vysoké školy neuniverzitního typu, a to Vysoká škola polytechnická v Jihlavě (zákon č. 375/2004 Sb., ze dne 3. června 2004, o zřízení Vysoké školy polytechnické Jihlava)⁹⁴ a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (zákon č. 162/2006 Sb., ze dne 17. března 2006, o zřízení Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích).⁹⁵ Veřejné vysoké školy jsou financovány především ze státního rozpočtu,⁹⁶ zřizují se a ruší zákonem.⁹⁷ Soukromý sektor v terciárním vzdělávání převažuje. Jedinými státními vysokými školami jsou Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany.⁹⁸ Data v tabulce níže pochází z Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů Ministerstva školství.⁹⁹

Soukromé		Veřejné		Státní	
Univerzitní	Neuniverzitní	Univerzitní	Neuniverzitní	Univerzitní	Neuniverzitní
3	36	24	2	2	0

Tabulka 7: Rozdělení vysokých škol podle zřizovatele

Zdroj: vlastní, podle údajů z Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů Ministerstva školství¹⁰⁰

⁹³ KARPÍŠEK, Michal et al. Vyšší odborné školy na rozcestí.

⁹⁴ Zákon č. 375/2004 Sb.

⁹⁵ Zákon č. 162/2006 Sb.

⁹⁶ § 18 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb.

⁹⁷ § 5 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb.

⁹⁸ § 94 zákona č. 111/1998 Sb.

⁹⁹ Registr vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů. Dostupné z: <http://krakatau.uiv.cz/registrvssp/>.

¹⁰⁰ Tamtéž.

Vyšší odborné školy ve spolupráci s vysokými školami a univerzitami (především soukromými) mohou nabízet bakalářské studium přímo v prostorách vlastní školy, nebo za pomoci vzájemných smluv upravovat přijímání studentů z VOŠ do vyšších ročníků vysokých škol.¹⁰¹

3.3.1 STUPNĚ TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁNÍ

Bakalářské vzdělání (ISCED 6) je ukončené státní závěrečnou zkouškou, obhajobou bakalářské práce a udělením titulu bakalář („Bc.“ ve zkratce) či bakalář umění (ve zkratce „BcA.“).¹⁰² Délka studia je obvykle 3-4 roky denního studia včetně praxe.¹⁰³

Magisterské a inženýrské vzdělání – magisterský studijní program (ISCED 7) standardně navazuje program bakalářský v standardní délce studia 1-3 roky. V rámci tzv. jednolitého magisterského studia, nenavazujícího na studium bakalářské, je standardní doba studia nejméně čtyři (například některé umělecké obory) a nejvíce šest let.¹⁰⁴ Studium je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce.¹⁰⁵ V rámci oborů všeobecného lékařství, zubního lékařství a veterinárního lékařství a hygieny je studium řádně ukončeno obligatorní státní rigorózní zkouškou.¹⁰⁶

¹⁰¹ Spolupráce VOŠ s VŠ. Dostupné z: <http://www.asociacevos.cz/wp-content/uploads/2017/04/Spolupr%C3%A1ce-VO%C5%A0-s-V%C5%A0.pdf>.

¹⁰² § 45 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁰³ § 45 odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁰⁴ § 46 odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁰⁵ § 46 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁰⁶ Tamtéž.

Absolventům magisterského stupně studia jsou udělovány tyto akademické tituly¹⁰⁷:

Zkratka	Název titulu	Oblast	
Ing.	inženýr	ekonomie, technické vědy, zemědělství, lesnictví, vojenství	
Ing. arch.	inženýr architekt	architektura	
MUDr.	doktor medicíny	ukončeno státní rigorózní zkouškou	
MDDr.	doktor zubního lékařství		všeobecné lékařství zubní lékařství
MVDr.	doktor veterinární medicíny		veterinární lékařství a veterinární hygiena
MgA.	magistr umění	umění	
Mgr.	magistr	ostatní	

Tabulka 8: Akademické vysokoškolské tituly absolventů magisterského studia

Zdroj: vlastní, na základě dat z § 46 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb.¹⁰⁸

Existuje však také fakultativní, tedy dobrovolná rigorózní zkouška pro absolventy magisterského studijního programu v jiných oblastech.¹⁰⁹ Nejedná se tedy o další studium k získání dodatečné formální kvalifikace, ale titul magistra („Mgr.“) je případným novým titulem nahrazen a ten původní se již neuvádí (tak jak magisterský titul získaný navazujícím magisterským studiem nahrazuje původní titul „Bc.“).

Zkratka	Název titulu	Oblast
JUDr.	doktor práv	právo
PhDr.	doktor filozofie	humanitní, pedagogické, společenské vědy
ThLic.	licenciát teologie	teologie
ThDr.	doktor teologie	
RNDr.	doktor přírodních věd	přírodní vědy
PharmDr.	doktor farmacie	farmacie

Tabulka 9: Akademické tituly po absolvování rigorózní zkoušky

Zdroj: vlastní, na základě dat z § 46 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb.¹¹⁰

¹⁰⁷ § 46 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁰⁸ § Tamtéž.

¹⁰⁹ § 46 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb.

¹¹⁰ Tamtéž.

Doktorský studijní program (ISCED 8) je zaměřen na samostatnou vědeckou činnost v oboru, nebo tvůrčí činnost v oblasti umění.¹¹¹ Studium probíhá podle individuálního studijního plánu ve standardní délce 3 až 4 roky pod vedením školitele.¹¹² Studium je ukončeno státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce a udělením akademického titulu „doktor“ („Ph.D.“) uváděného za jménem.¹¹³

Vyšší odborné vzdělání se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. Délka studia je standardně 3 roky v denní formě studia, v rámci zdravotnických oborů to může být až 3,5 roku. Součástí studia je odborná praxe.¹¹⁴ Po napsání a obhajobě absolventské práce a zvládnutí zkoušek absolutoria (zkouška z odborných předmětů a cizího jazyka)¹¹⁵ je absolventům udělen neakademický titul „diplomovaný specialista“, ve zkratce „DiS.“.¹¹⁶ Dokladem o ukončení tohoto stupně vzdělávání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.

¹¹¹ § 47 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb.

¹¹² § 47 odst. 2-3 zákona č. 111/1998 Sb.

¹¹³ § 47 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb.

¹¹⁴ § 92 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

¹¹⁵ § 102 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹¹⁶ § 101 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

4 SYSTÉM VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

Žáci, kteří úspěšně ukončí devátý ročník základní školy, se mohou ucházet o studium v systému vyššího sekundárního vzdělávání ukončeného vysvědčením, výučním listem nebo maturitní zkouškou. Střední vzdělávání vytváří u žáků předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, žáci jsou vedeni k samostatnému zpracování poznatků, celoživotnímu učení, přípravě k pokračování studia či přípravě na povolání či pracovní činnosti.¹¹⁷

Podle § 58 školského zákona se ukončením vyššího sekundárního (středního – ve shodě se zněním zákona) vzdělávání dosahuje těchto stupňů vzdělání:

- střední vzdělání,
- střední vzdělání s výučním listem
- střední vzdělání s maturitní zkouškou¹¹⁸

Vyšší sekundární vzdělávání (střední vzdělání) odpovídá evropské klasifikaci ISCED 3. Počáteční věková hranice pro navštěvování středních škol je 15 let. Žáci je navštěvují obvykle ve věku od 15 do 18 let.¹¹⁹

4.1 PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA STŘEDNÍ ŠKOLY V ČR

Přijímací řízení do prvního ročníku středních škol se uskutečňuje v jednotlivých kolech vyhlášených ředitelem školy, který je povinen vyhlásit nejméně jedno kolo přijímacího řízení a datum tohoto kola oznámit nejpozději do 31. ledna. Jedinou výjimkou, která povoluje určení pozdějšího termínu přijímacích zkoušek je, pokud škola, nebo obor, jehož se dotýká daný termín přijímacího řízení, byl zapsán do školského rejstříku po 31. lednu, v takovém případě může ředitel školy vyhlásit jiný termín přijímacího řízení, nejpozději však do 31. srpna.¹²⁰

¹¹⁷ Česká-republika: Vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání (Střední vzdělávání). Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-7_el?2nd-language=cs.

¹¹⁸ § 58 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹¹⁹ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

¹²⁰ § 60 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

Ředitel stanoví pro jednotlivá kola přijímacího řízení jednotná kritéria přijetí do oboru vzdělávání, včetně způsobu hodnocení plnění těchto kritérií.¹²¹ Též stanoví počty přijímaných uchazečů do oboru a formy vzdělávání.¹²² Při vyhlásování přijímacího řízení je nutné ve shodě se stanovenými právními předpisy a především školským zákonem uvést předpoklady pro přijetí uchazečů.

Žák je povinen prokázat zdravotní způsobilost při přihlašování se ke studiu na střední škole.¹²³ Žáci, či jejich zákonní zástupci jsou též povinni doložit úspěšné ukončení povinné školní docházky nebo úspěšně ukončeného základního vzdělání při přijímání do čtyřletých, tříletých a dvouletých oborů středního vzdělání, v délce devíti let.¹²⁴

Přihlášku ke vzdělávání podává zákonný zástupce nezletilého uchazeče, zletilý uchazeč, či jiná osoba, na základě plné moci, za uchazeče. Pokud se uchazeč nachází v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, může v nezbytných případech podat přihlášku ředitel zařízení místo zákonného zástupce, musí však o podání přihlášky bezodkladně informovat zákonného zástupce uchazeče a podle § 60a školského zákona je nezbytnou součástí přihlášky též souhlas uchazeče s jejím podáním.¹²⁵

V přijímacím řízení na obory s maturitní zkouškou (kromě oborů s talentovou zkouškou a gymnázia se sportovní přípravou), se koná jednotná zkouška z českého jazyka a literatury a matematiky ve shodě s § 60 odst. 5 školského zákona, není však tímto dotčena možnost ředitele zvolit si pro přijímací řízení i školní přijímací zkoušku.¹²⁶

Při přijímacím řízení do zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitou se jednotná přijímací zkouška nekoná.¹²⁷

¹²¹ § 60 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹²² § 60 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb.

¹²³ § 60a odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

¹²⁴ § 59 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹²⁵ § 60a odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹²⁶ Jednotná přijímací zkouška 2018. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>.

¹²⁷ § 60 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb.

4.1.1 (JEDNOTNÉ) PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY A JEJICH PRŮBĚH

Přijímací zkoušky k vyššímu sekundárnímu vzdělávání ověřují předpoklady uchazeče ke studiu. Přijímací zkoušky pro první kolo přijímacího řízení pro obory s maturitní zkouškou se konají ve všední dny mezi 12. a 28. dubnem a pro ostatní obory též ve všední dny od 22. dubna do 30. dubna.¹²⁸

Obsah přijímací zkoušky vychází z rámcového vzdělávacího programu pro základní školy z předmětů **Český jazyk a literatura** a **Matematika a její aplikace**. Písemný test má formu didaktického testu.¹²⁹

Přípravou zadání testu, zpracováním, distribucí a hodnocením zkoušky se zabývá Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT). Pro jednotné testy se centrálně stanovují dva řádné a dva náhradní termíny. K náhradnímu termínu se dostaví ti uchazeči, již se nedostavili k přijímacímu řízení v řádném termínu a ředitel školy jim uznal omluvenou nepřítomnost.¹³⁰

Jednotná zkouška matematiky trvá v roce 2018 70 minut a zkouška z českého jazyka o deset minut méně. Obě zkoušky se konají v jeden den, jsou časově zorganizovány tak, aby i uchazeči s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání přijímací zkoušky (v souladu s platným doporučením školského poradenského zařízení) měli krátkou přestávku.¹³¹ Všichni uchazeči tedy konají zkoušku ve stejný čas. Zkouška začíná administrací, při které jsou uchazečům rozdány testové sešity se zadáním a záznamové archy pro odpovědi, na kterých je uvedeno jméno a evidenční číslo uchazeče. Poté jsou žákům přečtena pravidla pro konání zkoušky.¹³²

Po ukončení přijímacího řízení jsou záznamové archy s odpověďmi žáků zdigitalizovány a elektronicky odeslány k ohodnocení. Otázky s uzavřenými odpověďmi jsou vyhodnoceny elektronicky a s otevřenými odpověďmi dvěma

¹²⁸ § 60b odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹²⁹ Jednotná přijímací zkouška 2018. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>.

¹³⁰ § 60c odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

¹³¹ Jednotná přijímací zkouška 2018. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>.

¹³² Jednotná přijímací zkouška 2018. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>.

nezávislími certifikovanými hodnotiteli. Při hodnocení přijímacího řízení se využívá lepších výsledků testů z obou termínů a předmětů nezávisle na sobě.¹³³

Pokud se žák, který byl přijat ke vzdělávání rozhodne, že na vybranou školu nastoupí, potvrdí svůj úmysl odevzdáním zápisového lístku osobně, nebo prostřednictvím zákonného zástupce nezletilého uchazeče řediteli školy, který kladně rozhodl o jeho přijetí ke studiu a to podle zákona § 60g odstavce 3 školského zákona nejpozději do 10 pracovních dnů ode dne oznámení rozhodnutí.¹³⁴ Pokud uchazeč, či zákonný zástupce nezletilého uchazeče nepotvrdí svůj úmysl studovat na dané škole podle výše zmíněného paragrafu, zanikají tak posledním dnem lhůty právní účinky rozhodnutí o přijetí.¹³⁵

4.2 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ BEZ VÝUČNÍHO LISTU A MATURITY

Střední vzdělání (bez výučního listu a maturitního vysvědčení) je studium v délce jednoho roku nebo dvou let v denní formě studia. Tento stupeň vzdělání je možné získat v několika oborech.

Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu (obory kategorie J) – sdružení čtyř vzdělávacích skupin a pěti oborů v délce trvání studia dvou let.¹³⁶ Je určeno především pro nestudijní typy žáků. Studium je ukončeno závěrečnou zkouškou a absolventi obdrží vysvědčení (ne však výuční list).

Skupina	Obor(y) vzdělání
53 Zdravotnictví	53-41-J/01 Zubní instrumentářka
63 Ekonomika a administrativa	63-51-J/01 Obchodní škola
75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	75-31-J/01 Pedagogika pro asistenty ve školství 75-41-J/01 Pečovatelské služby
82 Umění a užité umění	82-44-J/01 Ladění klavíru a kulturní činnost

Tabulka 10: Obory vzdělání kategorie J

Zdroj: vlastní, na základě údajů z NÚV¹³⁷

¹³³ Jednotná přijímací zkouška 2018. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>.

¹³⁴ § 60g odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb.

¹³⁵ § 60g odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.

¹³⁶ Výběr oboru vzdělání. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>.

¹³⁷ Tamtéž.

4.2.1 VZDĚLÁVÁNÍ V PRAKTICKÝCH ŠKOLÁCH

V této skupině obecně odborné přípravy je nabízeno studium praktické školy jednoleté a dvouleté. Studium je určené pro žáky s různým stupněm mentálního postižení po ukončení povinné školní docházky. Příprava je neprofesní a cílem je naučit žáky návykům pro výkon jednoduchých praktických činností, především v chráněných dílnách či pod dohledem odborných pracovníků. Žáci nejsou přijímáni ke studiu na základě vykonání přijímací zkoušky, ale na základě písemného doporučení poradenského zařízení.¹³⁸

Skupina	Obor vzdělání
78 Obecně odborná příprava	Praktická škola jednoletá Praktická škola dvouletá

Tabulka 11: Obory vzdělání praktických škol

Zdroj: vlastní

Praktická škola s jednoletou přípravou je určená žákům s těžkým zdravotním postižením, především s těžkým stupněm mentálního postižení, žákům s více vadami či těm s autismem, již získali vzdělání na úrovni základní školy speciální, základní školy praktické nebo ukončili povinnou školní docházku v 8. ročníku a ze závažných důvodů se nemohou vzdělávat na jiném typu školy.¹³⁹ Způsobilost žáka ke vzdělávání musí být posouzena školským poradenským zařízením a odborným lékařem.

Cílem jednoletého studia je rozšíření znalostí z předchozího vzdělávání na základní škole praktické, v základní škole speciální či základní škole, včetně sociálních návyků, rozvíjení komunikačních dovedností a osvojení si základních manuálních dovedností a znalostí tak, aby byl absolvent schopen výkonu jednoduchých činností z oblasti praktického života.¹⁴⁰

¹³⁸ Pedagogický lexikon. Dostupné z:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/P/Praktická_škola.

¹³⁹ Učební dokumenty studijního oboru 78-62-c/001 Praktická škola jednoletá k 1.9.2005. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/ucebni-dokumenty-studijniho-oboru-78-62-c-001-prakticka-skola-jednoleta-k-1-9-2005>.

¹⁴⁰ RVP pro obor vzdělání praktická škola jednoletá a dvouletá. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/rvp-pro-obor-vzdelani-prakticka-skola-jednoleta-a-dvouleta>.

Praktická škola s dvouletou přípravou je určena žákům se speciálními vzdělávacími potřebami z důvodu snížené úrovně jejich rozumových schopností, případně žákům s více vadami, absolventům základní školy praktické či žákům, kteří ukončili povinnou školní docházku dříve než v devátém ročníku základní školy. V odůvodněných případech mohou být ke studiu přijati žáci v devátém ročníku.¹⁴¹

Absolventi se mohou v závislosti na svých možnostech a schopnostech uplatnit při pomocných pracích v sociálně-pečovateľské a zdravotnické sféře, v zemědělství či v podnicích pro výrobu.¹⁴²

Povinné předměty	Praktická škola jednoletá	Praktická škola dvouletá	
	1. ročník	1. ročník	2. ročník
Český jazyk a literatura	3	2	2
Cizí jazyk	/	1	1
Matematika	2	2	2
Informatika	1	1	1
Občanská výchova	1	1	1
Základy přírodních věd	/	1	1
Estetická výchova	2	3	3
Tělesná výchova	2	2	2
Rodinná výchova	3	3	3
Výchova ke zdraví	1	1	1
Práce v domácnosti	3	/	/
Příprava pokrmů	/	4	4
Praktická cvičení	12	11	11
Celkem	32	32	32

Tabulka 12: Učební plán praktické školy jednoleté a dvouleté

Zdroj: vlastní, na základě dat z MESIT střední škola, o.p.s.¹⁴³

Jak můžeme vidět z učebního plánu, oba obory se zaměřují především na rozšiřování znalostí v předmětech ze základní školy (český jazyk, cizí jazyk (v případě praktické školy dvouleté), matematika, ICT, rodinná, tělesná, občanská, estetická výchova a výchova ke zdraví), ale také praktické činnosti v předmětech práce v domácnosti/příprava pokrmů a praktická cvičení.

¹⁴¹ RVP pro obor vzdělání praktická škola jednoletá a dvouletá. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/rvp-pro-obor-vzdelani-prakticka-skola-jednoleta-a-dvouleta>.

¹⁴² Praktická škola dvouletá. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7862C02/Prakticka-skola-dvouleta>.

¹⁴³ Obory bez výučního listu. Dostupné z: <http://www.mesitstredniskola.cz/obory-dle-ukonceni-bez-vyucniho-listu>.

4.3 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM

Jedná se o skupiny oborů H a E. Jde o profesní přípravu absolventů základních škol v oborech středních odborných učilišť a odborných učilišť. Standardní doba studia je 2-3 roky v závislosti na druhu studia. Absolventi středních škol s výučním listem (skupina H) po absolvování studia a složení závěrečných zkoušek získají výuční list a mohou pokračovat ve studiu k získání maturity.¹⁴⁴

Absolventi s nižším středním odborným vzděláním s výučním listem jsou připraveni pro méně náročné práce v rámci dělnických povolání a díky sníženým nárokům na teoretickou i praktickou výuku je náročné pokračovat v nástavbovém studiu. Ke studiu mohou být přijati též absolventi základních škol speciálních škol a uchazeči z osmého ročníku.¹⁴⁵

V následující tabulce je možné vidět příklady oborů typu H (střední odborné vzdělání s výučním listem) a jejich obdobu v oborech typu E (nižší střední odborné vzdělání s výučním listem).

Nižší střední odborné vzdělání s výučním listem	Střední odborné vzdělání s výučním listem
23-51-E/01 Strojírenské práce	23-51-H/01 Strojní mechanik
26-51-E/01 Elektrotech. a strojně montážní práce	26-51-H/01 Elektrikář
28-57-E/01 Keramická výroba	28-57-H/01 Výrobce a dekoratér keramiky
29-51-E/01 Potravinářská výroba	29-51-H/01 Výrobce potravin
31-57-E/01 Textilní a oděvní výroba	31-57-H/01 Výrobce textilií
34-57-E/01 Knihařské práce	34-57-H/01 Knihař
36-67-E/01 Zednické práce	36-67-H/01 Zedník
41-51-E/01 Zemědělské práce	41-51-H/01 Zemědělec - farmář
65-51-E/02 Práce ve stravování	65-51-H/01 Kuchař - číšník
66-51-E/01 Prodavačské práce	66-51-H/01 Prodavač

Tabulka 13: Srovnání oborů středního odborného a nižšího středního odborného vzdělávání

Zdroj: vlastní, na základě dat NÚV¹⁴⁶

¹⁴⁴ Střední vzdělávání. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Výběr oboru vzdělání. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>.

Jednotlivé obory jsou si též blízké skladbou předmětů, rozdíly jsou však hodinových dotacích jednotlivých předmětů (podíl odborného výcviku, všeobecného a odborného vzdělávání), například:

Povinné předměty	36-67-E/01 Zednické práce				36-67-H/01 Zedník		
	1. ročník	2. ročník	3. ročník		1. ročník	2. ročník	3. ročník
Všeobecné							
Český jazyk a literatura	1,5	1,5	/		2	1,5	1,5
Cizí jazyk	/	/	/		2	2	2
Občanská výchova/nauka	1	1	1		1	1	1
Fyzika	/	/	/		1,5	1	/
Základy ekologie a chemie	/	/	/		1,5	/	/
Matematika	1,5	1,5	/		2	1	1
Tělesná výchova	1	1	1		1	1	1
Informatika	1,5	1,5	/		1	1	1
Odborné							
Ekonomika	/	/	/		/	/	2
Odborné kreslení	2	2,5	/		1	1	1
Materiály	2	2	/		2	1	1
Stroje a zařízení	1	/	/		/	1	/
Vybrané stati	1	1	1		/	1	1
Technologie	3	3	2		2	2	2
Odborný výcvik	15	17,5	28		15	17,5	17,5
Celkem	30,5	32,5	33		32	32	32

Tabulka 14: Porovnání hodinové dotace předmětů oborů "Zednické práce" a "Zedník"

Zdroj: vlastní, na základě dat z SOU Kyjov¹⁴⁷

¹⁴⁷ Obory vzdělání otevírané pro školní rok 2018/2019. Dostupné z: <http://www.soukyjov.cz/obory-vzdelani>.

4.4 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ S MATURITOU

Tento stupeň studia také určen pro uchazeče se základním vzděláním, kteří splnili podmínky přijímacího řízení. Studium trvá v denní formě 4 roky a absolventům umožňuje pokračovat ve studiu na vysokých či vyšších odborných školách.¹⁴⁸ Studium se zpravidla dělí na:

- úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)
- úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou
- úplné střední všeobecné vzdělání (na gymnáziu)

Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení) připravuje žáky pro střední odborné činnosti a nižší řídicí funkce. Obory jsou tradičně řazeny do skupin oborů vzdělání, například:

- 18 Informatické obory
 - 18-20-M/01 Informační technologie
- 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika
 - 26-41-M/01 Elektrotechnika
 - 26-45-M/01 Telekomunikace¹⁴⁹

V této kategorii se též nachází skupina oborů **78 Obecně odborná příprava**, tedy lycea. Na rozdíl od gymnázií, absolvováním lycea žáci získávají střední odborné vzdělání, nezískávají však ve většině případů kvalifikaci pro výkon povolání. Avšak díky koncepci lyceálního vzdělávání jako obecně odborného, s vyšším podílem všeobecného vzdělávání, je studium vhodnou přípravou na navazující terciární či pomaturitní studium. V současné době existuje v České republice několik druhů lyceí.

M 78-42-M/01 Technické lyceum je určeno pro technicky zaměřené žáky se zájmem o matematiku, fyziku či výpočetní techniku. V porovnání s technickými obory připravujícími na určitá povolání, toto studium standardně zahrnuje výuku dvou cizích jazyků, rozšířenou výuku matematiky a přírodních věd (především fyziky a chemie).¹⁵⁰

¹⁴⁸ Střední vzdělávání. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>.

¹⁴⁹ Výběr oboru vzdělání. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>.

¹⁵⁰ Technické lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M01/Technicke-lyceum/1?zkracene=False>.

Součástí výuky jsou však i obecně odborné předměty jako je technická fyzika, aplikovaná matematika, grafická komunikace, deskriptivní geometrie a průmyslový design. Školy mohou do svého ŠVP zařadit také profilované předměty, které pomohou žákům při následném výběru terciárního studia (například zaměření strojírenské či elektrotechnické).¹⁵¹

M 78-42-M/02 Ekonomické lyceum připravuje žáky ke studiu na vysoké škole, především oborů ekonomického směru, na právnických fakultách či vyšších odborných školách se zaměřením na podnikání, finance, veřejnou správu, účetnictví apod. Žáci získávají široký všeobecný společenskovědný a přírodovědný rozhled, znalost dvou cizích jazyků a přehled v oblasti národní a světové ekonomiky, podnikání a podnikové činnosti, financování a účetnictví.¹⁵²

M 78-42-M/03 Pedagogické lyceum připravuje žáky ke studiu na pedagogických a filozofických fakultách vysokých škol; žáci získávají přehled o výchově a vzdělávání člověka a psychologii. Žáci prohlubují především své jazykové dovednosti a estetické cítění a díky volby specializace v rámci studia se mohou lépe připravit na budoucí studium. Mezi odborná zaměření patří: hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova, tělesná výchova a humanitní studia s integrovanou metodikou vybraného předmětu specializace.¹⁵³

Kromě všeobecného a odborného studia absolventi pedagogického lycea od roku 2012 získávají též odbornou kvalifikaci pedagoga volného času podle § 17 odst. 1e zákona č. 563/2004 Sb.¹⁵⁴ a asistenta pedagoga podle § 20 odst. 1e zákona č. 563/2004 Sb.^{155 156}

M 78-42-M/04 Zdravotnické lyceum připravuje žáky ke studiu nelékařských a lékařských oborů především na lékařských, zdravotnických a farmaceutických fakultách. Součástí studijního oboru je prohloubená výuka všeobecně vzdělávacích přírodovědných předmětů (biologie (v tom mikrobiologie a biologie člověka), chemie, fyzika)), ale též odborné/propedeutické předměty

¹⁵¹ Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 78-42-M/01 Technické lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/7842M01/Technicke-lyceum>.

¹⁵² Učební plán oboru vzdělání Ekonomické lyceum 78-42-M/02. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/7842M02/Ekonomicke-lyceum>.

¹⁵³ Pedagogické lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M03/Pedagogicke-lyceum>.

¹⁵⁴ § 17 odst. 1 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb.

¹⁵⁵ § 20 odst. 1 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb.

¹⁵⁶ OLBERTO VÁ, Jana. Odborná kvalifikace absolventů pedagogického lycea.

(například základy první pomoci, somatologie, zdravotnická psychologie a klinická propedeutika). V rámci studia může být též několikadenní praxe na zdravotnických pracovištích.¹⁵⁷

M 78-42-M/05 Přírodovědné lyceum připravuje žáky ke studiu na přírodovědeckých, farmaceutických, zemědělských, ale též pedagogických fakultách a vyšších odborných školách přírodovědného a zemědělského zaměření. Vzdělávací program zahrnuje tradičně dva cizí jazyky, všeobecné předměty a rozšířenou výuku obecně odborných technologicko-přírodovědných předmětů (chemie, biologie, informační a komunikační technologie) a matematiky. Kromě toho jsou ve studijních programech zařazeny oblasti z aplikované chemie a biologie, enviromentální přípravy a technologických procesů.¹⁵⁸

M 78-42-M/06 Kombinované lyceum připravuje žáky ke studiu na vyšších odborných školách nebo filozofických, humanitních či sociálně zaměřených fakultách vysokých škol v rámci humanitního zaměření. V rámci přírodovědného zaměření jsou připravováni ke studiu přírodovědných, farmaceutických, zemědělských či medicínských oborů. Existuje též technické zaměření, ve kterém žáci prohlubují znalosti z matematiky, fyziky, technického kreslení a informatiky. Žáci si vybírají zaměření a profilují tak své předměty i možnosti pro své budoucí profesní uplatnění.¹⁵⁹

Úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou - absolvováním toho stupně studia žák po čtyřech letech obdrží maturitní vysvědčení a podle novely školského zákona též v budoucnu výuční list.¹⁶⁰ Jedná se především o maturitní obory středních odborných učilišť, která připravují žáky na náročnější (dělnická) povolání, případně nižší řídicí funkce. Součástí výuky je odborný výcvik a ve výuce převažují odborné předměty.

Po úspěšném ukončení studia a obdržení maturitního vysvědčení žáci mohou pokračovat ve studiu na vysokých, vyšších odborných školách nebo

¹⁵⁷ Zdravotnické lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M04/Zdravotnicke-lyceum>.

¹⁵⁸ Přírodovědné lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M05/Prirodovedne-lyceum>.

¹⁵⁹ Kombinované lyceum. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M06/Kombinovane-lyceum>.

¹⁶⁰ Maturita - cesta k profesi i dalšímu studiu. Dostupné z: <http://www.mesitstredniskola.cz/obory-dle-ukonceni-maturita>.

pokračovat ve zkráceném studiu k získání maturity či výučního listu v jiném oboru ve zkrácené formě studia.

Úplné střední všeobecné (gymnaziální) vzdělání – žáci jsou připravováni ve čtyřletém, šestiletém nebo osmiletém studijním programu ke studiu na vysokých a vyšších odborných školách. Žáci si osvojují dovednosti komunikační, sociální, osobnostní a také schopnosti řešení problémů a práce s informacemi.¹⁶¹ Jednotlivá gymnázia mohou mít též určitá zaměření (častým bývá humanitní a jazykové gymnázium). Speciální kategorií jsou dvojjazyčná gymnázia, nejčastěji gymnázia šestiletá, připravující žáky v denní formě vzdělávání na výuku v cizím jazyce.¹⁶²

Nástavbové studium je určeno pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v délce tří let (v denní formě vzdělávání).¹⁶³ Vzdělávání v nástavbovém studiu trvá 2 roky.¹⁶⁴ Pokud se nejedná o obor s talentovou zkouškou, je součástí přijímacího řízení jednotná zkouška podle § 60 odst. 5 školského zákona.¹⁶⁵ Nástavbové studium se ukončuje maturitní zkouškou a úspěšný absolvent získá střední vzdělání s maturitní zkouškou a vysvědčení o maturitní zkoušce.¹⁶⁶ Nástavbové studium je možné absolvovat v širokém spektru oborů navazujícím na střední vzdělání s výučním listem (například v oblasti obchodu a podnikání, stavebnictví, potravinářství, polygrafie, dopravy, zemědělství či zdravotnictví).¹⁶⁷

Nejrozšířenějším oborem nástavbového studia je „64-41-L/51 Podnikání“, jež lze studovat přibližně na 200 školách ve všech krajích České republiky (cca 180 v denním studiu a cca 220 celkem ve všech formách studia).¹⁶⁸

Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem mohou nabízet školy, které poskytují střední vzdělání s výučním listem v daném oboru uchazečům, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou či výučním

¹⁶¹ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Vzdelavani/Skolska_reforma/RVP/RVP_gymnazia.pdf.

¹⁶² Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_DG_31_8_2015_final.pdf.

¹⁶³ § 83 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁶⁴ § 83 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁶⁵ § 60 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁶⁶ § 83 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁶⁷ Výběr oboru vzdělání. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>.

¹⁶⁸ Obor vzdělání Podnikání 64-41-L/51. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/6441L51>.

listem v jiném oboru vzdělávání. Zkrácené studium trvá zpravidla 1 až 2 roky v denní formě vzdělávání.¹⁶⁹

Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou mohou nabízet školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v daném oboru uchazečům, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou.¹⁷⁰ Zkrácené studium trvá zpravidla 1 až 2 roky v denní formě vzdělávání.¹⁷¹

4.5 VZDĚLÁVÁNÍ V KONZERVATOŘI – STŘEDOŠKOLSKÉ A VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti a schopnosti žáka získané v základním a základním uměleckém stupni vzdělávání; poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, zpěv, tanec (klasický – balet a současný) a hudebně dramatické umění.¹⁷²

Úspěšným ukončením studia v konzervatoři žák dosahuje středního vzdělání s maturitní zkouškou a vyššího odborného vzdělání v konzervatoři.¹⁷³ Střední vzdělání získá žák úspěšným ukončením nejméně 4 let studia v denní formě v šestiletém vzdělávacím programu nebo po 8 letech studia v denní formě v osmiletém programu.¹⁷⁴ Vyšší odborné vzdělání získá žák ukončením šestiletého či osmiletého programu.¹⁷⁵

¹⁶⁹ § 84 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷⁰ § 85 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷¹ § 85 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷² § 86 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷³ § 87 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷⁴ § 87 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷⁵ § 87 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

4.5.1 ZMĚNY V LEGISLATIVĚ VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Od školního roku 2016/2017 se studenti se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávají na základě poskytování podpůrných opatření prvního až pátého stupně podle § 16 a následujících školského zákona.¹⁷⁶

Odevzdání přihlášek ke studiu je od školního roku 2016/2017 stanoveno na 1. března (pro všechny obory vzdělání – maturitní i nematuritní, denní i dálkové formy, kromě oborů s talentovou přijímací zkouškou).¹⁷⁷

Pro obory s maturitní zkouškou, kromě oborů s talentovou zkouškou (výjimkou jsou také gymnázia se sportovní přípravou) se povinně koná jednotná přijímací zkouška. Jednotná zkouška se koná dvakrát v prvním kole přijímacího řízení mezi 12. a 28. dubnem.¹⁷⁸ Každý uchazeč má právo konat jednotnou přijímací zkoušku dvakrát¹⁷⁹ – započítává se lepší výsledek. Školní přijímací zkouška se může konat také ve vybraném termínu. Termíny talentových zkoušek na umělecké obory se nemění, termín zůstává v lednu, ale talentová zkouška na gymnázium se sportovní přípravou se koná v dnech od 2. ledna do 15. února.¹⁸⁰

4.6 ZPŮSOBY UKONČOVÁNÍ VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Studium na středních školách je ukončeno závěrečnou nebo maturitní zkouškou. Zkoušky ověřují, jak žáci dosáhli cílů vzdělávání v příslušném oboru, především však ověřují úroveň klíčových dovedností.

Závěrečnou zkouškou se ukončuje studium oborů středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem a zkrácené studium k získání středního vzdělání s výučním listem.¹⁸¹

Maturitní zkouškou se ukončuje studium oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, oborů nástavbového studia a zkráceného studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.¹⁸²

¹⁷⁶ § 16 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷⁷ Přehled nejdůležitějších legislativních změn účinných od 1. září 2016 a později. Dostupné z: <http://www.kr-ustecky.cz/prehled-nejdulezitejsich-legislativnich-zmen-ucinnych-od-1-zari-2016-a-pozdeji/d-1709759>.

¹⁷⁸ § 60b odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁷⁹ § 60c odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸⁰ § 60c odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸¹ § 72 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸² § 72 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

4.6.1 (NOVÁ) ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA

Závěrečná zkouška platí u oborů vzdělání s výučním listem. Skládá se z písemné zkoušky, ústní zkoušky a praktické zkoušky z odborného výcviku v oborech, v nichž se dosahuje středního vzdělání s výučním listem a v oborech, v nichž se dosahuje středního vzdělání. Dále z praktické zkoušky a teoretické zkoušky z odborných předmětů. Žáci mohou konat závěrečnou zkoušku, pokud úspěšně ukončili poslední ročník vyššího sekundárního vzdělávání. Školní rok 2017/2018 byl již v pořadí čtvrtým rokem, kdy školy využívaly jednotná zadání závěrečných zkoušek připravené Národním ústavem pro vzdělávání. Žáci mohou závěrečnou zkoušku psát v papírové formě či elektronicky.¹⁸³

Termíny konání zkoušek stanoví ředitel školy, škola využívá jednotlivá zadání připravené a zpřístupněné ministerstvem. Obsah, pojetí a formu zkoušky stanoví ředitel školy.¹⁸⁴ Žáci se neúčastní výuky po dobu 4 vyučovacích dnů před zahájením ústní, případně praktické zkoušky, v termínu stanoveném ředitelem školy.¹⁸⁵

Závěrečná zkouška je veřejná (s výjimkou písemných zkoušek) a koná se před zkušební komisí (předseda komise musí mít odbornou kvalifikaci v příslušném nebo příbuzném oboru, včetně 5 let přímo vykonávané pedagogické činnosti, nesmí být vyučujícím žáků a ani v pracovněprávním či obdobném vztahu ke škole).¹⁸⁶

Zkušební komise rozhoduje o klasifikaci žáka z jednotlivých zkoušek hlasováním, při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy zkušební komise.¹⁸⁷

Žák vykoná závěrečnou zkoušku úspěšně, pokud úspěšně vykoná všechny zkoušky, které jsou její součástí. Žák má nárok na opravnou zkoušku, a to maximálně dvakrát z každé zkoušky. Tuto zkoušku může vykonat nejpozději pět let od data, kdy přestal být žákem školy (po ukončení studia).¹⁸⁸

¹⁸³ Závěrečná zkouška podle jednotného zadání ve škole. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/NZZ/publikace/Methodika2018_aktualizovana.pdf.

¹⁸⁴ § 74 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸⁵ § 74 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸⁶ § 74 odst. 8 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸⁷ § 74 odst. 10 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁸⁸ § 75 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

4.6.2 MATURITNÍ ZKOUŠKA

Maturitní zkouška se skládá ze společné a profilové části. Žák musí úspěšně splnit povinné zkoušky z obou těchto částí. Model maturitní zkoušky se opírá o zákon č. 561/2004 Sb. a vyhlášku č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

Společná část maturitní zkoušky – ve školním roce 2017/2018 se společná část maturitní zkoušky skládala z českého jazyka a literatury a cizího jazyka nebo matematiky, ze kterých si žák vybírá a poté uvádí na přihlášce k maturitní zkoušce.¹⁸⁹

Rozsah vědomostí a dovedností ověřovaných zkouškami společné části maturitní zkoušky stanoví ministerstvo v katalogích požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky pro příslušný zkušební předmět. Tyto katalogy ministerstvo zveřejní nejméně 48 měsíců před termínem konání maturitních zkoušek.

Maturitní zkouška v jarním období 2021 se bude skládat ze tří povinných zkoušek společné části: český jazyk, cizí jazyk a matematika.¹⁹⁰

Profilová část maturitní zkoušky je plně v kompetenci ředitele školy. Skládá se ze 2 až 3 povinných zkoušek a z možnosti konat až 2 nepovinné zkoušky z nabídky stanovené ředitelem školy.¹⁹¹ Ve třídách s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je jednou z povinných zkoušek zkouška z jazyka národnostní menšiny.¹⁹²

Zkoušky z profilové části maturitní zkoušky se konají formou:

- vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí,
- ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí,
- písemné zkoušky,
- praktické zkoušky.¹⁹³

¹⁸⁹ Zkoušky a předměty. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/zkousky-a-predmety-1404036121.html>.

¹⁹⁰ Státní maturity z matematiky. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/start-maturity-z-matematiky>.

¹⁹¹ Profilová část. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/profilova-cast-1404033112.html>.

¹⁹² § 79 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. školský zákon

¹⁹³ Profilová část. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/profilova-cast-1404033112.html>.

Jedna profilová zkouška může být též kombinací výše zmíněných forem (například ústní zkouška a maturitní práce s obhajobou).

„Počet povinných zkoušek stanoví pro každý obor rámcový vzdělávací program. Profilovou část vykoná žák úspěšně tehdy, když uspěje u všech jejích povinných zkoušek. V případě neúspěchu má žák právo na dvě opravné zkoušky z předmětu, z něhož neuspěl. Žák koná opravnou zkoušku vždy pouze z toho předmětu, z něhož neuspěl.“¹⁹⁴

Pokud je součástí profilové maturitní zkoušky cizí jazyk, ředitelé středních škol mají možnost rozhodnout o možném nahrazení části této zkoušky výsledkem standardizované zkoušky, podmíněné získáním certifikátu. Certifikát musí dokládat jazykové znalosti nejméně na úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce.¹⁹⁵

Žák koná maturitní zkoušku ve škole, jíž je žákem, na základě přihlášky k maturitní zkoušce.¹⁹⁶ V případě, že žák povinnou zkoušku společné části nebo profilové části maturitní zkoušky vykonal neúspěšně, může konat opravnou zkoušku (nejvýše dvakrát z každé zkoušky). V případě nepovinné zkoušky opravnou zkoušku nekoná.

Žák koná náhradní či opravnou zkoušku pouze z té části maturitní zkoušky, v níž neuspěl nebo ji nekonal.¹⁹⁷ Pokud se žák ke zkoušce bez řádné omluvy nedostavil, omluva nebyla uznána či byl ze zkoušky vyloučen, je považován za žáka, který zkoušku vykonal neúspěšně.¹⁹⁸ Žákům též náleží ze zákona pět vyučovacích dnů volna k přípravě na konání maturitní zkoušky, v termínu stanoveném ředitelem školy.¹⁹⁹

Žák přestává být žákem školy dnem následujícím po dni, kdy úspěšně vykonal maturitní zkoušku. V případě, že žák nevykoná jednu nebo obě části maturitní zkoušky v řádném termínu, přestává být žákem školy 30. června roku, v němž měl vzdělávání řádně ukončit.²⁰⁰

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Možnost nahrazení profilové zkoušky z cizího jazyka a změna ohledně časového limitu na didaktický test z matematiky. Dostupné z: http://www.novamaturita.cz/index.php?id_document=1404038016.

¹⁹⁶ § 81 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁹⁷ § 81 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁹⁸ § 81 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁹⁹ § 81 odst. 7 zákona č. 561/2004 Sb.

²⁰⁰ § 81 odst. 10 zákona č. 561/2004 Sb.

4.6.3 MATURITNÍ ZKOUŠKA Z ČESKÉHO JAZYKA

Maturitní zkouška z českého jazyka je koncipována jako zkouška komplexní, skládající se ze tří částí: didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky.

V **didaktickém testu** v oblasti **jazykových dovedností** žák prokáže znalosti pravidel českého pravopisu, provede slovtvornou a morfologickou analýzu slovního tvaru; dokáže pracovat s textem a provést syntaktickou analýzu věty jednoduché a souvětí (určí větné členy, nalezne syntaktické nedostatky, případně dokáže opravit chybný celek). Prokáže porozumění textu jako celku i jeho částem (nalezne požadované informace, identifikuje téma textu a komunikační funkce, rozezná různé způsoby čtení a interpretace, porovná informace z různých textů). Využívá a rozumí základním lingvistickým a literárněvědným pojmům, dovede využít znalosti z jiných vědeckých disciplín. Dokáže rozeznat charakter textu, jeho účel a funkce, posoudit funkčnost jazykových prostředků a dokáže přiřadit text k jednotlivým funkčním stylům. Prokáže orientaci v komunikační situaci (oficiální a neoficiální) a dokáže ji charakterizovat (určit adresáta, účel či funkci).²⁰¹

V oblasti **literatury** prokáže základní přehled ve vývoji české a světové literatury, rozliší prózu a poezii; lyrický, epický a dramatický text. Na základě textu dokáže rozeznat charakteristické rysy literárních druhů a žánrů, autora/vypravěče/lyrický subjekt a postavy a dokáže popsat vztah mezi nimi. Dokáže rozeznat typy promluv, vyprávěcí způsoby a rozdíl mezi monologem a dialogem. V textu nalezne téma a motiv; orientuje se v principech kompoziční výstavby textu a analyzuje jazykové prostředky, zvukovou a grafickou stránku textu.²⁰²

Didaktický test z českého jazyka a literatury obsahuje 32 úloh, trvá 60 minut a v roce 2018 mohou žáci získat maximálně 50 bodů (do roku 2014 to bylo až 69). Pro úspěšné složení testu je nutné získat nejméně 44 %, tedy alespoň 22 bodů.²⁰³ Cvičení v uzavřených úlohách zpravidla obsahují výběr ze čtyř

²⁰¹ *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/O21/O211/katalogy_zkousek_k_MZ/Katalog_pozadavku_od_2018_z_CJL.pdf, s. 5-6.

²⁰² Tamtéž. s. 7

²⁰³ Didaktický test. Dostupné z: <http://www.statnimaturita-cestina.cz/didakticky-test>.

možnosti s jedinou možnou správnou odpovědí, případně určování pravdivosti uvedených tvrzení. Za nesprávné řešení se neudělují záporné body.

V případě otevřených úloh nesmí žák přesáhnout hranice vyznačeného pole pro odpověď v záznamovém archu a za chybu se hodnotí též nesprávná či chybějící dílčí odpověď. Žáci si mohou dělat poznámky do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.²⁰⁴

²⁰⁴ Didaktický test z českého jazyka a literatury. Dostupné z:
<http://www.novamaturita.cz/didakticky-test-z-ceskeho-jazyka-a-literatury-1404033213.html>.

V rámci **písemné práce** žák dokáže vytvořit text podle zadaných kritérií, dovede funkčně použít jazykové prostředky (využívá znalosti jazykové normy, prokáže pestrost slovní zásoby a jazykových prostředků adekvátních k představené situaci) a uplatňuje zásady syntaktické a kompoziční výstavby textu.²⁰⁵

Maturitní **písemná práce** se píše na základně maturitního zadání, které obsahuje 10 zadání pro psaní různých slohových útvarů. Žáci mají 20 minut na přečtení si všech textů a výběr zadání a poté 90 minut na samotnou práci. Během psaní písemné práce žáci mohou používat pravidla českého pravopisu, a to buď vlastní či zapůjčená školou.²⁰⁶

Mezi standardní slohové útvary užívané u maturitní zkoušky jsou například: úvaha, dopis (otevřený dopis, motivační dopis či osobní dopis blízké osobě), vypravování, článek či jiný text publicistického stylu; dále také stížnost, popis (popis pracovního postupu, odborný popis, popis místa), zpráva, reklamace, líčení, charakteristika, recenze, pozvánka a další).²⁰⁷

Poslední částí zkoušky z českého jazyka a literatury je **ústní zkouška**, ve které si žák vylosuje pracovní list, který obsahuje název a autora díla, který bude tématem zkoušky. Pracovní list je rozdělen na tři části: v první se nachází úryvek uměleckého textu (žák jej zařadí do kontextu díla, nalezne motiv, charakterizuje vypravěče/lyrický subjekt, rozezná vyprávěcí způsoby, typy promluv a časoprostor daného díla). Dále charakterizuje kompoziční výstavbu díla i daného výňatku, nalezne v textu tropy a figury, případně rozliší vázaný a volný verš či určí typ rýmového schématu. V druhé žák částí určí literárněhistorický kontext literárního díla.²⁰⁸

²⁰⁵ *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018.* Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/O21/O211/katalogy_zkousek_k_MZ/Katalog_pozadavku_od_2018_z_CJL.pdf.

²⁰⁶ Písemná práce z českého jazyka a literatury. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/pisemna-prace-z-ceskeho-jazyka-a-literatury-1404033214.html>.

²⁰⁷ Písemná práce. Dostupné z: <http://www.statnimaturita-cestina.cz/pisemna-prace>.

²⁰⁸ Ústní zkouška. Dostupné z: <http://www.statnimaturita-cestina.cz/ustni-zkouška>.

Třetí částí je zpravidla úryvek neuměleckého textu. Žák přiřadí text k funkčnímu stylu, určí slohové postupy, hlavní myšlenku textu; dokáže oddělit podstatné informace od nepodstatných a analyzovat jazykové prostředky a funkce v textu. Oba úryvky (umělecký i odborný) jsou svým rozsahem dlouhé maximálně na jednu stranu A4. Žáci mají 20 minut na přípravu a samotná zkouška trvá 15 minut.²⁰⁹

Před zkouškou žák odevzdává řediteli školy seznam 20 literárních děl, který je zároveň seznamem jeho maturitních zadání. Minimální počet nabízených literárních děl školou k maturitní zkoušce je 60 a horní hranice není stanovena.²¹⁰

Minimálně dvě literární díla musí být ze světové a české literatury do konce 18. století, minimálně 3 díla ze světové a české literatury 19. století, minimálně čtyři díla ze světové literatury 20. a 21. století a minimálně 5 děl ze stejného období literatury české. Mezi další specifikace patří také pravidla, podle kterých musí být minimálně dvěma literárními díly zastoupena próza, poezie a drama; žákův seznam může obsahovat maximálně dvě díla jednoho autora.²¹¹

²⁰⁹ Ústní zkouška. Dostupné z: <http://www.statnimaturita-cestina.cz/ustni-zkouska>.

²¹⁰ *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018*. Dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/O21/O211/katalogy_zkousek_k_MZ/Katalog_pozadavku_od_2018_z_CJL.pdf.

²¹¹ Tamtéž.

5 CHARAKTERISTIKA POLSKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU PŘED REFORMOU

V Polsku byla v roce 1999 realizována reforma vzdělávání, která změnila tehdejší systém vzdělávání z roku 1968 z dvoustupňového na třístupňové.²¹² Povinná školní docházka zahrnuje vzdělávání až do šestnácti let věku dítěte a částečně povinné vzdělávání až do plnoletosti, tj. osmnácti let věku. Od 1. září 2011 platila též povinná účast na předškolním vzdělávání dětí ve věku pěti let.²¹³



Obrázek 1: Schéma polského vzdělávacího systému před reformou

Zdroj: Serwis Biura Edukacji m. st. Warszawy²¹⁴

Povinná školní docházka (*obowiązek szkolny*) byla ve školním roce 2015/2016 plněna studiem na dvou stupních studia: na **základní škole** (*szkoła podstawowa*), kde děti začínaly studiem po povinné roční přípravě v předškolním

²¹² Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego. Dostupné z:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990120096/T/D19990096L.pdf>.

²¹³ BARSZCZEWSKA, Bożena. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego pięciolatków od roku szkolnego 2011/12.

²¹⁴ Schemat systemu edukacji. Dostupné z:

http://edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/doradztwo-zawodowe/6506/attachments//schemat_s_e.png.

vzdělávání, ve věku sedmi let a **gymnázium** (*gimnazjum*), které bylo standardně ukončeno okolo šestnáctého roku života, trvajícím ne déle, než do dosáhnutí plnoletosti.²¹⁵

Po absolvování gymnázia se povinná školní docházka dále plnila v soukromých či veřejných středních školách (*szkoła ponadgimnazjalna, szkoła średnia*), případně účastí na výuce realizované ve výchovných institucích vedené právníkem či fyzickou osobou, nebo účastí na přípravě k povolání u zaměstnavatele.²¹⁶

5.1 PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ (WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE)

Preprimární vzdělávání v Polsku zahrnuje vzdělávání pro děti ve věku od šesti týdnů do tří let (dětské jesle a kluby) a pro děti ve věku od tří do pěti let, mezi které patří mimo jiné mateřské školy a oddělení předškolního vzdělávání při základních školách.

Jesle, neboli *żłobki* a **dětské kluby** (*kluby dziecięce*) nejsou částí vzdělávacího systému, ale spadají pod správu Ministerstva práce a sociálních věcí (*Ministerstwo Pracy i Polityki społecznej*). Využívání služeb jeslí je ponecháno na rozhodnutí zákonného zástupce dítěte, není tedy povinné. Ve veřejných i soukromých jeslích je výchovně-vzdělávací činnost poskytována pro děti od 20. týdne života²¹⁷ za úplatu. Ve veřejných jeslích je to platba za hodinu plus poplatky za stravu a u soukromých organizací je rozhodnutí o formě úhrady poplatku v kompetenci vedení jeslí.²¹⁸

Mateřská škola (*przedszkole*) je na rozdíl od jeslí součástí vzdělávacího systému a spadá pod správu Ministerstva národního vzdělávání (*Ministerstwo Edukacji Narodowej*). Účast na vzdělávání v mateřské škole je pro děti od tří do čtyř let dobrovolná (zároveň je však garantováno pro každé dítě, jež dovršilo čtyř let věku, místo ve školách), ale od pátého roku věku je již účast na preprimárním vzdělávání povinná.²¹⁹

²¹⁵ ŻYRA, Małgorzata. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016* [online].

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110450235/U/D20110235Lj.pdf>.

²¹⁸ *System edukacji w polsce w skrócie 2015* [online]. Dostupné z: http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/BRIEF_PL_FINAL2015.pdf.

²¹⁹ Tamtéž.

Školné se platí jak v soukromých, tak také veřejných mateřských školách, nicméně, pokud vzdělávání v mateřské škole organizuje stát, je výchovně-vzdělávací činnost nepřesahující pět hodin bezplatná. V opačném případě jsou rodiče dětí, jež zůstávají v mateřské škole déle, povinni zaplatit za delší dobu pobytu, stravu a zájmovou činnost. Od října roku 2013 tento poplatek však nemůže být vyšší než jeden zlotý (cca 6 Kč) za každou započatou hodinu strávenou ve škole.²²⁰ Tyto poplatky však mohou být sníženy či zcela odpuštěny rozhodnutím jednotlivých obcí, obzvláště pro rodiny s dětmi ve finanční tísní či jiné tíživé situaci.²²¹

Přípravný ročník (*oddział przedszkolny*, polsky též tzv. *zerówka*, nultý ročník) je organizační součástí preprimárního vzdělávání, ale je často umístěn v budově základní školy, do které bude dítě následující rok chodit, či v její bezprostřední blízkosti. Je to poslední rok mateřské školy, určený dětem okolo pěti, šesti let věku. Výuka je organizována tak jako v mateřské škole, ale dítě je již připravováno na výuku na škole základní. Od října roku 2017 je účast v přípravném ročníku bezplatná pro všechny děti.²²²

Skupiny předškolního vzdělávání (*zespoły wychowania przedszkolnego*) a **předškolní oddělení** (*punkty przedszkolne*) vznikly usnesením Ministerstva národního vzdělávání ze dne 10. ledna 2008.²²³ Doplnují soustavu státem organizovaného preprimárního vzdělávání o dvě nové formy, které se mezi sebou rozlišují především dobou, po jakou poskytují své služby.

Ve skupinách předškolního vzdělávání je výuka organizována pouze některé dny v týdnu a tyto dny jsou vybírány vedením instituce, zatímco v předškolním oddělení je výuka vedena po celý školní rok, vyjma dnů určených orgánem vedení. Minimální denní počet hodin výuky je tři hodiny a týdenní rozsah výuky nesmí klesnout pod dvanáct hodin.²²⁴ Výuku vedou kvalifikovaní pedagogové a účast na vzdělávání je bezplatná.

²²⁰ Przedszkola. Dostupné z: <https://rodzina.gov.pl/edukacja/przedszkola>.

²²¹ *System edukacji w polsce w skrócie 2015* [online]. Dostupné z: http://eurydice.org/wp-content/uploads/2016/01/BRIEF_PL_FINAL2015.pdf.

²²² WÓJCIK, Katarzyna. Przedszkola: bezpłatna zerówka od 1 września 2017 r..

²²³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2008 r. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20080070038>.

²²⁴ Inne formy wychowania przedszkolnego. Dostupné z: <https://men.gov.pl/zycie-szkoly/wychowanie-przedszkolne/inne-formy-wychowania-przedszkolnego/inne-formy-wychowania-przedszkolnego.html>.

Ve školním roce 2015/2016 bylo v Polsku 21,1 tisíc formálně registrovaných zařízení předškolního vzdělávání, z toho: 11,3 tisíce mateřských škol (*przedszkole*), 7,8 tisíc oddělení předškolního vzdělávání při základních školách, kolem 100 skupin předškolního vzdělávání a 1,9 tisíc předškolních oddělení. Oproti předchozímu školnímu roku Polsko zaznamenalo pokles v počtu zařízení předškolního vzdělávání – o 2,5 %. Nárůst byl patrný pouze v počtu mateřských škol – o 3,6 % (392 nových škol, z toho 124 v menších obcích a vsích. Mateřské školy stanovily více než polovinu (53,7 %) ze všech zařízení předškolního vzdělávání, z toho kolem 2/3 (66,9 %) byly zřízeny ve městech.²²⁵

Oddělení předškolního vzdělávání při základních školách (*oddział przedszkolny*) byly téměř v 79 % zřízeny na vesnicích a stanovily 37,1 % všech zařízení předškolního vzdělávání. Skupiny předškolního vzdělávání a předškolní oddělení se ze 60,2 % nacházely na vesnicích a stanovily tak 9 % ze všech zařízení. V témže školním roce se předškolního vzdělávání účastnilo 1 140 600 dětí, tedy o téměř 96 tisíc méně než v roce předešlém. Účast dětí ve věku 3-5 let byla 84,2 %, tedy o 4,8 % méně než v roce 2014/2015. Účast dětí ve věku pěti let na vzdělávání vzrostla na 97,4 %, což je v porovnání s předešlým rokem nárůst o 3,4 %. U dětí ve věku čtyř let to byl nárůst ze 79,1 % na 83,9 % a u dětí ve věku tří let byl nárůst z 63,9 % na 70,5 %.²²⁶

5.2 PRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ – PRVNÍ A DRUHÁ ETAPA VZDĚLÁVÁNÍ

Mezi školy poskytující primární vzdělávání se řadí základní školy (*szkoła podstawowa*) a jim podřízené školy filiální (*szkoła filialna*). Vzdělávání v prvních třech letech školy (třídy I-III) se nazývá *edukacja wczesnoszkolna* a dochází do ní děti ve věku od sedmi do desíti let.²²⁷ Žáci jsou vzdělávání v několika oblastech:

- **vzdělávání v mateřském (polském) jazyce** (*edukacja polonistyczna*), přírodní, matematické a technické vzdělávání v rozsahu nejméně 1150 hodin (rozdělení hodin mezi jednotlivé oblasti dělá vyučující v hodině);
- **moderní cizí jazyk** – nejméně 190 hodin;

²²⁵ Przedszkola w liczbach. Dostupné z: <https://www.dlaprzedszkolaka.info/s/3180/67604-Przedszkola-w-liczbach/4094074-Wychowanie-przedszkolne-w-roku-szkolnym-20152016.htm>.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ ŻYRA, Małgorzata. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016* [online], s. 14.

- **vzdělávání estetické** – nejméně 190 hodin (z toho 95 hodin vzdělávání hudební a 95 výtvarné);
- **práce s počítačem** – nejméně 95 hodin;
- **tělesná výchova, sport** – nejméně 290 hodin.²²⁸

V následujících třech letech (třídy IV-VI), se žáci účastní výuky těchto povinných oblastí:

- **polský jazyk** – nejméně 510 hodin;
- **moderní cizí jazyk** – nejméně 290 hodin;
- **hudební vzdělávání** – nejméně 95 hodin;
- **výtvarné vzdělávání** – nejméně 95 hodin;
- **historie a společnost** – nejméně 130 hodin;
- **přírodovědné vzdělávání** – nejméně 290 hodin;
- **matematické vzdělávání** – nejméně 385 hodin;
- **práce s počítačem** – nejméně 95 hodin;
- **technické vzdělávání** – nejméně 95 hodin;
- **tělesná výchova, sport** – nejméně 385 hodin;
- **třídnické hodiny (zajęcia z wychowawcą)** – nejméně 95 hodin.²²⁹

5.2.1 SPRAWDZIAN SZÓSTOKLASISTY

Sprawdzian szóstoklasisty, neboli testování (zkouška) žáků šestého ročníku, bylo zaměřeno na plnění požadavků a dovedností na základě rámcových programů všeobecného vzdělávání ve třech klíčových oblastech: vzdělávání v polském jazyce, vzdělávání v cizím jazyce a vzdělávání v matematice. Ostatní oblasti vzdělávání (například dějepis či přírodní vědy) byly implementovány v jednotlivých oblastech.²³⁰

První zkouška proběhla v roce 2002 (rozdělená na část humanitní a přírodovědně-matematickou) a ve školním roce 2014/2015 nabyla takové struktury, která zůstala až do posledního testování ve školním roce 2015/2016.

²²⁸ DOMERECKA, Beata, Izabela LEŚNIEWSKA, Ryszard SIKORA a Piotr TAŁAN. Poradnik dla dyrektora szkoły podstawowej.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Sprawdzian. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/sprawdzian/podstrona-sprawdzianu/>.

O rok později, ve školním roce 2016/2017, se od zkoušky upustilo, kvůli probíhající reformě školství.²³¹

Zkouška se skládala ze dvou částí:

- **polský jazyk a matematika;**
- **cizí jazyk** – žáci si mohli vybrat jeden z vybraných světových jazyků (angličtina, němčina, francouzština, španělština, italština a ruština), avšak pouze ten, který absolvovali v rámci povinných předmětů.

Zkouška měla písemnou formu a účastí (nikoliv však jejím absolvováním) bylo podmíněno ukončení šestileté základní školy, nebyl však stanoven minimální počet bodů pro úspěšné absolutorium. To v praxi znamenalo, že bylo nutné se zkoušky zúčastnit, ale výsledky nerozhodovaly o případném úspěšném či neúspěšném ukončení studia.²³²

Výsledky zkoušky obdrželi žáci na konci školního roku, na vysvědčení o zkoušce byly výsledky vyznačeny v procentech a rozděleny na čtyři sekce: výsledky z první části (výsledky za celou první sekci, ale též výsledky z jednotlivých oblastí: z matematiky a polského jazyka) a výsledky z druhé části (cizí jazyk). Výsledky byly konečné a nebylo možné se proti nim odvolat.²³³

5.3 NIŽŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ (GIMNAZJUM)

Nižší sekundární vzdělávání bylo v Polsku od reformy v roce 1999 poskytováno tříletou školou úrovně ISCED 2 – *gimnazjum* (gymnázium), tento stupeň (zhruba odpovídající druhému stupni základní školy v ČR) vznikl rozdělením tehdejší osmileté základní školy na šestiletou základní školu, a následné studium třetí etapy se odbyval zde.

Po absolvování gymnázia měli žáci možnost pokračovat v etapě čtvrté (*szkoła ponadgimnazjalna*), tedy vyšším sekundárním, neboli středoškolským vzděláváním, ukončeném maturitní zkouškou či profesní kvalifikací v rámci tříletých oborů; v případě pětileté střední odborné školy (*technikum*) měli možnost získat jak profesní kvalifikaci, tak též maturitní vysvědčení. Mezi vyučující předměty na tomto stupni studia patří: polský jazyk a dva cizí jazyky, hudební a výtvarná

²³¹ Decyzja zapadła – koniec z egzaminem szóstoklasisty. Dostupné z: <http://oswiataiprawo.pl/aktualnosci/decyzja-zapadla-egzamin-szostoklasisty-zostal-zlikwidowany/>.

²³² Czy egzaminu gimnazjalnego można nie zdać?. Dostupné z: <http://www.gieldagimnazjalna.pl/poradnia/wpis/czy-egzaminu-gimnazjalnego-mozna-nie-zdac>.

²³³ Sprawdzian. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/sprawdzian/podstrona-sprawdzianu/>.

výchova, historie a občanská nauka (*wiedza o społeczeństwie*), geografie, biologie, fyzika, chemie, matematika, informatika, tělesná výchova, výchova k bezpečnosti (*edukacja dla bezpieczeństwa*), rodinná výchova (*wychowanie do życia w rodzinie*), etická výchova, a také možnost výuky regionálního nebo minoritního jazyka Polska.²³⁴

V oblasti **polského jazyka** jsou mezi jinými, stanoveny tyto výstupní znalosti:

- práce s informacemi a komunikační dovednosti;
- analýza a interpretace literárních textů – komplexní analýza nejméně pěti děl ročně;
- dovednosti z oblasti produkce textů různého typu na dostatečně vysoké jazykové úrovni.²³⁵

V oblasti **výchovy k bezpečnosti** (*edukacja dla bezpieczeństwa*) má žák znalosti z oblastí civilní obrany a obrany státu a základní dovednosti v případě situací ohrožující bezpečnost jednotlivce i státu a také praktické dovednosti z oblasti první pomoci.

Předměty všeobecného vzdělávání rozšiřují žákům rozhled, ale především je připravují na navazující studium jednotlivých oblastí na středních školách, ať už těch ukončených profesní zkouškou, tak také všeobecně vzdělávacích lyceí a středních odborných škol.²³⁶

²³⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000977>.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

5.3.1 EGZAMIN GIMNAZJALNY

V posledním, třetím ročníku gymnázia, před nástupem na střední školu, se žáci účastnili další zkoušky, jež testovala všeobecné znalosti a tak jako předchozí zkouška, skládala se ze tří částí, nyní již šířeji pojatých:

- **část humanitní** – testování znalostí z oblastí společenských věd (občanské nauky) a z oblastí polského jazyka;
- **část matematicko-přírodovědná** – testování znalostí z oblastí přírodních věd a matematiky;
- **zkouška z cizího jazyka** (jazyka, který žák absolvoval během studia).

Zkouška na základní úrovni byla povinná pro všechny žáky, zkouška na rozšířené úrovni byla povinná pouze pro ty, již si vybrali stejný jazyk, který se učili na prvním stupni základní školy. Ostatní si rozšířenou úroveň mohli vybrat na základě vlastního uvážení.²³⁷

Podmínky zkoušky byly stejné, jako u předchozího stupně. Zkoušky bylo nutné se zúčastnit, ale výsledky nehrály roli v úspěšném absolvování studia. Zkouška se konala v dubnu a každá část zkoušky v jiném dni. Část humanitní a matematicko-přírodovědná trvaly každá 150 minut. Sekce z jazyka polského a matematiky trvaly každá 90 minut a sekce společenských a přírodních věd každá 60 minut. Trvání zkoušky zůstávalo stejné i na vyšší úrovni.²³⁸

Výsledky zkoušky obdrželi žáci na konci školního roku, na vysvědčení o zkoušce byly výsledky vyznačeny v procentech a rozděleny na čtyři sekce podle absolvovaných oblastí.²³⁹

²³⁷ Egzamin gimnazjalny. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-gimnazjalny/o-egzaminie/>.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

5.4 VYŠŠÍ SEKUNDÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PŘED REFORMOU

Středoškolské vzdělávání vedené způsobem, jak jej znali studenti na začátku 21. století až do roku 2015 se začalo tvořit ve školním roce 1999/2000. Cílem změn v polském vzdělávacím systému mělo být především zvýšení úrovně vzdělávání a vyrovnání šancí dětí a mládeže. Prostředky k dosažení tohoto cíle měly být: reorganizace vzdělávací struktury, reforma studijních programů a zavedení interních, objektivních zkoušek prováděných po ukončení jednotlivých stupňů vzdělávání a převedení organizačních pravomocí regionální samosprávě.

Studenti se po ukončení v polského tříletého **gymnázia** mohli ucházet o studium na několika typech **středních škol** (*szkoła ponadgimnazjalna*; před rokem 1999 a nyní - *szkoła ponadpodstawowa*).²⁴⁰

Střední školy (*szkoły ponadgimnazjalne*) začaly fungovat už ve školním roce 2002/2003, tehdy gymnázium ukončilo první ročník studentů, kteří se povinně zúčastnili tohoto stupně studia. Na rozdíl od výše zmíněného gymnázia, základní školy a mateřské školy, které jsou ve své nabídce studia nepříliš různorodé, existovaly na středních školách různé typy studia.

Střední odborné učiliště (*zasadnicza szkoła zawodowa*) – po ukončení a absolvování závěrečných zkoušek absolvent získal diplom potvrzující kvalifikaci k výkonu povolání. Studium trvalo tři roky, absolventi si však mohli doplnit všeobecné vzdělání studiem od druhého ročníku všeobecně vzdělávacího lycea a získat tak maturitní vysvědčení.²⁴¹

Střední odborná škola (technikum) – po absolvování studia a zkoušek žák obdržel diplom potvrzující kvalifikaci pro dané povolání (diplom technika) a vysvědčení o maturitní zkoušce. Po reformě v roce 1999 se doba studia zkrátila z pěti na čtyři roky.²⁴²

²⁴⁰ Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego. Dostupné z:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990120096/T/D19990096L.pdf>.

²⁴¹ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw.

²⁴² Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego. Dostupné z:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990120096/T/D19990096L.pdf>.

Všeobecně vzdělávací lyceum (*liceum ogólnokształcące*) bylo tříletou školou určenou pro absolventy gymnázia; po ukončení studia a složení maturitní zkoušky žáci získali maturitní vysvědčení. Mezi lety 1932–1948 existovalo v Polsku dvouleté *liceum ogólnokształcące* a v roce 1948 bylo rozšířeno ještě o jeden rok studia a určeno pro absolventy tehdejší osmileté základní školy.²⁴³

Profilované lyceum (*liceum profilowane*) v roce 1999 nahradilo reformou školství tehdejší *liceum zawodowe*. Tento typ studia však také trval pouze do roku 2014 a už v roce 2011, rozhodnutím o změně vzdělávání byly zrušeny první a později i zbylé ročníky tohoto typu studia. Studium trvalo tři roky a ukončeno bylo maturitní zkouškou. Studium bylo spojením výše zmíněného všeobecně vzdělávacího lycea a profilovanou odbornou výukou.

Mezi lety 1937/1938–1962/1963 existovaly též **pedagogická lycea** (*liceum pedagogiczne*). Později byly nahrazeny postsekundárními školami (*studia policealne*) vzdělávající v oblasti pedagogiky.²⁴⁴

Technikum uzupełniające – tříletá střední škola určená absolventům odborného učiliště od roku 2002 do roku 2012, poté co bylo Ministerstvem národního vzdělávání ohlášeno, že společně s *liceum profilowanym* už dále nebudou přijímat nové žáky.²⁴⁵

²⁴³ Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1932/389/D1932038038901.pdf>.

²⁴⁴ Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1932/389/D1932038038901.pdf>.

²⁴⁵ PISZKO, Agata. Wygaszanie szkół ponadgimnazjalnych - zmiany wprowadzone ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw.

5.5 POSTSEKUNDÁRNÍ NETERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Szkoła policealna je určena pro absolventy se středoškolským vzděláním, pro přijetí ke studiu většiny oborů však není vyžadována maturita. Dělí se na školy veřejné, soukromé s právy veřejných škol a soukromé bez práv veřejných škol; v závislosti na tomto dělení také trvá délka nabízených oborů. Studium je ukončeno kvalifikační zkouškou (*egzamin potwierdzający kwalifikacje o zawodzie/egzamin zawodowy*).²⁴⁶

Školy nabízejí obory vzdělání standardně v délce od dvou do pěti semestrů, absolventi získají kvalifikaci pro vybraná povolání. Ve většině oborů získá absolvent stupeň technika (nejčastěji obory dvouleté – například technik archivář, technik BHP, technik administrativy apod). Součástí oboru jsou též klasifikované kvalifikace, které studenti získají po ukončení studia a vykonání zkoušky.²⁴⁷

²⁴⁶ Informator o szkołach policealnych w regionie częstochowskim na rok szkolny 2018/2019. Dostupné z: <http://ciz.ids.czest.pl/ciz/dokumenty/policealne2018.pdf>.

²⁴⁷ Nowa podstawa programowa dla liceum, technikum i branżowej szkoły II stopnia podpisana. Dostupné z: <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/nowa-podstawa-programowa-dla-liceum-technikum-i-branzowej-szkoly-ii-stopnia-podpisana.html>.

5.6 TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Ke dni 27. července 2005 vešel v Polsku v platnost zákon o vyšším školství (*prawo o szkolnictwie wyższym*), vztahující se jak na soukromé, tak také veřejné instituce, nikoliv však na vysoké školy a semináře vedené jednotlivými církvemi; výjimku tvoří pouze Lublinská katolická univerzita (*Katolicki Uniwersytet Lubelski*). Polský právní řád dělí vysoké školy podle několika kritérií (viz tabulka).²⁴⁸

<i>uczelnia</i> (vysoká škola)	škola poskytující vysokoškolské vzdělání
<i>uczelnia publiczna</i> (veřejná vysoká škola)	vysoká škola organizovaná státem či veřejnými orgány
<i>uczelnia niepubliczna</i> (soukromá vysoká škola)	vysoká škola založená fyzickou nebo právnickou osobou, ne státem či orgány veřejné správy
<i>uczelnia akademicka</i> (akademická vysoká škola)	vysoká škola provádějící vědecký výzkum; nejméně jedna organizační součást školy musí mít oprávnění k udělování vědecko-akademického titulu doktora
<i>uczelnia zawodowa</i> (vysoká odborná škola)	vysoká škola poskytující bakalářské a magisterské vzdělání, nemá však oprávnění k udělování vědecko-akademického titulu doktora
<i>uczelnia wojskowa</i> (vojenská vysoká škola)	veřejná vysoká škola pod správou Ministerstva obrany (<i>Ministerstwo Obrony Narodowej</i>)
<i>uczelnia służb państwowych</i> (vysoká škola státní správy)	veřejná vysoká škola vzniklá nařízením Rady ministrů Polska
<i>uczelnia artystyczna</i> (vysoká škola umělecká)	vysoká škola umělecká pod správou Ministerstva kultury a národního dědictví (<i>Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego</i>)
<i>uczelnia medyczna</i> (vysoká škola lékařská)	veřejná vysoká škola pod správou Ministerstva zdravotnictví (<i>Ministerstwo Zdrowia</i>)
<i>uczelnia morska</i> (námořní vysoká škola)	veřejná vysoká škola pod správou Ministerstva dopravy a mořského hospodářství (<i>Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej</i>)

Tabulka 15: Seznam jednotlivých typů vysokých škol v Polsku

Zdroj: vlastní, na základě dat z textu polského zákona o vysokém školství²⁴⁹

Název *uniwersytet* (univerzita) může používat vysoká škola, jež má pravomoci ke jmenování vědecké hodnosti doktora nejméně v desíti vědeckých disciplínách, a z toho nejméně dvě oprávnění z každé těchto skupin vědeckých oblastí:²⁵⁰

- humanitní, právní, ekonomické, teologické vědy;

²⁴⁸ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002183/T/D20172183L.pdf>.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002183/T/D20172183L.pdf>.

- matematické, fyzikální vědy, oblast věd o zemi nebo technické vědy;
- biologické, medicínské, chemické, farmaceutické, zemědělské nebo veterinární vědy.

Pokud chce univerzita používat přídatné jméno pro popis užší profilace, musí mít v oblasti, v níž se chce profilovat, pravomoci ke jmenování vědecké hodnosti doktora, a to nejméně v šesti vědeckých disciplínách (z toho nejméně ve čtyřech pro vybranou specializaci).

Technickou univerzitou (*uniwersytet techniczny*) se může stát taková vysoká škola, jež má oprávnění ke jmenování vědecké hodnosti doktora nejméně v desíti vědeckých disciplínách (z toho nejméně v šesti z oblastí technických věd). Pro polytechniku (*politechnika*) platí mírnější podmínky: musí mít pravomoci ke jmenování vědecké hodnosti doktora nejméně v šesti oblastech, z toho v čtyřech z oblastí technických věd.²⁵¹

Název *akademia* (akademie) může používat vysoká škola, jež má pravomoci ke jmenování vědecké hodnosti doktora ve dvou oborech.²⁵²

Studium prvního cyklu (*studia pierwszego stopnia* – ISCED 6) je určeno pro absolventy, kteří obdrželi maturitní vysvědčení. Po absolvování obdrží studenti akademický titul bakaláře (*licencjat*) nebo inženýra (*inżynier*), případně rovnocenného titulu (například též zahraničního – *bachelor's degree* atp.). Bakalářské studium trvá šest semestrů a inženýrské zpravidla sedm.²⁵³ Studium se končí obhajobou bakalářské práce a získáním akademického titulu.

Studium druhého cyklu (*studia drugiego stopnia, studia uzupełniające magisterskie* – ISCED 7) trvá 3-4 semestry, v případě jednolitého programu (od 4,5 do 6 let (například farmacie, veterinářství, lékařské vědy apod.). Od akademického roku 2007/2008 již není možné standardně otvírat nové studijní programy tohoto typu – výjimkou je v roce 2017 zavedení jednolitého

²⁵¹ FELCHNER, Krzysztof., Dariusz. KASPRZYCKI, Adrian. NIEWĘGIOWSKI, Justyna. OŻEGALSKA-TRYBALSKA, Magdalena. RUTKOWSKA-SOWA, Joanna. SIĘNCZYIO-CHLABICZ, Marcin. SPYRA a Sybilla. STANISŁAWSKA-KLOC. *Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospodarki*, s. 16.

²⁵² Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dostupné z: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002183/T/D20172183L.pdf>.

²⁵³ System szkolnictwa wyższego w Polsce. Dostupné z: <http://kandydat.us.edu.pl/system-szkolnictwa-wyzszego-w-polsce>.

magisterského studia v oboru fyzioterapie).²⁵⁴ Studium je ukončeno obhajobou diplomové (magisterské) práce a obdržáním titulu magistra (*magister*) nebo magistra inženýra (*magister inżynier*). Po absolvování studia mohou studenti pokračovat na doktorském stupni studia.

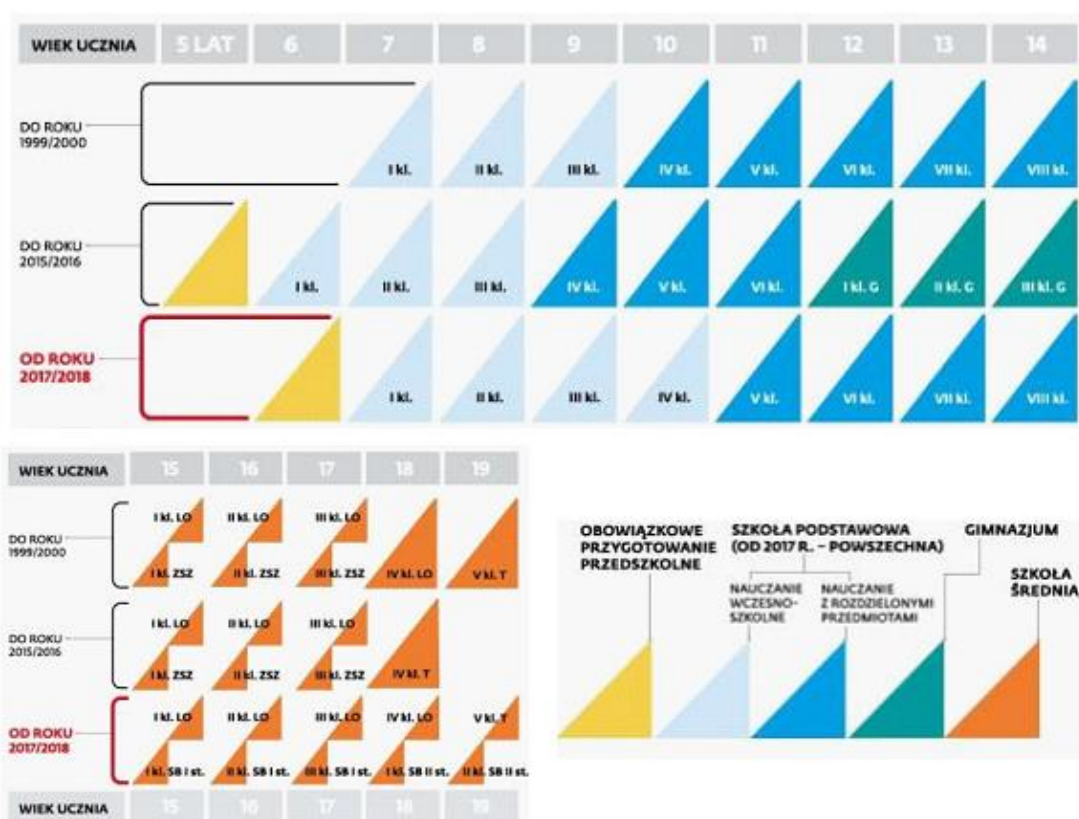
Studium třetího cyklu (*studia trzeciego stopnia*, doktorské studium) trvá od 3 do 4 let a programy tohoto stupně mohou být nabízeny pouze vysokými školami, které mají oprávnění k udělování vědecké hodnosti doktor. Absolventi doktorského studia mohou pokračovat ve vědecké práci a obdržet hodnost docenta (*doktor habilitowany*) či profesora.²⁵⁵

²⁵⁴ Fizjoterapia studia stacjonarne jednolite magisterskie – zmiana poziomu kształcenia. Dostupné z: <http://rekrutacja.umed.lodz.pl/fizjoterapia-studia-stacjonarne-jednolite-magisterskie/>.

²⁵⁵ Szkolnictwo wyższe. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-56_pl?2nd-language=me.

6 CHARAKTERISTIKA POLSKÉHO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU PO REFORMĚ

Od ledna roku 2017 je v polském systému školství prováděna reforma. Jejím cílem je lepší příprava žáků pro vstup na pracovní trh. Některé změny začaly platit již od září téhož roku a poslední jsou naplánovány na školní rok 2022/2023.²⁵⁶ V případě všeobecných lyceí a středních odborných škol změny začnou nabývat na platnosti od školního roku 2019/2020 a ukončeny budou ve školním roce 2023/2024. Systém na úrovni primárního a sekundárního vzdělávání po reformě bude vypadat následovně:



Obrázek 2: Proces změny vzdělávacího systému Polska (na úrovni primárního až vyššího sekundárního vzdělávání)

Zdroj: INFOR Biznes,²⁵⁷ upraveno pro potřeby práce

²⁵⁶ Prezydent Andrzej Duda podpisał ustawy wprowadzające reformę edukacji. Dostupné z: <https://men.gov.pl/pl/reforma-prawo-oswiatowe>.

²⁵⁷ Zmiany w szkołach. Wyjaśniamy wszystko, co trzeba wiedzieć o rewolucji w edukacji. Dostupné z: <http://forsal.pl/artykuly/955896,zmiany-w-szkolach-wyjasniamy-wszystko-co-trzeba-wiedziec-o-rewolucji-w-edukacji.html>.

Součástí reformy je též povinná roční účast na předškolním vzdělávání šestiletých dětí. Po dobu studia budou žákům poskytovány učebnice bezplatně.²⁵⁸

Odborné a všeobecné vzdělávání se navýší o rok na střední odborné škole (*technikum*) ze čtyř na pět let a na všeobecném lyceu ze tří na čtyři roky. Odborné sekundární vzdělávání bude nyní rozděleno na dva stupně. Pro tuto práci jsem je použil názvy blízké českému čtenáři, mezi českými a polskými školami jsou však značné rozdíly.

Polský název	Český název	Délka studia
szkoła powszechna	základní škola	8 let
liceum ogólnokształcące	všeobecně vzdělávací lyceum	4 roky
technikum	střední odborná škola	5 let
branżowa szkoła I stopnia	střední odborné učiliště prvního stupně	3 roky
branżowa szkoła II stopnia	střední odborné učiliště druhého stupně	2 roky
szkoła policealna	postsekundární škola	v závislosti na programu (obvykle 2-4 semestry)
szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	odborná škola speciální pro přípravu k povolání	3 roky

Tabulka 16: Vybrané typy škol a délka trvání studia po reformě

Zdroj: vlastní

Tříleté střední odborné učiliště prvního stupně tak nahrazují předchozí typ školy (*zasadnicza szkoła zawodowa*), taktéž v délce tří let. Absolvováním středního odborného učiliště druhého stupně je žákům umožněn přístup k úplnému střednímu vzdělání s maturitou a výučním listem na úrovni shodné se střední odbornou školou (*technikum*).

²⁵⁸ Rozporządzenie w sprawie dotacji na podręczniki – podpisane. Dostupné z: <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/rozporzadzenie-w-sprawie-dotacji-na-podreczniki-podpisane.html>.

Povinná školní docházka se po reformě snížila z devíti let na osm, žáci však mají povinnost účastnit se též posledního roku předškolního vzdělávání.

Před reformou		Po reformě	
Edukacja przedszkolna	1 rok	Edukacja przedszkolna	1 rok
Szkoła podstawowa	6 let	Szkoła podstawowa	8 let
Gimnazjum	3 roky		

Tabulka 17: Délka trvání povinné školní docházky v Polsku

Zdroj: vlastní

Polský vzdělávací systém však užívá kromě termínu povinné školní docházky (*obowiązek szkolny*), tedy účasti na primárním a nižším sekundárním vzdělávání také termín **povinné vzdělávání** (*obowiązek nauki*).²⁵⁹ Povinná školní docházka trvala od sedmi do šestnácti let před reformou, a od sedmi do patnácti let po reformě. Povinné vzdělávání se nyní vztahuje na žáky od patnácti do osmnácti let (od šestnácti podle starého systému).

Předškolní vzdělávání také prošlo několika změnami. Od 1. září 2017 mají všechny děti ve věku od 3 do 6 let právo účastnit se vzdělávání v předškolních zařízeních (pro děti ve věku od 0 do 3 let jsou určeny jesle a dětské kluby, které nespádají pod Ministerstvo školství). Děti ve věku šesti let mají navíc povinnost absolvování povinného předškolního vzdělávání v délce jednoho roku. Pokud se dítě ve věku šesti let dříve účastnilo preprimárního vzdělávání, může být rodiči (zákonným zástupcem) přihlášeno ke studiu do prvního ročníku základní školy.²⁶⁰

6.1 OSMILETÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA (SZKOŁA POWSZECHNA)

Vzdělávání na základní škole se stává od 1. září povinným pro všechny děti ve věku od sedmi do patnácti let. Vzdělávací proces trvá osm let studia na základní škole, s možností pokračování výuky na středních školách (*szkoła ponadpodstawowa*), případně při praktickém vzdělávání u zaměstnavatelů,

²⁵⁹ Realizacja obowiązku nauki i obowiązku szkolnego. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/realizacja-obowiazku-nauki-i-obowiazku-szkolnego.html>.

²⁶⁰ Nowy rok szkolny 2017/2018 – rozpoczęcie zajęć w przedszkolach. Dostupné z: <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/novy-rok-szkolny-20172018-rozpoczenie-zajec-w-przedszkolach.html>.

doplněné teoretickou výukou nebo studiem v kvalifikačních kurzech. Studium je povinné do osmnáctého roku života.²⁶¹

Veřejné základní školy jsou pro všechny studenty bezplatné a nyní se dělí na dvě vzdělávací etapy, spojující v sobě obě úrovně ISCED 1 a ISCED 2:²⁶²

- **I. vzdělávací etapa** – první až třetí ročník základní školy – vzdělávání dětí v raném věku (*edukacja wczesnoszkolna*);
- **II. vzdělávací etapa** – čtvrtý až osmý ročník základní školy.

Cílem vzdělávání na základní škole je:

- osvojení základních teoretických a praktických znalostí s ohledem na zkušenosti a možnosti žáků, včetně využívání těchto nabytých dovedností a znalostí při řešení problémů a zadaných úkolů;
- výchova žáků k zodpovědnému fungování ve společnosti.²⁶³

Vzdělávání žáků v prvních třech ročnících základní školy je, jak již původní název tohoto stupně výuky (*nauczanie zintegrowane*) napovídá, výukou integrovanou. Výuka probíhá spirálovou formou, tzn. v každém následujícím roce se opakují, prohlubují a rozšiřují znalosti z let předchozích.

Ve druhé etapě vzdělávání na základní škole již integrovanou výukou nahradily jednotlivé předměty.

6.1.1 EGZAMIN ÓSMOKLASISTY

Egzamin ósmoklasisty (zkouška na konci posledního ročníku základní školy, tedy osmého ročníku). Nahrazuje od školního roku 2018/2019 *egzamin szóstoklasisty a egzamin gimnazjalny*. Žáci tedy nebudou v průběhu nyní již sjednoceného primárního a nižšího sekundárního vzdělávání skládat dvě zkoušky, ale pouze jednu. Ve školním roce 2018/2019 až 2020/2021 budou žáci testováni z polského jazyka, matematiky a cizího jazyka. Od školního roku 2021/2022 součástí zkoušky mimo výše zmíněných bude též jeden z povinně

²⁶¹ Realizacja obowiązków nauki i obowiązków szkolnego. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/realizacja-obowiazku-nauki-i-obowiazku-szkolnego.html>.

²⁶² Szkolnictwo podstawowe. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/primary-education-34_pl?2nd-language=me.

²⁶³ Tamtéž.

volitelných předmětů: biologie, fyzika, chemie, geografie (zeměpis) a historie (dějepis).²⁶⁴

Zkouška je založena na požadavcích rámcového vzdělávání pro osmileté základní vzdělávání a výsledky budou uváděny v procentech a percentilové škále. Také tato zkouška, respektive její výsledky, tak jako výsledky zkoušek z předchozích let, nebude mít vliv na ukončení studia základní školy, nicméně výsledky budou jedním z kritérií přijetí na střední školu.²⁶⁵

Zkoušky se povinně účastní žáci osmého ročníku základní školy, žáci umělecké školy vzdělávající se v předmětech obecně vzdělávacích v ročníku odpovídajícímu osmému ročníku základní školy a dospělí studenti vzdělávající se na dané úrovni.²⁶⁶

Zkouška se koná v dubnu, v případě zdravotní neschopnosti žáka také v červnu a trvá tři dny. První den se koná zkouška z jazyka polského v délce 120 minut, druhý den zkouška z matematiky v délce 100 minut a třetí den zkouška z cizího jazyka (žáci mají na výběr z anglického, německého, francouzského, italského, španělského, ruského a nově též ukrajinského jazyka) v délce 90 minut. Předmětem zkoušky může být však pouze ten jazyk, který žák studoval jako povinný vyučovací předmět.²⁶⁷

Od školního roku 2021/2022 bude zkouška navýšena o povinně volitelný předmět, a délka zkoušky stanovena na 90 minut. Konat se bude třetího dne zkoušky, v den zkoušky z matematiky. Na konci studia budou žákům předány výsledky zkoušky (v procentech a percentilové škále) a není možné se vůči nim odvolat.²⁶⁸

²⁶⁴ Egzamin ósmoklasisty. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/o-egzaminie/>.

²⁶⁵ Egzamin ósmoklasisty. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/egzamin-osmoklasisty.html>.

²⁶⁶ Egzamin ósmoklasisty. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/o-egzaminie/>.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Tamtéž.

7 SYSTÉM VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V POLSKU PO REFORMĚ

Čtyřleté všeobecně vzdělávací lyceum (*liceum ogólnokształcące*) – od 1. září 2019 se stávající všeobecně vzdělávací lyceum změní z tříletého na čtyřleté a již následující rok je plánováno postupné upouštění od stávajícího systému všeobecně vzdělávacích lyceí a od školního roku 2020/2021 již nebudou přijímáni žáci do tříletého programu.²⁶⁹

Žák prvního ročníku nynějšího tříletého všeobecně vzdělávacího lycea, který ve školním roce 2019/2020 nepostoupí do vyššího ročníku, se ve školním roce 2020/2021 stane žákem prvního ročníku čtyřletého všeobecného lycea; žák druhého ročníku nynějšího tříletého všeobecného lycea, který ve školním roce 2020/2021 nepostoupí do vyššího ročníku, se v následujícím školním roce stane žákem druhého ročníku čtyřletého lycea. A nakonec, žák posledního ročníku stávajícího tříletého programu, který neuspěje při ukončování studia se ve školním roce 2022/2023 stane žákem třetího ročníku čtyřletého lycea.²⁷⁰

Střední odborná škola (*technikum*) je studium určené absolventům osmileté základní školy. Od prvního září 2019 se studium prodlužuje ze čtyřletého na pětileté studium. Do školního roku 2019/2020 budou přijímáni žáci ještě do čtyřletého programu (absolventi gymnázia) a od školního roku 2019/2020 budou přijímáni absolventi osmileté základní školy do pětiletého programu.²⁷¹

Na konci studia žáci konají kvalifikační a maturitní zkoušku a po úspěšném absolvování obdrží diplom technika (například technik archivář, technik tyfloinformatik, technik chovatelství koní apod.). Obory jsou označeny nejen jednoznačným kódem a názvem povolání, ale součástí popisů oborů jednotlivých škol jsou též názvy kvalifikací, které budou absolventi po úspěšném složení zkoušek ovládat (například technik knihkupec obdrží kvalifikaci pro prodejní činnosti a činnosti bibliograficko-informačních služeb).²⁷²

²⁶⁹ Liceum ogólnokształcące. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/liceum-ogólnokształcace.html>.

²⁷⁰ Reforma edukacji – Sejm uchwalil zmiany w oświacie. Dostupné z: <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/reforma-edukacji-sejm-uchwalil-zmiany-w-oswiacie.html>.

²⁷¹ Reforma oświaty pod lupą. Dostupné z: <http://www.nowaera.pl/strona-glowna/reforma-oswiaty-pod-lupa>.

²⁷² Technik księgarstwa. Dostupné z: <https://zawody.kwalifikacjeczawodowe.info/s/3505/74627-Wyberz-zawod-dla-siebie/107633-Technik-ksiegarstwa.htm>.

Střední odborné učiliště prvního stupně (*szkoła branżowa I stopnia*) – od 1.září byly střední odborná učiliště (*zasadnicza szkoła zawodowa*) přetvořeny na střední odborná učiliště prvního stupně, která v délce tří let studia připraví žáky na povolání ve vybrané profesi nevyžadující maturitní zkoušku; zároveň školy od školního roku 2017/2018 přestaly nabírat nové žáky do původní formy studia, nicméně ve školních letech 2017/2018 střední odborná učiliště budou stále vydávat vysvědčení a kvalifikační diplomy původních středních odborných učilišť.²⁷³ Žákům bude umožněno po absolvování studia prvního stupně pokračovat ve studiu na dvouletém **středním odborném učilišti druhého stupně** (*szkoła branżowa II stopnia*), které jim umožní získat znalosti a kvalifikace na úrovni střední odborné školy (*technikum*), včetně maturitní zkoušky a možnosti pokračovat ve studiu na vysoké škole.²⁷⁴

První absolventi ukončí studium na středním odborném učilišti prvního stupně v roce 2020 a zároveň jim bude poskytnuta možnost pokračovat v návazném studiu pro školní rok 2020/2021 na středním odborném učilišti druhého stupně. Absolventi prvního stupně, kteří se rozhodnou nepokračovat v návazném studiu, se mohou vzdělávat v kurzech postsekundárního vzdělávání, nebo se účastnit vzdělávání v druhém ročníku všeobecně vzdělávacího lycea či na rekvalifikačních kurzech.²⁷⁵

Odborná škola speciální pro přípravu k povolání (*szkoła specjalna przysposabiająca do pracy*) – je určena pro žáky s mentálním či fyzickým postižením nižšího či středního stupně, případně kombinovaným postižením, včetně žáků s poruchou autistického spektra a žáky na invalidním vozíku. Vzdělávání trvá zpravidla tři roky s možností prodloužení o rok. Hodnocení výkonu žáků je není prováděno na stupnicí 6-1, ale slovně (popisně).²⁷⁶

²⁷³ Jak będą wyglądały szkoły branżowe I i II stopnia? Czy zastąpią one obecne szkoły zawodowe?. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/pytania-i-odpowiedzi/jak-beda-wygladaly-szkoly-branzowe-i-i-ii-stopnia-czy-zastapia-one-obecne-szkoly-zawodowe>.

²⁷⁴ Szkoły branżowe: Czy warto będzie kończyć szkołę II stopnia?. Dostupné z: <http://www.pulshr.pl/edukacja/szkoly-branzowe-czy-warto-bedzie-konczyc-szkole-ii-stopnia,39419.html>.

²⁷⁵ Jak będą wyglądały szkoły branżowe I i II stopnia? Czy zastąpią one obecne szkoły zawodowe?. Dostupné z: <https://reformaedukacji.men.gov.pl/pytania-i-odpowiedzi/jak-beda-wygladaly-szkoly-branzowe-i-i-ii-stopnia-czy-zastapia-one-obecne-szkoly-zawodowe>.

²⁷⁶ Szkoła Przysposabiająca do Pracy. Dostupné z: <http://www.sosw1.lublin.eu/szkola-przysposabiajaca-do-pracy>.

Výuka má pomoci žákům v jejich všestranném rozvoji a k přípravě na plnění občanské role ve společnosti se snahou co nejvyššího stupně integrace s okolím. Kromě všeobecných předmětů zaměřených na terapeutické činnosti a rozvoj tělesný i duševní, školy připravují žáky pro jednoduché činnosti z oblasti péče o domácnost (úklid, žehlení, příprava pokrmů), kancelářské práce, rukodělné a tvořivé práce, práce na zahradě, případně s dřevem apod.²⁷⁷

7.1 MATURITNÍ ZKOUŠKA (STARÁ VERZE)

Tato maturitní zkouška platí pro žáky, kteří absolvovali všeobecně vzdělávací lycea mezi školním rokem 2004/2005 a 2013/2014 a střední odborné školy mezi školním rokem 2005/2006 a 2014/2015.²⁷⁸

Maturitní vysvědčení je osvědčením dosažených znalostí z oblasti polského jazyka, matematiky a vybraného cizího jazyka; tyto výsledky mohou být použity jako kritérium pro přijetí na vysoké školy, které hodnotí tyto výsledky jako jedno z kritérií přijímacího řízení (jedná se především o předměty, z nichž žák může konat zkoušku na rozšířené úrovni).

Absolvent střední školy se povinně účastní pěti zkoušek: dvě zkoušky v **ústní části** (polský jazyk a cizí jazyk bez výběru úrovně) a tři zkoušky v **části písemné** (zkouška z polského jazyka, matematiky a cizího jazyka). V případě, že se žák účastní výuky na škole v minoritním jazyce, povinně koná ústní i písemnou zkoušku (na základní úrovni) navíc i z tohoto jazyka.²⁷⁹

Aby žáci úspěšně získali maturitní vysvědčení, musí získat nejméně 30 % bodů z ústní zkoušky každého předmětu (totéž platí pro písemnou část). Žáci mohou konat též zkoušky až z šesti volitelných předmětů. V písemné části mají na výběr z těchto předmětů na základní či rozšířené úrovni: biologie, chemie, filozofie, fyzika, geografie, historie, dějiny umění, informatika, cizí jazyk (angličtina, francouzština, španělština, italština, němčina, ruština), latinský jazyk a kultura, menšinový jazyk (běloruština, litevština, němčina), rusínština – v polštině oficiálně uváděno pod názvem *język łemkowski*) – jako jazyk etnické menšiny, kašubština

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Egzamin w „starej” formule. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-starej-formule/o-egzaminie/>.

²⁷⁹ Egzamin w „starej” formule. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-starej-formule/o-egzaminie/>.

jako jazyk regionální, občanská nauka (společenské vědy) a taneční věda. Na rozšířené úrovni se poté mohou žáci účastnit zkoušky z polského jazyka a matematiky. V ústní části mají žáci možnost účastnit se zkoušky z výše jmenovaných jazyků.²⁸⁰

Žáci mohou skládat volitelnou maturitní zkoušku z libovolného předmětu, tedy také z takového, jehož výuku škola neposkytovala, či jehož výuky se žák neúčastnil. Povinně musí zkoušku složit pouze z polského jazyka, matematiky, cizího jazyka a případně jazyka národnostní menšiny.

7.1.1 MATURITNÍ ZKOUŠKA (NOVÁ VERZE)

Pro žáky středních a uměleckých škol, kteří končí středoškolské vzdělávání ve školním roce 2017/2018, absolventy všeobecně vzdělávacích lyceí, kteří ukončili vzdělávání mezi školním rokem 2014/2015 a 2016/2017 a absolventy středních odborných škol (*technikum*), kteří ukončili vzdělávání ve školním roce 2015/2016 a 2016/2017. Tato zkouška je určena také studentům ze zahraničí, kteří již mají středoškolské vzdělání potvrzené zahraniční institucí, ale nejsou oprávněni studovat na vysokoškolském stupni v Polsku.²⁸¹

Nová verze maturitní zkoušky se koná ze **dvou zkoušek** v ústní části (z polského jazyka a z cizího jazyka) a **čtyřech zkoušek** v části písemné (polský jazyk, matematika, cizí jazyk a povinně volitelný předmět, z něhož bude žák konat zkoušku na rozšířené úrovni). Pokud se žák účastní výuky v jiném (menšinovém) jazyce, koná z tohoto jazyka zkoušku jak v části písemné, tak také v části ústní.²⁸²

Pro splnění podmínek maturitní zkoušky žák musí získat nejméně 30 % bodů ze zkoušky ústní a 30 % bodů ze zkoušky písemné každého povinného předmětu. V případě volitelného předmětu hranice úspěšnosti není stanovena.

Žáci se mohou účastnit až pěti volitelných zkoušek na rozšířené úrovni z těchto předmětů: biologie, chemie, filozofie, fyzika, geografie, historie, dějiny hudby, dějiny umění, informatika, cizí jazyk (také na úrovni pro bilingvní studia), latinský jazyk a kultura, jazyk regionální, menšinový či etnický (zmíněno v přechozí části), polský jazyk, matematika a občanská nauka (společenské vědy). Z ústní

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Egzamin w „nowej” formule. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/o-egzaminie/>.

²⁸² Tamtéž.

části je možné konat volitelnou zkoušku z cizích (světových) jazyků také na úrovni pro bilingvní studia. Pro jazyky regionální a menšinové úrovně nejsou stanoveny.²⁸³

7.1.2 MATURITNÍ ZKOUŠKA Z POLSKÉHO JAZYKA

Ústní zkouška hodnotí žákovu schopnost produktivních dovedností v ústním projevu na určité téma v souladu se zásadami jazykové (mluvnické) správnosti, rétoriky a logické výpovědi. Výchozím motivačním textem je text umělecký.²⁸⁴ Zkouška trvá okolo třiceti minut a skládá se za tři části:

- **příprava** na zkoušku
- **samostatný ústní projev** – žák si vylosuje text (literární nebo populárně naučný z jazyka) či umělecké dílo (například obraz) společně se zadáním. Na přípravu má maximálně 15 minut a poté má 10 minut na prezentování odpovědi na dané téma vyznačené vybraným textem v zadání.
- **rozhovor** – zkušební komise se může v časovém rozmezí pěti minut ptát na doplňující či prohlubující informace na vybrané téma, nemůže se však ptát fakta či četbu, které nejsou součástí zadání.²⁸⁵

Zadání se skládá z instrukcí a samotného textového či obrazového díla. Ústní zkouška se hodnotí body v několika aspektech: obsah výpovědi – váha 40 % (16 bodů), formální struktura výpovědi samostatného ústního projevu – váha 20 % (8 bodů), jazyk, forma a styl výpovědi v rozhovoru se zkušební komisí – váha 20 % (8 bodů). Celkově tedy může žák získat až 40 bodů.²⁸⁶

²⁸³ Egzamin w „nowej” formule. Dostupné z: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/o-egzaminie/>.

²⁸⁴ CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA, . Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015, s. 12-13.

²⁸⁵ Tamtéž., s. 13.

²⁸⁶ Tamtéž..

Písemná zkouška na základní úrovni se skládá z práce s textem, v níž žák prokáže jeho porozumění a také dovednosti produkce textu a tvoření argumentativní výpovědi (písemná práce). Na tuto část má žák 170 minut a je na jeho uvážení, začne-li didaktickým testem či písemnou prací.

Část testová se skládá ze dvou sad otázek. Každá sada obsahuje jeden až dva texty, jejichž kumulativní rozsah (každé sady) není větší než 500 slov a k nim svazek pěti až sedmi otázek s otevřenou či uzavřenou odpovědí. Texty v testech mohou mít charakter populárně naučný, publicistický či politický charakter. Úlohy mohou být zaměřeny na vyhledávání pojmů a jejich vazbami k výchozímu textu, přetváření struktury textu, porozumění slovní zásobě, úlohy ze slovtvorby, flexe, syntaxe apod.²⁸⁷

V části písemné produkce zadání maturitního testu obsahuje výběr ze dvou možností: napsání eseje nebo interpretace poetického textu. Za písemnou zkoušku jako celek mohou žáci obdržet až 70 bodů (20 za část testovou a 50 za písemnou práci). Vedle zadání každé úlohy je uveden její bodový rozsah (například 0-2 nebo 0-50 u písemné práce).²⁸⁸

²⁸⁷ CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA, . Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015, s. 15-17.

²⁸⁸ Tamtéž., s. 16-18

8 SROVNÁNÍ VZDĚLÁVACÍCH SYSTÉMŮ ČESKÉ REPUBLIKY A POLSKA

Na základě teoretických a praktických poznatků představených v předchozích kapitolách bych se rád pokusil srovnat vzdělávací systém představených zemí, s důrazem na sekundární (jak vyšší, tak nižší) vzdělávání a jejich provázanost.

8.1 ORGÁNY SPRAVUJÍCÍ VEŘEJNÉ ŠKOLSTVÍ V ČR A POLSKU

Česká republika	Polsko
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky	Ministerstvo národního vzdělávání (<i>Ministerstwo Edukacji Narodowej</i>)
	Ministerstvo vysokého školství a vědy (<i>Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego</i>)
	Ministerstvo práce a sociálních věcí (<i>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</i>)

Tabulka 18 Ministerstva spravující veřejné školství v ČR a Polsku

Zdroj: vlastní

V Polsku se o organizaci vzdělávacího systému dělí jak Ministerstvo národního vzdělávání a Ministerstvo vysokého školství a vědy,²⁸⁹ tak také další orgány státní správy.²⁹⁰

Ministerstvo školství České republiky je úředním orgánem státní správy nejen pro mateřské, základní, střední a vysoké školy a školská zařízení, ale též pro výzkum a vývoj, pro oblast vědní politiky, pro mládež a péči o děti, tělovýchovu a sport.

²⁸⁹ Polské státní instituce. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/warsaw/cz/informacni_zdroje/polske_statni_instituce/index.html.

²⁹⁰ Ważne instytucje. Dostupné z: <http://www.kwalifikacje.edu.pl/pl/wazne-instytucje>.

8.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC VZDĚLÁVÁNÍ V ČR A POLSKU

Česká republika	Polsko
Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)	<i>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty</i>
	<i>Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe</i>
Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů	<i>Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela</i>
Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších	<i>Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym</i>

Tabulka 19: Legislativa vzdělávání v ČR a Polsku

Zdroj: vlastní

Český zákon č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů – zákon mimo jiné upřesňuje a rozšiřuje název § 20 na „Vzdělávání cizinců a osob pobývajících dlouhodobě v zahraničí“; vkládá nové § 22a Práva pedagogických pracovníků a 22b Povinnosti pedagogických pracovníků. Tento zákon nabyde platnosti 1. září 2018.²⁹¹

²⁹¹ Zákon č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-101>.

8.3 PLNĚNÍ POVINNOSTI ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Česká republika	Polsko
Povinná školní docházka: 9 let	Povinná školní docházka: 8 let + povinnost vzdělávání se do 18 let
Věk nástupu k plnění školní docházky: 6 let	Věk nástupu k plnění školní docházky: 7 let
Možnost odkladu povinné školní docházky: ANO	Možnost odkladu povinné školní docházky: ANO
Nejvyšší věk dítěte pro odklad: konec 8. roku života	Nejvyšší věk dítěte pro odklad: konec 9. roku života
Povinnost předškolního vzdělávání: ANO	Povinnost předškolního vzdělávání: ANO
Věk k nástupu k povinnému předškolnímu vzdělávání: 5 let	Věk k nástupu k povinnému předškolnímu vzdělávání: 6 let
Délka povinného předškolního vzdělávání: 1 rok	Délka povinného předškolního vzdělávání : 1 rok

Tabulka 20: Plnění školní docházky v ČR a Polsku

Zdroj: vlastní

Povinná školní docházka je v České republice stanovena na dobu devíti let (deset v případě výuky žáků se speciálními potřebami) a plní se studiem na základní škole (na prvním a druhém stupni, tj. 1.-5. ročníku a 6.-9. ročníku ZŠ), či odpovídajících ročnících víceletých gymnázií či konzervatoře. Žák plní povinnou školní docházku nejvýše do konce školního roku, v němž dosáhne sedmnáctého roku života. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejpozději do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší věku osmi let.

V Polsku ve školním roce 2015/2016 byla povinná školní docházka (*obowiązek szkolny*) plněna studiem na základní škole, tehdy rozdělené na dvě úrovně: *szkoła podstawowa* a *gimnazjum*, do ukončení osmnáctého věku života. Od prvního září 2019 bude povinná školní docházka plněna v osmiletých základních školách (*szkoła powszechna*) od sedmého roku života až do ukončení posledního (osmého) ročníku školy; do té doby se povinná školní docházka plní studiem na výše zmíněných institucích.

V Polsku existuje též tzv. *obowiązek nauki* – pokračování povinné školní docházky až do osmnáctého roku života, a to účastí ve studiu na střední škole (*szkoła ponadgimnazjalna*), v kurzech dalšího vzdělávání, či po splnění určitých předpisů též přímo u zaměstnavatele, a to jak v Polsku, tak také v zahraničí.

8.4 SROVNÁNÍ VZDĚLÁVACÍCH SYSTÉMŮ PODLE KLASIFIKACE ISCED

Úroveň	Název	Stupeň vzdělání v ČR	Stupeň vzdělání v Polsku	Typy škol a vzdělání	
				Česká republika	Polsko
ISCED 0	vzdělávání v raném dětství	předškolní	przedszkolne	mateřské školy	<i>żłobek, przedszkole atd.</i>
ISCED 1	primární vzdělávání	základní	podstawowe	první stupeň základní školy	<i>szkoła podstawowa, nyní szkoła powszechna</i>
ISCED 2	nižší sekundární vzdělávání	základní	podstawowe (gimnazjalne)	druhý stupeň základní školy, odpovídající ročníky gymnázií a konzervatoří	<i>szkoła powszechna, dříve gimnazjum</i>
ISCED 3	vyšší sekundární vzdělávání	střední	ponadpodstawowe (ponadgimnazjalne)	střední školy ukončené maturitou či vyučením v oboru	<i>liceum ogólnokształcące, technikum, dříve zasadnicza szkoła zawodowa, nyní branżowa szkoła pierwszego stopnia a na školní rok 2020/2021 plánovaná branżowa szkoła drugiego stopnia</i>
ISCED 4	postsekundární neterciární vzdělávání	pomaturitní	policealne	pomaturitní studium v jazykové škole, navazující studium, zkrácené studium k získání vzdělání s maturitou či výučním listem	<i>szkoła policealna</i>
ISCED 5	krátký cyklus terciárního vzdělávání		studia krótkiego cyklu	odpovídající ročníky konzervatoří	<i>dřívější Nauczycielskie Kolegium Językowe, Kolegium Pracowników Służb Społecznych</i>
ISCED 6	bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	vysokoškolské bakalářské, vyšší odborné	studia licencjackie	bakalářské studium na VŠ a vyšší odborné studium na VOŠ (kromě konzervatoří)	<i>studia pierwszego stopnia (licencjat, inżynier) - państwowa wyższa szkoła zawodowa, uniwersytet, politechnika, akademia a další</i>
ISCED 7	magisterská nebo jí odpovídající úroveň	vysokoškolské magisterské	studia podypłomowe, studia magisterskie	magisterské studium, inženýrské studium, patří zde také tzv. malé doktoráty	<i>studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia k získání kvalifikace magister inżynier - państwowa wyższa szkoła zawodowa, uniwersytet, politechnika, akademia a další</i>
ISCED 8	doktorská nebo jí odpovídající úroveň	doktorské	studia doktoranckie	doktorské studium	<i>studia doktoranckie - uniwersytet, politechnika, akademia...</i>
ISCED 9	nezařazené vzdělávání				

Tabulka 21: Porovnání úrovní a typů škol v ČR a Polsku podle ISCED

Zdroj: vlastní

8.5 SROVNÁNÍ POČTU HODIN VÝUKY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Vzdělávání na gymnáziu (Česká republika) a všeobecně vzdělávacím lyceu (Polsko) je v následující tabulce srovnáno v základní podobě, pro Polsko vycházející z rámcového vzdělávacího plánu pro všeobecně vzdělávací lyceum (*Ramowy plan nauczania dla liceum ogólnokształcącego*)²⁹² a pro Českou republiku byl jsem využil učební plán pro čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň osmiletého gymnázia Gymnázia Jana Opletala v Litovli.²⁹³

Ročník	1		2		3		4	
	ČR	PL	ČR	PL	ČR	PL	ČR	PL
Názvy předmětů:								
Mateřský jazyk	3	4	4	4	3	4	5	4
První cizí jazyk	3	3	3	3	3	3	3	3
Druhý cizí jazyk	3	2	3	2	3	2	3	2
Hudební výchova <i>nebo</i>	2	1	2					
Výtvarná výchova <i>nebo</i>								
Filozofie (PL)								
Dějepis/Historie	2	2	2	2	2	2		2
Společenské vědy	1	1	2	1	2		3	
Základy podnikání				1		1		
Biologie	3	1	3	2	3	1		
Geografie	2	1	2	2	2	1		
Chemie	3	1	3	2	3	1		
Fyzika	3	1	3	1	3	2		
Matematika	4	3	4	4	3	3	5	4
Informatika	2	1		1		1		
Tělesná výchova	2	3	2	3	2	3	2	3
Třídnické hodiny (PL)		1		1		1		1
Vzdělávání k bezpečnosti		1						
Volitelné předměty (ČR)					4		12	
Předměty rozšířené úrovně (PL)		4		5		7		6
Celkem hodin	33	30	33	34	33	32	33	25

Tabulka 22: Srovnání hodinové dotace gymnázia a všeobecně vzdělávacího lycea

Zdroj: vlastní

Oba učební plány ponechávají studentům značnou volnost ve výběru volitelných předmětů. Česká gymnázia tak činí nejčastěji formou seminářů ve

²⁹² Nowa podstawa programowa dla liceum, technikum i branżowej szkoły II stopnia podpisana. Dostupné z: <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/nowa-podstawa-programowa-dla-liceum-technikum-i-branzowej-szkoly-ii-stopnia-podpisana.html>.

²⁹³ Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání. Dostupné z: http://www.gjo.cz/upload/dokumenty/svp_od_1314_final.pdf.

třetím a čtvrtém ročníku, které často připravují k maturitní zkoušce z určitého předmětu (například seminář z matematiky, biologie či cizího jazyka) a polská všeobecná lycea nabízejí žákům předměty rozšířené úrovně (*przedmiot w zakresie rozszerzonym*) po celou dobu studia. Čeští žáci si vybírají z hudební nebo výtvarné výchovy a polským žákům v novém vzdělávacím programu přibyla též filozofie jako jedna z možností výběru.

Vzdělávání na střední odborné škole (ČR) a *technikum* (PL) – odborné vyšší sekundární vzdělávání připravuje žáky na náročnější profese, k nimž je zapotřebí maturitní vysvědčení, ale též odborný výcvik. Pro srovnání jsem využil učební plán dvou oborů připravujících na povolání obchodníka:

- **66- 41- L /01 Obchodník**²⁹⁴ jedná se o čtyřletý obor Moravské střední školy v Olomouci připravující žáky pro práci kvalifikovaného pracovníka vykonávajícího dílčí odborné práce při nákupu, prodeji zboží a služeb zákazníkům či organizacím. Absolventi získají podle **Národní soustavy kvalifikací** kvalifikaci pro tato povolání: expedient velkoobchodu, obchodní zástupce velkoobchodu, pracovník nákupu nebo odbytu velkoobchodu či skladník velkoobchodu; mohou se však uplatnit jako obchodní referent, obchodní zástupce, odbytář, zásobovač zbožíznalec nebo vedoucí úseku prodeje;²⁹⁵
- **Technik handlowiec 522305** Sdružení technických škol města Strzyżów (*Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie*) připravuje žáky v čtyřletém oboru ukončeném maturitou a kvalifikační zkouškou k těmto pracovních pozic: asistent/referent oddělení nákupu a zásobování, asistent/referent oddělení prodeje a obsluhy klienta, specialista zásobování, specialista prodeje, obchodní zástupce, nákupčí/dealer apod.²⁹⁶

²⁹⁴Maturitní obor Obchodník. Dostupné z: <http://www.moravskastredni.cz/obory/obchodnik>.

²⁹⁵ Profil absolventa oboru vzdělání 66-41-L/51 Obchodník. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Obory/ProfilAbsolventa/6641L51/Obchodnik>.

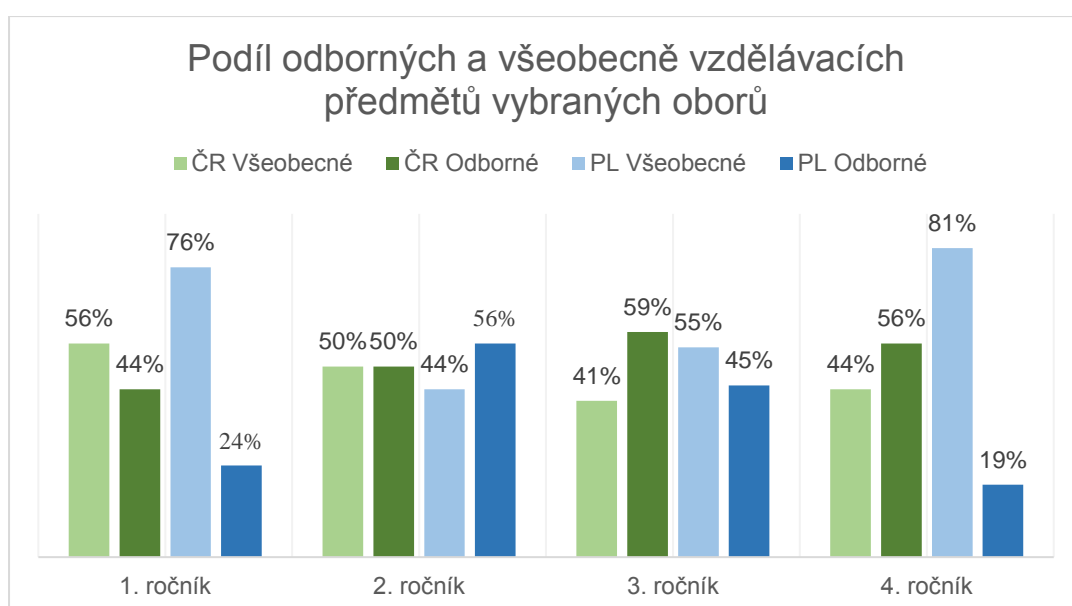
²⁹⁶ Podstawa programowa. Dostupné z: http://www.zs-strzyzow.itl.pl/index.php?html=pods_progr.

66-41-L/01 Obchodník	Technik handlowiec 522305	Ročník							
		1		2		3		4	
Všeobecné předměty (ČR):	Všeobecné předměty (PL):	ČR	PL	ČR	PL	ČR	PL	ČR	PL
Český jazyk	Polský jazyk	2	3	2	2	2	3	2	4
Literatura a kultura	/	1		1		1		1	
První cizí jazyk + seminář	První cizí jazyk	3	2	3	2	3	2	4	2
Druhý cizí jazyk	Druhý cizí jazyk	2	2	2	2	2	2	2	1
/	Kulturní výchova		1						
Dějepis	Historie	1	2	1					
Společenskovední základ	Společenské vědy	1	1	1		1		1	
/	Základy podnikání		2						
/	Geografie		1						
Biologie	Biologie	1	1	1					
Chemie	Chemie	1	1						
Fyzika	Fyzika	1	1						
Matematika	Matematika	3	3	3	2	2	2	2	3
Informatika	Informatika	1		1	1	1		1	
Tělesná výchova	Tělesná výchova	2	3	2	3	2	3	2	3
/	Vzdělávání k bezpečnosti		1						
/	Třídnické hodiny		1		1		1		1
Všeobecné předměty celkem:		19	25	17	13	14	13	15	14
Odborné předměty (ČR):	Odborné předměty (PL):								
Administrativa	Obchodní činnosti	2		1,5	1	1,5	1		
	Profesní etika		1						
	Odborný cizí jazyk								1
Ekonomika a provoz firmy	Ekonomie	2	1	2	1	3		2	
Obchodní provoz	Organizace prodeje	2	2	2	2	2	1	3	
Propagace	/			1		1			
Zbožiznalství	Prodej zboží	2	1	3	2	2	2	2,5	
Účetnictví	Podnikové účetnictví	1		1,5	3	2,5	3	2,5	1,5
Právní nauka	/							2	
Management	Řízení podniku, obchodních činností					1	1	1	0,5
Psychologie	/					1			
	Cvičení ze zbožíznalství		1		2		1		
	Spotřebitel na trhu				1				
	Cvičení z ekonomie		2		3				
	Cvičení z organizace prodeje				4		3		
	Cvičení z marketingu a reklamy				1		2		2
	Cvičení z podnikového účetnictví						1		1
Odborný výcvik	Odborná praxe	6		6		6		6	
Odborné předměty celkem:		15	8	17	20	20	15	19	6
	Předměty rozšířené úrovně (PL):								
	Cizí jazyk				1		2		4
	Matematika				1		2		4
	Předměty doplňující (PL):								
	Historie a společenské vědy						1		3
Předměty rozšířené úrovně a doplňující celkem (PL)					2		5		11
Celkem hodin		34	33	34	35	34	33	34	31

Tabulka 23: Srovnání učebního plánu vybraných oborů

Zdroj: vlastní

Oba obory mají výrazné zastoupení všeobecně vzdělávacích předmětů, nicméně i přesto, že podíl všeobecně vzdělávacích předmětů v České republice v rámci oboru **Obchodník** klesá v průběhu studia (s mírným navýšením v posledním roce studia, což je zapříčiněno přidáním semináře z cizího jazyka ve čtvrtém ročníku a navýšením hodinové dotace ze tří hodin na čtyři), je mnohem vyrovnanější než v rámci polského oboru **Technik handlowiec**. Výuka prvním a posledním ročníku je založena převážně na všeobecných předmětech (hlavním faktorem je zde rozšířená výuka v předmětech matematika a cizí jazyk v posledním ročníku).



Obrázek 3: Procentuální podíl odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů vybraných oborů

Zdroj: vlastní, na základě dat z učebních plánů jednotlivých oborů

Je zde však několik faktorů, které mohly ovlivnit přený výsledek tohoto porovnání. Předměty polského oboru jsou seřazeny do čtyř kategorií: **všeobecné předměty** (*zajęcia ogólne*), **odborné teoretické předměty** (*zajęcia zawodowe – teoretyczne*), **odborné praktické předměty** (*zajęcia zawodowe – praktyczne*), včetně čtyřtýdenní souvislé praxe ve čtvrtém semestru studia, jež nebyla zahrnuta do srovnávání, a nakonec také dva předměty na **rozšířené** (vyšší) **úrovni** – matematika a cizí jazyk s doplňkovým počtem hodin (celkově osmnáct hodin týdně za celou dobu studia). Další komplikací bylo rozdělení předmětů na semestry v polském studijním programu, převedl jsem je tedy pro potřeby srovnání na průměrný hodinový rozsah v daném roce. Předměty v českém studijním programu

nebyly rozděleny do skupin podle odbornosti, při jejich dělení jsem tedy vycházel z dosavadních znalostí oboru a srovnáním s jinými školami.

Také příbuznost jednotlivých předmětů není stoprocentní, seřadil jsem je proto na základě jejich názvu a rozsahu vyučujících hodin. Pokud není ve studijním plánu jedné či druhé země daný předmět, je tato pozice označena „/“, tedy že daný předmět neodpovídá žádnému předmětu nacházejícímu se ve studijním programu druhého oboru.

8.6 MATURITNÍ ZKOUŠKA V ČR A POLSKU

Česká republika		Polsko	
Společná část	Profilová část	Ústní část	Písemná část
2 povinné zkoušky: - český jazyk a literatura - cizí jazyk nebo matematika	2 – 3 povinné zkoušky o předmětech a formě zkoušky rozhoduje ředitel školy	2 povinné zkoušky - polský jazyk - cizí jazyk	4 povinné zkoušky - polský jazyk - matematika - cizí jazyk - povinně volitelný předmět
max. 2 nepovinné zkoušky - cizí jazyk - matematika	max. 2 nepovinné zkoušky o předmětech rozhoduje ředitel školy	max. 5 nepovinných zkoušek	
		výběr z 12 předmětů (pouze cizí jazyky)	výběr z 25 předmětů

Tabulka 24: Předměty maturitní zkoušky v ČR a Polsku

Zdroj: vlastní

Česká maturitní zkouška se dělí na část společnou (státní) a profilovou (školní), jak již z názvu vypovídá, o obsahu profilové části zkoušky rozhoduje ředitel škol. Může mít formu písemného testu, ústní zkoušky z jednoho předmětu či celého odborného bloku v případě oborů středních odborných škol a středních odborných učilišť ukončených maturitní zkouškou či formou praktické zkoušky nebo vypracování a obhajoby maturitní práce. V roce 2011 bylo v České republice možné skládat nepovinné zkoušky společné části (či jako součást povinných nebo nepovinných zkoušek profilové části) z několika dalších předmětů (občanský a společenskovední základ, biologie, fyzika, chemie, dějepis, zeměpis, dějiny umění) a také možnost zvolit si vyšší či nižší úroveň. Tato možnost již není aktuální.

Polská maturitní zkouška je již sjednocena pro studenty všeobecně vzdělávacích lyceí i středních odborných škol. Žáci konají povinnou zkoušku

z polského a cizího jazyka v rámci ústní i písemné části, z matematiky pouze v rámci písemné části a povinně volitelného předmětu na rozšířené úrovni také v rámci písemné části. Pokud se žák účastnil výuky v jiném (regionálním, etnickém či menšinovém jazyce), skládá zkoušku navíc i z tohoto jazyka (jak písemnou tak také ústní část). Součástí maturitní zkoušky v Polsku není odborná maturitní zkouška. Odborná zkouška (*egzamin zawodowy*) ve verzi z roku 2017 je určen pro absolventy pětiletých středních odborných škol (*technikum*), postsekundárních škol a dvouletých středních odborných učilišť druhého (*szkoła branżowa II stopnia*).

V praxi to znamená, že žáci v Polsku konají zvlášť maturitní a odbornou zkoušku, jejichž výsledky se navzájem neovlivňují. V případě střední odborné školy je možné ukončit vzdělání odbornou zkouškou, ale nepřistoupit ke zkoušce maturitní. V České republice je možnost při neúspěchu u maturitní zkoušky (jak státní tak profilové) konat opravnou zkoušku pouze z té dílčí části, u které žák neuspěl (pokud nezvládl například zkoušku didaktického testu z českého jazyka, opravnou zkoušku nekoná z celého předmětu, jak tomu bylo dříve, ale pouze z didaktického testu).

8.7 PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA VYSOKÉ ŠKOLY V ČR A V POLSKU

Přijímací řízení na univerzity v České republice může probíhat formou oborových testů, ústních zkoušek, srovnávacích zkoušek společnosti Scio, testů všeobecných předpokladů, některé fakulty však přijímají studenty na základě výsledků maturitní zkoušky, prospěchu za vybrané ročníky studia či jen z vybraných předmětů. V následující tabulce jsou uvedeny některé příklady:

Název školy	Fakulta	Obor(y)	Typ přijímacího řízení
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	Filozofická fakulta	Archeologie, Italský jazyk, Estetika a další	ústní pohovor nebo výsledky studia (průměr ze známek za poslední 3 roky studia do 1,9; z profilující předmětu do 1,5)
Česká zemědělská univerzita v Praze	Fakulta životního prostředí	Aplikovaná ekologie, Územní technická a správní služba, Vodní hospodářství	přijímání do naplnění maximální kapacity oborů bez přijímací zkoušky
Univerzita Palackého v Olomouci	Filozofická fakulta	Polská filologie, Kulturní antropologie a další	test předpokladů ke studiu, písemný oborový test, ústní pohovor (v závislosti na oboru)
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Fakulta humanitních studií	Anglický jazyk pro manažerskou praxi, Sociální pedagogika	Národní srovnávací zkouška společnosti SCIO; přijetí na základě výsledků maturitní zkoušky
Masarykova univerzita	různé fakulty	různé obory	Test studijních předpokladů test Obecně studijních předpokladů; test Základů společenských věd; oborové testy, praktické přijímací zkoušky

Tabulka 25: Příklady typů přijímacích řízení na českých vysokých školách

Zdroj: vlastní

Vysoké školy si samy určují termín podání přihlášek ke studiu, většina však uzavírá možnost přihlášení koncem dubna, března či dubna pro první kolo přijímacího řízení. Datum není stanoveno zákonem, určuje si jej škola (děkan vybrané fakulty), stejně jako případné otevření dalších kol přijímacího řízení. Přijímací řízení na některé fakulty a obory mohou mít více kol či více dílčích přijímacích testů. Neexistují jednotné přijímací testy na vysoké školy, jež by univerzity byly nuceny používat. Společnost Scio pořádá jednotné přijímací zkoušky (Národní srovnávací zkoušky), které mohou univerzity využívat jako součást přijímacího řízení, avšak přihlášení ke zkouškám musí žák provést nezávisle na přijímacím řízení vysoké školy. Výsledky testů (testy obecných

studijní předpokladů, matematiky, biologie, chemie či z cizích jazyků) pak mohou být univerzitami využívány v rámci přijímacího řízení. Aby mohl být žák přijat k vysokoškolskému stupni studia, musí mít splněn požadavek úplného středního vzdělání s maturitou. Pokud uchazeč koná maturitní zkoušku v rámci náhradního termínu přijímacího řízení, může být univerzitou podmíněčně přijat. Toto přijetí však není nárokovatelné a je na rozhodnutí vedení dané instituce. Přijímací řízení je na většině vysokých škol zpoplatněno.

Na polských vysokých školách o přijímacím řízení též rozhodují jednotlivé školy. Množství univerzit přijímá žáky na základě výsledků z maturitní zkoušky a bodově zohledňují jednotlivé úrovně (základní či rozšířená) zkoušek.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo popsat a porovnat vzdělávací systémy České republiky a Polska, především tedy sekundární vzdělávání. Jelikož je však tento termín pojat obšírněji než český termín středoškolské vzdělávání, považoval jsem za nutné, jelikož jsem postupoval podle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED, popsat též úroveň nižšího sekundárního vzdělávání.

Zvolením „prostředního“ stupně vzdělávání tak bylo nutné popsat vzdělávací procesy, které vedou k této úrovni, ale také ty následující, které úspěšné absolvování tohoto stupně umožňuje. Český systém školství je popsán obšírněji, zatímco ten polský byl rozdělen na „předreformní“ a „poreformní“. Zaměření se na tyto aktuální změny mi však pomohlo nahlížet na současné školství z jiné perspektivy.

Může se zdát, že polské školství je nám nyní blíže, díky sjednocené základní škole. Polští žáci nyní končí primární a nižší sekundární vzdělávání již po osmi letech studia, tedy o rok dříve, než žáci v České republice. Rozdíl však jsou i v návazném stupni studia. Čeští žáci, připravující se k maturitě, studují čtyři roky, nezávisle na tom, jestli jsou studenty gymnázia, studijních oborů středních škol či tzv. učebních oborů s maturitou. Všichni žáci jsou po čtyřech letech v rámci státní maturitní zkoušky postaveni na stejnou úroveň a jen v rámci profilové zkoušky o jejím obsahu rozhodují školy.

V Polsku byli žáci před reformou připravováni k maturitní zkoušce ve dvou typech škol – všeobecně vzdělávacím lyceu s délkou studia tří let a střední odborné škole s délkou studia čtyři roky. Nyní žáci studují o rok déle. Maturitní zkouška není rozdělena na profilovou a státní část, ale na část ústní a písemnou, která přesně určuje předměty, ze kterých a na jaké úrovni žáci mohou a nemohou konat zkoušku.

Další rozdíl přichází s nyní pětiletými středními odbornými školami připravující žáky na vybraná povolání. Od školního roku 2016/2017 v Polsku konají stejnou maturitní zkoušku žáci pětileté střední odborné školy i čtyřletého všeobecně vzdělávacího lycea. Žáci konají dvě zkoušky v rámci ústní a čtyři zkoušky v rámci písemné maturitní zkoušky. Mají na výběr v případě cizího jazyka z šesti možností (na rozdíl od České republiky je ve výběru též italština), ale mohou také konat zkoušku z jazyka menšinového, regionálního či etnického.

Zkoušky jsou také konány buď na základní, nebo rozšířené úrovni (případně jazyků na úrovni pro bilingvní studia). Studenti si mohou vybrat z široké nabídky volitelných předmětů a jejich absolvování na střední škole není podmínkou.

Součástí ukončení studia na středních odborných školách a středních odborných učilištích v Polsku je také *egzamin zawodowy*, tedy obdoba závěrečných zkoušek pro učební obory. Zkouška se skládá z písemné a praktické části. Absolventi pětiletých (a zatím i čtyřletých) středních odborných škol tedy obdrží dvě osvědčení: vysvědčení o maturitní zkoušce a osvědčení o profesní kvalifikaci.

V České republice jsou profilové zkoušky součástí maturitní zkoušky a ředitel školy rozhoduje o tom, zdali budou konány formou písemné a/nebo ústní zkoušky, obhajoby maturitní práce či praktické zkoušky. Pro ukončení středního vzdělání s maturitou v České republice je nutné absolvovat všechny předměty a části, k nimž se žák v rámci zkoušky přihlásil. Pokud žák neuspěje, má možnost opravného termínu, případně také opakování ročníku na jiné škole a opakování celé maturitní zkoušky. Pokud neuspěje ani tehdy, nebo se nepokusí o splnění zkoušky, považuje se za žáka s ukončeným základním vzděláním. V poslední době však v České republice začínají kombinované formy studia v čtyřletých oborech, v nichž je možné získat výuční list po třetím a maturitní vysvědčení po čtvrtém ročníku.

Dalším stupněm vzdělávání, který je rozdílný v Polsku, je postsekundární neterciární vzdělávání (ISCED 4). V polském vzdělávacím systému tomuto stupni odpovídají postsekundární školy (*szkoła policealna*), v Česku se do této kategorie zahrnují jak nástavbová studia tak zkrácená studia pro žáky s maturitním vysvědčením či závěrečnou zkouškou, pomaturitní jazyková studia a rekvalifikační kurzy. V Polsku je velké množství soukromých i veřejných škol nabízejících programy vzdělávání ukončené diplomem technika, pro účast na vzdělávání je nutné středoškolské vzdělání, maturita ale není vždy vyžadována.

Pro výchozí slovní zásobu v českém jazyce při tvorbě glosáře jsem využil *Česko-anglický slovník odborného vzdělávání* publikovaný v příloze *Zpravodaje Národního vzdělávání v zahraničí*, měsíčníku, který vycházel v letech

1990-2017.²⁹⁷ Při překladu jsem vycházel především z polského projektu vícejazyčného online překladače Glosbe.com a také vyhledáváním odpovídajících výrazů ve volně přístupných dokumentech v síti Internet.

Tato práce měla za cíl popsání a porovnání vybraných prvků vzdělávání v Polsku a Česku se zaměřením na sekundární (v tom především vyšší sekundární) vzdělávání, včetně popisu aktuální situace i plánovaných změn, pokud tyto informace byly ověřitelné.

²⁹⁷ Angličtina v (odborném) vzdělávání. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/zpravodaj-odborne-vzdelavani-v-zahranici-1>.

PODSUMOWANIE

Celem niniejszej pracy licencjackiej było opisanie i porównanie systemów edukacyjnych Republiki Czeskiej i Polski, przede wszystkim szkolnictwa średniego. Jednak, ponieważ termin „wykształcenie średnie”, używany zgodnie z Międzynarodowym Standardem Klasyfikacji Kształcenia ISCED określa nie tylko szkoły średnie, ale też szkoły na poziomie gimnazjalnym, wybierając średni poziom kształcenia, konieczne było opisanie procesów edukacyjnych prowadzących do tego poziomu, ale także tych, które pozwalają na pomyślne ukończenie poziomu wyższego.

Czeski system edukacji jest szerzej opisany, natomiast polski system został podzielony na system „przed reformą” i „po reformie”. Skoncentrowanie się na tych obecnych zmianach pomogło mi spojrzeć na współczesny system kształcenia z innej perspektywy.

Może się wydawać, że polski system kształcenia po reformie jest bliższy czeskiemu, dzięki ośmioletniej szkole podstawowej (powszechnej). Polscy uczniowie kończą obecnie kształcenie w szkole podstawowej i gimnazjum (po reformie) po ośmiu latach nauki, rok wcześniej niż uczniowie w Czechach. Różnice w kształceniu są jednak też na następnym etapie. Czescy uczniowie przygotowujący się do ukończenia studiów egzaminem maturalnym uczą się przez cztery lata, niezależnie od tego, czy to są uczniowie gimnazjum (*gymnázium*), szkół średnich kształcących w zawodzie albo tylko wiedzy specjalistycznej. Wszyscy uczniowie po czterech latach nauki uczestniczą w egzaminie maturalnym państwowym na takich samych warunkach, tylko w ramach profilowej części egzaminu o treści decydują szkoły.

W Polsce uczniowie przed reformą byli przygotowywani do egzaminu maturalnego przede wszystkim w dwóch typach szkół – liceum ogólnokształcącym (albo jeszcze wcześniej także w liceum profilowanym) o długości trzech lat nauczania i technikum o długości czterech lat nauczania. Teraz uczniowie uczą się w szkołach ponadpodstawowych ukończonych egzaminem maturalnym o rok dłużej. Egzamin maturalny nie jest w Polsce podzielony na część państwową i profilową, ale na część ustną i pisemną, które określają z jakich przedmiotów, i na jakim poziomie uczniowie mogą i nie mogą przystąpić do egzaminu.

Kolejną różnicę przedstawiają obecne pięcioletnie technika przygotowujące uczniów do wybranych zawodów. W Polsce uczniowie od roku szkolnego 2016/2017 podejmują ten sam egzamin maturalny, jak i uczniowie liceum, podzielony na dwa egzaminy ustne i cztery egzaminy pisemne. Uczniowie mają do wyboru z sześciu języków (w przeciwieństwie do szkół czeskich, w których nie ma możliwości przystąpić do państwowego egzaminu maturalnego z języka włoskiego), ale mogą też przystąpić do egzaminu z języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języka regionalnego, jeśli podejmowali studia w takim języku. Egzaminy odbywają się na poziomie podstawowym albo rozszerzonym (z języka obcego nowożytnego też na poziomie rozszerzonym albo poziomie dwujęzycznym). Uczniowie mogą wybierać spośród szerokiej gamy przedmiotów dodatkowych, niezależnie od tego, czy się ich uczyli w szkole albo nie.

Częścią ukończenia studiów w polskich szkołach branżowych I i II stopnia, ale także w technikum jest również egzamin zawodowy. Ten składa się z części pisemnej i praktycznej. Absolwenci pięcioletniego (i czteroletniego) technikum następnie otrzymują dwa certyfikaty: świadectwo maturalne i dyplom technika w danym zawodzie.

W Czechach egzamin praktyczny jest częścią profilowego egzaminu maturalnego i dyrektor szkoły decyduje, czy będą one organizowane w formie pisemnej i/lub ustnej, albo w formie obrony pracy maturalnej, czy egzaminu z umiejętności praktycznych. Aby ukończyć w Czechach szkołę średnią z profilem maturalnym, konieczne jest absolwowanie wszystkich przedmiotów, z których uczeń przystąpił do egzaminu maturalnego. Jeśli uczniowi nie uda się zdać wszystkich egzaminów, ma on możliwość powtórzenia tylko części nieudanych, nie trzeba powtarzać całego egzaminu. Ma też możliwości powtórzyć ostatni rok nauki w innej szkole – w takim razie musi on przystąpić ponownie do wszystkich egzaminów maturalnych. Jeśli on nawet wtedy nie zdaje albo nie próbuje ukończyć studiów egzaminem maturalnym, jest uważany za ucznia posiadającego „tylko” wykształcenie podstawowe. Ostatnio jednak w Czechach próbują rozpocząć „połączone studia” w programach czteroletnich, w których możliwe jest uzyskanie dyplomu zawodowego/świadectwa czeladniczego po trzecim a świadectwo maturalne po czwartym roku nauki.

Następnym poziomem kształcenia, zróżnicowanym pomiędzy państwami jest kształcenie policealne (ISCED 4). W polskim systemie edukacji do tego

poziomu należy kształcenie policealne a w Czechach zarówno kształcenie średnie wyższe w trybie skróconym (ukończone egzaminem maturalnym albo egzaminem zawodowym), zarówno jak i jednoletnie studium pomaturalne języków obcych i kwalifikacyjne kursy zawodowe. W Polsce istnieje duża liczba jak publicznych tak i niepublicznych szkół policealnych oferujących programy edukacyjne zakończone dyplomem technika. Aby zostać przyjętym, konieczne jest posiadanie wykształcenia średniego, ale matura nie zawsze jest wymagana.

Podczas pracy nad glosariuszem (w części słownictwa w języku czeskim) wykorzystałem czesko-angielski słownik opublikowany w dodatku do Biuletynu kształcenia zawodowego za granicą (*Zpravodaj odborné vzdělávání v zahraničí*) miesięcznika publikowanego w latach 1990-2007. Podczas tłumaczenia korzystałem przede wszystkim z polskiego serwisu dla wielojęzycznego tłumaczenia Glosbe.com, a także za pomocą wyszukiwania odpowiednich wyrażen w ogólnodostępnych dokumentach w Internecie. Kiedy tłumaczyłem na język czeski, użyłem również dostępnych tłumaczeń na język angielski.

Celem pracy było opisanie i porównanie wybranych elementów edukacji w Polsce i Czechach ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ponadpodstawowej (przede wszystkim ponadgimnazjalnej), w tym opis obecnej sytuacji i planowanych zmian, jeżeli informacje te były weryfikowalne.

BIBLIOGRAFIE

Tištěné zdroje

1. FELCHNER, Krzysztof., Dariusz KASPRZYCKI, Adrian NIEWĘGIOWSKI, Justyna OŻEGALSKA-TRYBALSKA, Magdalena RUTKOWSKA-SOWA, Joanna SIĘNCZYŃO-CHLABICZ, Marcin SPYRA a Sybilla STANISŁAWSKA-KLOC. *Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospodarki: komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2017. ISBN 83-255-7810-6.
2. PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7155-7.
3. ŠVEC, Štefan. *Metodológia vied o výchove: kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy v edukačnom výskume*. Bratislava: IRIS, 1998. ISBN 80-887-7873-5.
4. VÁŇOVÁ, Miroslava. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, 1998. ISBN 80-860-3951-X.
5. VÁŇOVÁ, Miroslava. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-808-6723-686

Elektronické publikace

1. DOMERECKA, Beata, Izabela LEŚNIEWSKA, Ryszard SIKORA a Piotr TAŁAN. Poradnik dla dyrektora szkoły podstawowej: Ramowe plany nauczania.: *Ośrodek Rozwoju Edukacji* [online]. b.r., [cit. 2018-03-24].
Dostupné z:
http://www.bc.ore.edu.pl/Content/268/poradnik_dla_dyrektora_sp_ramowe_plany_nauczania.pdf
2. MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ a Lenka FELCMANOVÁ. *Podpůrná opatření ve vzdělávání* [online]. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., 2015 [cit. 2018-04-15]. ISBN 978-80-87456-57-6.
Dostupné z:
<http://inkluze.upol.cz/ebooks/po-ve-vyuce/po-ve-vyuce.pdf>
3. OECD. *ISCED 2011 operational manual: guidelines for classifying national education programmes and related qualifications* [online]. Paris: OECD, 2015 [cit. 2018-04-15]. ISBN 978-92-64-22836-8.
Dostupné z:
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264228368-en>
4. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012 [cit. 2018-04-15]. ISBN 978-929-1891-238.
5. ŻYRA, Małgorzata, ed. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016* [online]. Warszawa, b.r. [cit. 2018-03-24]. ISSN 1506-056X.
Dostupné z:
<https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/en/defaultaktualnosci/3306/1/12/1/education.pdf>
6. POLSKIE BIURO EURYDICE. *System edukacji w polsce w skrócie 2015* [online]. Warszawa, 2015 [cit. 2018-04-07]. ISBN 978-83-64032-64-6.
Dostupné z:
http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/BRIEF_PL_FINAL2015.pdf

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
In: Sbírka zákonů, částka 190/2004.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
2. ČESKO. Zákon č. 375/2004 Sb., o zřízení Vysoké školy polytechnické Jihlava. In: Sbírka zákonů, částka 123/2004.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-375>
3. ČESKO. Zákon č. 162/2006 Sb., o zřízení Vysoké školy technické a ekonomické v Českých Budějovicích.
In: Sbírka zákonů, částka 55/2006.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-162>
4. ČESKO. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).
In: Sbírka zákonů, částka 39/1998.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
5. ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
In: Sbírka zákonů, částka 190/2004.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>
6. ČESKO. Zákon č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
In: Sbírka zákonů, částka 39/2017.
Dostupné také z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-101>

7. POLSKO. Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego. In: *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. nr 12 poz. 96.
Dostępne také z:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990120096/T/D19990096L.pdf>
8. POLSKO. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. In: *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej* nr 45 poz. 235.
Dostępne také z:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110450235/U/D20110235Lj.pdf>
9. POLSKO. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. In: *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. poz. 977.
Dostępne také z:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000977>
10. POLSKO. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. In: *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. nr 65 poz. 1365..
Dostępne také z:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002183/T/D20172183L.pdf>
11. POLSKO. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. In: *Dziennik Ustawa Rzeczypospolitej Polskiej*. nr 205 poz. 1206.
Dostępne také z:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20112051206>

Internetové zdroje

1. Angličtina v (odborném) vzdělávání. In: *Národní ústav pro vzdělávání: Zpravodaj odborné vzdělávání v zahraničí* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.nuv.cz/vystupy/zpravodaj-odborne-vzdelavani-v-zahranici-1>
2. ASOCIACE VYŠŠÍCH ODBORNÝCH ŠKOL. Spolupráce VOŠ s VŠ. *AsociaceVos.czAsociaceVos.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-04-16].
Dostupné z:
<http://www.asociacevos.cz/wp-content/uploads/2017/04/Spolupráce-VOŠ-s-VŠ.pdf>
3. BARSZCZEWSKA, Bożena. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego pięciolatków od roku szkolnego 2011/12. *Z myślą o Oświacie: oswiata.abc.com.pl* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.oswiata.abc.com.pl/czytaj/-/artykul/obowiazek-rocznego-przygotowania-przedszkolnego-pieciolatkow-od-roku-szkolnego-2011-12>
4. BIURO EDUKACJI. Schemat systemu edukacji. In: *Serwis Biura Edukacji m. st. Warszawy* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
http://edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/doradztwo-zawodowe/6506/attachments//schemat_s_e.png
5. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Egzamin gimnazjalny: O egzaminie. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. b.r. [cit. 2018-04-14].
Dostupné z:
<https://cke.gov.pl/egzamin-gimnazjalny/o-egzaminie/>
6. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Egzamin ósmoklasisty: O egzaminie. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. b.r. [cit. 2018-04-14].
Dostupné z:
<https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/o-egzaminie/>

7. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Egzamin ósmoklasisty. *Dobra Szkoła: Reforma Systemu Edukacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-14].
Dostępne z:
<https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/egzamin-osmoklasisty.html>
8. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Egzamin w „starej” formule: O egzaminie. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. b.r. [cit. 2018-04-14].
Dostępne z:
<https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-starej-formule/o-egzaminie/>
9. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Egzamin w „nowej” formule: O egzaminie. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. b.r. [cit. 2018-04-14].
Dostępne z:
<https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-w-nowej-formule/o-egzaminie/>
10. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. Warszawa, 2013 [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Jezyk-polski.pdf
11. CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA. Sprawdzian: O egzaminie. *Centralna Komisja Egzaminacyjna* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostępne z:
<https://cke.gov.pl/sprawdzian/podstrona-sprawdzianu/>
12. CENTRUM INFORMACJI ZAWODOWEJ W CZĘSTOCHOWIE. Informator o szkołach policealnych w regionie częstochowskim na rok szkolny 2018/2019. *Centrum Informacji Zawodowej w Częstochowie* [online]. Częstochowa, 2009 [cit. 2018-04-19].
Dostępne z:
<http://ciz.ids.czest.pl/ciz/dokumenty/policealne2018.pdf>

13. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Zkoušky a předměty. *Oficiální stránky maturitní zkoušky* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.novamaturita.cz/zkousky-a-predmety-1404036121.html>
14. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Didaktický test z českého jazyka a literatury. *Oficiální stránky maturitní zkoušky* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.novamaturita.cz/didakticky-test-z-ceskeho-jazyka-a-literatury-1404033213.html>
15. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Písemná práce z českého jazyka a literatury. *Oficiální stránky maturitní zkoušky* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.novamaturita.cz/pisemna-prace-z-ceskeho-jazyka-a-literatury-1404033214.html>
16. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Možnost nahrazení profilové zkoušky z cizího jazyka a změna ohledně časového limitu na didaktický test z matematiky. *Oficiální stránky maturitní zkoušky* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
http://www.novamaturita.cz/index.php?id_document=1404038016
17. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2017/2018: ČESKÝ JAZYK A LITERATURA*. 19. 4. 2016. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
b.r. č. j. MSMT-7943/2016. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
http://www.msmt.cz/uploads/O21/O211/katalogy_zkousek_k_MZ/Katalog_pozadavku_od_2018_z_CJL.pdf

18. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Profilová část. *Oficiální stránky maturitní zkoušky* [online]. 2010 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.novamaturita.cz/profilova-cast-1404033112.html>
19. CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Jednotná přijímací zkouška 2018: Základní informace.
In: *CERMAT* [online]. 2018 [cit. 2018-04-16].
Dostupné z:
<http://www.cermat.cz/zakladni-informace-1404035397.html>
20. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 5. Informální učení. In: *Český statistický úřad* [online]. b.r. [cit. 2018-04-19].
Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20561193/331313a05.pdf/195efc96-f9f2-49e3-8849-1429e83cd826?version=1.0>
21. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED) - N. *Český statistický úřad* [online]. 2008 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-vzdelani-cz-isced-n-8u01ja2ufp>
22. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). *Český statistický úřad* [online]. 2016 [cit. 2018-04-14].
Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011
23. DEPARTAMENT INFORMACJI I PROMOCJI. Nowa podstawa programowa dla liceum, technikum i branżowej szkoły II stopnia podpisana. *Ministerstwo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/nowa-podstawa-programowa-dla-liceum-technikum-i-branzowej-szkoly-ii-stopnia-podpisana.html>

24. DZIAŁ REKRUTACJI I KSZTAŁCENIA UM ŁÓDŹ. Fizjoterapia studia stacjonarne jednolite magisterskie – zmiana poziomu kształcenia. *Uniwersytet Medyczny w Łodzi: Dział Rekrutacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-19].
Dostępne z:
<http://rekrutacja.umed.lodz.pl/fizjoterapia-studia-stacjonarne-jednolite-magisterskie/>
25. EDUBAZA. Technik księgarstwa. *Kwalifikacjeczawodowe.info* [online]. b.r. [cit. 2018-04-20].
Dostępne z:
<https://zawody.kwalifikacjeczawodowe.info/s/3505/74627-Wyberz-zawod-dla-siebie/107633-Technik-ksiegarstwa.htm>
26. EDUBAZA. Przedszkola w liczbach: Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2015/2016. *Dlaprzedszkolaka.info: Wychowanie przedszkolne w Polsce - wiek, obowiazek, miejsce, oplaty* [online]. b.r. [cit. 2018-03-03].
Dostępne z:
<https://www.dlaprzedszkolaka.info/s/3180/67604-Przedszkola-w-liczbach/4094074-Wychowanie-przedszkolne-w-roku-szkolnym-20152016.htm>
27. EURYDICE. Szkolnictwo wyższe. *European Commission* [online]. 2018 [cit. 2018-04-19].
Dostępne z:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-56_pl?2nd-language=me
28. EURYDICE. Szkolnictwo podstawowe. *European Commission* [online]. 2018 [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/primary-education-34_pl?2nd-language=me

29. EURYDICE. Česká-republika: Vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání (Střední vzdělávání). *European Commission* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/upper-secondary-and-post-secondary-non-tertiary-education-7_el?2nd-language=cs
30. GIMNAZJUM Z POLSKIM JĘZYKIEM NAUCZANIA W CZESKIM CIESZYNIE. Historia Gimnazjum. *GYMPOL.CZ - Gimnazjum z Polskim Językiem Nauczania w Czeskim Cieszynie* [online]. 2012 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.gympol.cz/historia-gimnazjum/>
31. HESOVÁ, Alena. Integrace ve výuce. *Metodický portál: Články* [online]. 2011 [cit. 2018-04-15]. ISSN 1802-4785.
Dostupné z:
<https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/12039/INTEGRACE-VE-VYUCE.html/>
32. INFOR BIZNES. Zmiany w szkołach. Wyjaśniamy wszystko, co trzeba wiedzieć o rewolucji w edukacji. *Forsal.pl: Biznes, gospodarka, świat* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
<http://forsal.pl/artykuly/955896,zmiany-w-szkolach-wyjasniamy-wszystko-co-trzeba-wiedziec-o-rewolucji-w-edukacji.html>
33. INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH. Ważne instytucje. *Krajowe Ramy Kwalifikacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-20].
Dostupné z:
<http://www.kwalifikacje.edu.pl/pl/wazne-instytucje>
34. JIHOMORAVSKÝ KRAJ. Neformální vzdělávání v Jihomoravském kraji: (návrh koncepce). *Portál Jihomoravského kraje* [online]. Brno, b.r. [cit. 2018-04-19].
Dostupné z:
<https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=310216&TypelD=7>

35. KARPÍŠEK, Michal et al. Vyšší odborné školy na rozcestí: Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. Praha, 2009 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odborne-vzdelavani/analyza-stavu-a-mozneho-vyvoje-sektoru-vyssiho-odborneho>
36. KAŠOVÁ, Jitka. Tematicky, nebo projektově. *Metodický portál: Články* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21]. ISSN 1802-4785.
Dostupné z:
<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/17857/TEMATICKY-NEBO-PROJEKTOVE.html/>
37. MESIT STŘEDNÍ ŠKOLA. Maturita - cesta k profesi i dalšímu studiu. In: *MESIT střední škola o.p.s.* [online]. 2018 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.mesitstredniskola.cz/obory-dle-ukonceni-maturita>
38. MESIT STŘEDNÍ ŠKOLA. Obory bez výučního listu: Společně na středním stupni vzdělávání: Výuka zaměřená na praktický život. *MESIT střední škola, o.p.s.* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
<http://www.mesitstredniskola.cz/obory-dle-ukonceni-bez-vyucniho-listu>
39. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Inne formy wychowania przedszkolnego. *Ministerstwo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-03-05].
Dostupné z:
<https://men.gov.pl/zycie-szkoly/wychowanie-przedszkolne/inne-formy-wychowania-przedszkolnego/inne-formy-wychowania-przedszkolnego.html>

40. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Rozporządzenie w sprawie dotacji na podręczniki – podpisane. *Ministerstwo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-04-20].
Dostępne z:
<https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/rozporzadzenie-w-sprawie-dotacji-na-podreczniki-podpisane.html>
41. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Realizacja obowiązku nauki i obowiązku szkolnego. *Dobra Szkoła - Reforma Systemu Edukacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
<https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/realizacja-obowiazku-nauki-i-obowiazku-szkolnego.html>
42. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Reforma edukacji – Sejm uchwalił zmiany w oświacie. *Ministerstwo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
<https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/reforma-edukacji-sejm-uchwalil-zmiany-w-oswiacie.html>
43. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Jak będą wyglądały szkoły branżowe I i II stopnia? Czy zastąpią one obecne szkoły zawodowe?. *Dobra Szkoła - Reforma Systemu Edukacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-20].
Dostępne z:
<https://reformaedukacji.men.gov.pl/pytania-i-odpowiedzi/jak-beda-wygladaly-szkoly-branzowe-i-i-ii-stopnia-czy-zastapia-one-obecne-szkoly-zawodowe>
44. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Prezydent Andrzej Duda podpisał ustawy wprowadzające reformę edukacji. *Ministerstwo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
<https://men.gov.pl/pl/reforma-prawo-oswiatowe>

45. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Nowy rok szkolny 2017/2018 – rozpoczęcie zajęć w przedszkolach. In: *Ministerswo Edukacji Narodowej* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostępne z:
<https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/nowy-rok-szkolny-20172018-rozpozecie-zajec-w-przedszkolach.html>
46. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ,. Liceum ogólnokształcące. In: *Dobra Szkoła - Reforma Systemu Edukacji* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostępne z:
<https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/liceum-ogolnoksztalcace.html>
47. MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ. Szkoła podstawowa. *Dobra Szkoła - Reforna Systemu Edukacji* [online]. 2016 [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
<https://reformaedukacji.men.gov.pl/o-reformie/uczen-i-rodzic/szkola-podstawowa.html>
48. MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ. Przedszkola: Tańsze i bardziej dostępne przedszkola. *Rodzina.gov.pl* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostępne z:
<https://rodzina.gov.pl/edukacja/przedszkola>
49. MORAVSKÁ STŘEDNÍ ŠKOLA S. R. O. Maturitní obor Obchodník. In: Moravská střední škola s. r. o. [online]. Olomouc [cit. 2018-04-15].
Dostępne z:
<http://www.moravskastredni.cz/obory/obchodnik>
50. MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. Praha, b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostępne z:
http://www.nuv.cz/uploads/RVP_DG_31_8_2015_final.pdf

51. MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání: Příloha č. 1 k Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, č.j. MSMT č.j. 32405/2004-22. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. Praha, b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
http://www.msmt.cz/file/38919_1_1
52. MŠMT. Souhrnné informace o povinném předškolním vzdělávání: (březen 2017). *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. b.r. [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
http://www.msmt.cz/file/40134_1_1/
53. MŠMT. Učební dokumenty studijního oboru 78-62-c/001 Praktická škola jednoletá k 1.9.2005. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. 2005 [cit. 2018-04-16].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/ucebni-dokumenty-studijniho-oboru-78-62-c-001-prakticka-skola-jednoleta-k-1-9-2005>
54. MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online].
MŠMT, 2007 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
http://www.msmt.cz/uploads/Vzdelavani/Skolska_reforma/RVP/RVP_gymnazia.pdf
55. MŠMT. RVP pro obor vzdělání praktická škola jednoletá a dvouletá. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. 2010 [cit. 2018-04-16].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/rvp-pro-obor-vzdelani-prakticka-skola-jednoleta-a-dvouleta>

56. MŠMT. Státní maturity z matematiky. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. 2018 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/start-maturity-z-matematiky>
57. MŠMT. Registr vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21].
Dostupné z:
<http://krakatau.uiv.cz/registrvssp/>
58. MŠMT. Přípravné třídy základních škol od školního roku 2017/2018. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky* [online]. c2013–2018 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/pripravne-tridy-zakladnich-skol-od-skolniho-roku-2017-2018>
59. MŠMT. Nejčastější dotazy k předškolnímu vzdělávání. In: *MŠMT ČR* [online]. c2013–2018 [cit. 2018-04-14].
Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-k-predskolnimu-vzdelavani-aktualizace-k>
60. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Technické lyceum. In: *Infoabsolvent.cz* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M01/Technicke-lyceum/1?zkracene=False>
61. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Učební plán oboru vzdělání Ekonomické lyceum 78-42-M/02. In: *Infoabsolvent.cz* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/UcebniPlan/7842M02/Ekonomicke-lyceum>

62. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Pedagogické lyceum.
Infoabsolvent.cz [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M03/Pedagogicke-lyceum>
63. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Zdravotnické lyceum.
Infoabsolvent.cz [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M04/Zdravotnicke-lyceum>
64. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Přírodovědné lyceum.
Infoabsolvent.cz [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M05/Prirodovedne-lyceum>
65. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Kombinované lyceum.
Infoabsolvent.cz [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/7842M06/Kombinovane-lyceum>
66. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Obor vzdělání Podnikání 64-41-L/51. *Infoabsolvent.cz* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/KartaOboru/6441L51>
67. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Odborné vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli* [online]. b.r. [cit. 2018-04-16].
Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/P_KAP/ke_stazeni/pojeti/P_KAP_Pojeti_Odborne_vzdelavani.pdf

68. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Závěrečná zkouška podle jednotného zadání ve škole: Školní rok 2017/2018 *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/NZZ/publikace/Methodika2018_aktualizovana.pdf
69. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Orientace ve vzdělávací soustavě a ve vzdělávací nabídce. *Infoabsolvent.cz* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-4-14>
70. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Pedagogický lexikon: Praktická škola. *Metodický portál RVP: Wiki* [online]. 2011 [cit. 2018-04-07].
Dostupné z:
http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/P/Praktická_škola
71. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Víte, jak do životopisu vyplnit úroveň EQF a co to je?. In: *Europass* [online]. 2018 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.europass.cz/vite-jak-do-zivotopisu-vyplnit-uroven-eqf-a-co-to-je/>
72. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Profil absolventa oboru vzdělání 66- 1-L/51 Obchodník. In: *Infoabsolvent.cz* [online]. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/ProfilAbsolventa/6641L51/Obchodnik>
73. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Výběr oboru vzdělání. *Infoabsolvent.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Obory/>
74. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Rámcové vzdělávací programy. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. c2011–2018 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.nuv.cz/t/rvp>

75. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Střední vzdělávání. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. c2011–2018 [cit. 2018-04-07].
Dostupné z:
<http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>
76. NOVÝ AMOS. Ústní zkouška. *Státní maturita z češtiny 2018: Státní maturita z češtiny online* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.statnimaturita-cestina.cz/ustni-zkouska>
77. NOVÝ AMOS. Didaktický test. *Státní maturita z češtiny 2018: Státní maturita z češtiny online* [online]. c2010-2018 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.statnimaturita-cestina.cz/didakticky-test>
78. NOVÝ AMOS. Písemná práce. *Státní maturita z češtiny 2018: Státní maturita z češtiny online* [online]. c2010-2018 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.statnimaturita-cestina.cz/pisemna-prace>
79. OLBERTOVÁ, Jana. Odborná kvalifikace absolventů pedagogického lycea. In: *Zkola* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<https://www.zkola.cz/management/prehledpredpisu/ruzne/Stranky/Odborn%C3%A1-kvalifikace-absolvent%C5%AF-pedagogick%C3%A9ho-lycea.aspx>
80. POLAK, Marcin. Likwidacja kolegiów nauczycielskich nie do końca przemyślana. In: *EDUNews.PL - portal o nowoczesnej edukacji* [online]. 2014 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<https://www.edunews.pl/edytoriale/2685-likwidacja-kolegiow-nauczycielskich-nie-do-konca-przemyslana>
81. SAJDLOVÁ, Helena. Prohlášení ministerstva zdravotnictví o provozování jeslí jako zdravotnických zařízení. In: *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. 2013 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
https://www.mzcr.cz/dokumenty/prohlaseni-ministerstva-zdravotnictvi-provozovani-jesli-jako-zdravotnickych-zari_7612_3.html

82. STALKER, Milada. Jaký je rozdíl mezi ISCED a EQF?. In: *Národní ústav pro vzdělávání: Evropský rámec kvalifikací* [online]. 2015 [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.nuv.cz/eqf/jaky-je-rozdil-mezi-isced-a-eqf>
83. STANFORD LIBRARIES. Pięciojęzyczny słownik terminów pedagogicznych. In: *SearchWorks catalog: Stanford Libraries* [online]. b.r. [cit. 2018-04-15].
Dostupné z:
<https://searchworks.stanford.edu/view/579342>
84. STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ KYJOV. Obory vzdělání otevírané pro školní rok 2018/2019. *Střední odborné učiliště Kyjov, příspěvková organizace* [online]. Kyjov, 2018 [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://www.soukyjov.cz/obory-vzdelani>
85. ÚSTECKÝ KRAJ. Přehled nejdůležitějších legislativních změn účinných od 1.zář 2016 a později. *Ústecký kraj Ústecký kraj* [online]. 2017, Ústecký kraj [cit.2018-04-15].
Dostupné z:
<http://www.kr-ustecky.cz/prehled-nejdulezitejsich-legislativnich-zmen-ucinnych-od-1-zari-2016-a-pozdeji/d-1709759>
86. WÓJCIK, Katarzyna. Przedszkola: bezpłatna zerówka od 1 września 2017 r. *Rp.pl: Najważniejsze wiadomości z Polski i ze świata* [online]. b.r [cit. 2018-03-24].
Dostupné z:
<http://www.rp.pl/Edukacja-i-wychowanie/309019961-Przedszkola-bezplatna-zerowka-od-1-wrzesnia-2017-r.html>
87. WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE OPERON. Decyzja zapadła – koniec z egzaminem szóstoklasisty. *Oświata i Prawo* [online]. b.r. [cit. 2018-04-17].
Dostupné z:
<http://oswiataiprawo.pl/aktualnosci/decyzja-zapadla-egzamin-szostoklasisty-zostal-zlikwidowany/>

88. WYDAWNICTWO PEDAGOGICZNE OPERON. Czy egzaminu gimnazjalnego można nie zdać?. *Giełda gimnazjalna* [online]. 2016 [cit. 2018-04-17].

Dostępne z:

<http://www.gieldagimnazjalna.pl/poradnia/wpis/czy-egzaminu-gimnazjalnego-mozna-nie-zdac>

89. ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH W STRZYŻOWIE. Podstawa programowa. In: Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie [online]. 2017.05.16 [cit. 2018-04-15].

Dostępne z:

http://www.zs-strzyzow.itl.pl/index.php?html=pods_progr

SEZNAM ZKRATEK

- **CERMAT**: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání40, 112
- **CZ**: Česká republika, Česko, čeština (český jazyk)6, 12, 27, 112, 114
- **ČR**: Česká republika...11, 17, 24, 28, 29, 31, 38, 64, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 95, 97, 119, V, VII, X
- **ČSÚ**: Český statistický úřad 15
- **EQF**: Evropský rámec kvalifikací (European Qualifications Framework).... 21, 121, 123
- **IEA**: patří International Association for the Evaluation of Educational Achievement..... 10
- **ISCED**: International Standard Classification of Education...6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 37, 38, 64, 69, 76, 87, 88, 99, 100, 102, 103, 106, 112, 123, I, II
- **KKOV**: Klasifikace kmenových oborů vzdělání 22
- **MESIT**: Měřicí a signalizační technika.....43, 115
- **MŠMT**: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky...18, 117, 118, 119
- **NÚV**: Národní ústav pro vzdělávání21, 25, 41, 44
- **OECD**: Organizace pro hospodářskou organizaci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)10, 15, 23, 106
- **OSN**: Organizace spojených národů 11
- **PISA**: Programme for International Student Assessment 10
- **PL**: Polsko, polština (polský jazyk)27, 92, 106, 122
- **RVP**: Rámcový vzdělávací program28, 89, 117, 118, 121
- **SOU**: *Střední odborné učiliště* 45
- **ŠVP**: Školní vzdělávací program28, 47, 89
- **UNESCO**: Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu6, 11, 106
- **VOŠ**: Vyšší odborná škola.....35, 109

SEZNAM TABULEK

- **Tabulka 1:** Úrovně ISCED v ČR a Polsku..... 11
- **Tabulka 2:** Úrovně vzdělání podle ISCED 15
- **Tabulka 3:** Úroveň dosaženého vzdělání podle EQF. 21
- **Tabulka 4:** Úrovně vzdělání podle KKO.V. 22
- **Tabulka 5:** Rozdíl v délce trvání vyššího odborného studia..... 25
- **Tabulka 6:** Navrhované interpretace stupňů vzdělávání v Polsku 26
- **Tabulka 7:** Rozdělení vysokých škol podle zřizovatele..... 34
- **Tabulka 8:** Akademické vysokoškolské tituly absolventů magisterského studia..... 36
- **Tabulka 9:** Akademické tituly po absolvování rigorózní zkoušky 36
- **Tabulka 10:** Obory vzdělání kategorie J 41
- **Tabulka 11:** Obory vzdělání praktických škol 42
- **Tabulka 12:** Učební plán praktické školy jednoleté a dvouleté 43
- **Tabulka 13:** Srovnání oborů středního odborného a nižšího středního odborného vzdělávání 44
- **Tabulka 14:** Porovnání hodinové dotace předmětů oborů "Zednické práce" a "Zedník" 45
- **Tabulka 15:** Seznam jednotlivých typů vysokých škol v Polsku..... 70
- **Tabulka 16:** Vybrané typy škol a délka trvání studia po reformě 74
- **Tabulka 17:** Délka trvání povinné školní docházky v Polsku 75
- **Tabulka 18:** Ministerstva spravující veřejné školství v ČR a Polsku 84
- **Tabulka 19:** Legislativa vzdělávání v ČR a Polsku 85
- **Tabulka 20:** Plnění školní docházky v ČR a Polsku..... 86
- **Tabulka 21:** Porovnání úrovní a typů škol v ČR a Polsku podle ISCED 87
- **Tabulka 23:** Srovnání hodinové dotace gymnázia a všeobecně vzdělávacího lycea 88
- **Tabulka 24:** Srovnání učebního plánu vybraných oborů..... 90
- **Tabulka 25:** Předměty maturitní zkoušky v ČR a Polsku 92
- **Tabulka 26:** Příklady typů přijímacích řízení na českých vysokých školách 94

SEZNAM OBRÁZKŮ

- **Obrázek 1:** Schéma polského vzdělávacího systému před reformou 59
- **Obrázek 2:** Proces změny vzdělávacího systému Polska (na úrovni primárního až vyššího sekundárního vzdělávání)..... 73
- **Obrázek 3:** Procentuální podíl odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů vybraných oborů 91

SEZNAM PŘÍLOH

- **Příloha 1:** Česko-polský glosář termínů z oblasti pedagogiky

PŘÍLOHA 1

ČESKO-POLSKÝ GLOSÁŘ TERMÍNŮ Z OBLASTI PEDAGOGIKY

A	absolvent	absolwent
	akademická hodnost	tytuł akademicki
	akreditace	akredytacja
	aktivní politika zaměstnanosti	aktywna polityka zatrudnienia
	alternativní profesní příprava	kształcenie przemienne
	aplikovaný výzkum	badania stosowane
	audiovizuální pomůcky	sprzęt audiowizualny
B	bakalářská hodnost	stopień licencjata
	bezděčné učení	uczenie się uboczne
	bezpečnost a ochrana zdraví při práci	bezpieczeństwo i higiena pracy
	bezplatné vzdělávání	bezpłatna nauka, nauczanie bezpłatne
	bílá kniha	biała księga
C	celoživotní vzdělávání	uczenie się przez całe życie
	centrum odborné přípravy	centrum szkolenia (zawodowego)
	centrum volného času	centrum wypoczynkowe
	certifikace	certyfikacja
	certifikační orgán	organ/jednostka/instytucja certyfikująca
	certifikát	certifikat, świadectwo
	církevní škola	szkoła religijna/kościelna
	cizí jazyk	język obcy
Č	částečně kvalifikovaný pracovník	pracownik do przyuczenia
	činnostní učení	uczenie się przez działanie
	čítanka	czytanka, chrestomatia
	člověk	człowiek
	čtení nahlas	czytanie na głos
	čtivost	czytelność
D	další odborné vzdělávání a příprava	ustawiczne kształcenie i szkolenie zawodowe
	další profesní příprava	dokształcanie zawodowe
	další profesní rozvoj	doskonalenie zawodowe
	další vzdělávání	kształcenie ustawiczne, dalsze kształcenie
	databanka	bank danych
	databáze	baza danych
	dějepis	historia
	dějiny	dzieje, historia
	dějiny filozofie	historia filozofii
	dějiny literatury	historia literatury
	dějiny pedagogiky	historia pedagogiki
	dějiny školství	historia oświaty

dějiny umění	historia sztuki
délka profesní přípravy	długość szkolenia zawodowego
délka studia	czas trwania nauki, długość kształcenia
dělnické povolání	praca robotnicza
dělník	pracownik fizyczny
den otevřených dveří	Dzień Otwartych Drzwi
denní studium	studia dzienne/stacjonarne
děti s kombinovaným handicapem	dzieci z niepełnosprawnościami sprzężenymi
děti s problémy v chování a učení	dzieci z zaburzeniami zachowania i uczenia się
diagnostický ústav	zakład poprawczy
diferencovaná výuka	nauczanie zróżnicowane
digitální gramotnost	alfabetyzm cyfrowy, pismienność cyfrowa, alfabetyzacja cyfrowa
digitální propast	przepaść cyfrowa, wykluczenie cyfrowe
dílčí kvalifikace	częściowa kwalifikacja, kwalifikacja o ograniczonym zakresie
diplom	dyplom
diplomová práce	praca dyplomowa, praca magisterska
direktiv	dyrektywa, wytyczna
disertace	dysertacja, praca/rozprawa doktorska
distanční vzdělávání	kształcenie na odległość, nauczanie na odległość
dlouhodobá nezaměstnanost	bezrobocie długotrwałe/długookresowe/długoterminowe
doba učení	czas nauczania, czas uczenia się
dobrovolnická organizace	organizacja wolontariuszy
dobrovolnictví	wolontariat
dodatek k diplomu	suplement do dyplomu
dodatek k osvědčení	suplement do świadectwa
doktorské studium	studia doktorskie
dotační program	program subsydiowania
dotazník	kwestionariusz
dovednost	umiejętność
dovednost počítat	umiejętność liczenia
dovednosti v oblasti informačních a komunikačních technologií	umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych
druh profesní přípravy	rodzaj kształcenia zawodowego
druhý stupeň základní školy	gimnazjum, drugi stopień kształcenia podstawowego (klasy VI-IX szkoły podstawowej w Czechach)
druhy škol	rodzaj szkół
dvojjazyčnost	dwujęzyczność
E ekologická výchova	edukacja ekologiczna

	ekonomické vzdělávání	edukacja ekonomiczna, kształcenie ekonomiczne
	ekonomie	ekonomia
	ekonomie vzdělávání	ekonomia edukacji
	ekonomika	gospodarka
	ekonomika podniku	ekonomia przedsiębiorstwa
	e-learning	e-learning, edukacja online, e-nauka
	elektrotechnika	elektrotechnika, inżynieria elektryczna
	empirický výzkum	badania empiryczne/doświadczalne
	energetika	energetyka
	environmentální výchova	edukacja środowiskowa
	ergoterapie	ergoterapia, terapia zajęciowa
	Evropská dobrovolná služba	Wolontariat Europejski
	Evropský prostor vzdělávání	europski obszar szkolnictwa
	Evropský rámec kvalifikací	Europejskie ramy kwalifikacji
	Evropský systém pro přenos kreditů	Europejski system transferu i gromadzenia punktów kredytowych
	experimentální pedagogika	pedagogika eksperymentalna
	externí hodnocení	ocena zewnętrzna
F	financování profesní přípravy	finansowanie kształcenia zawodowego
	formální vzdělávání	kształcenie formalne, edukacja formalna
	formativní hodnocení	ocena kształcąca
	funkční gramotnost	funkcjonalna umiejętność
	fyzikální vědy	nauki fizyczne
G	gerontologie	gerontologia
	gramotnost	alfabetyzm, piśmiennictwo, alfabetyzacja
H	hermeneutická pedagogika	pedagogika hermeneutyczna
	hlavní předmět	główny przedmiot
	hledání práce	poszukiwanie/szukanie pracy
	hodnocení	ocena
	hodnocení dovedností a kompetencí	ocena umiejętności i kompetencji
	hodnoticí kritérium	kryterium oceny
	hodnoticí orgán	instytucja poświadczająca kwalifikacje
	hodnotící standard	norma/standard oceny
	hodnotící středisko	ośrodek/centrum oceny
	hodnotitel	asesor
	hospitace ve třídě	obserwacja klasowa
	hotelová škola	szkoła hotelarska
I	informační a komunikační technologie	technologie informacyjne i komunikacyjne
	informační gramotnost	kompetencje informacyjne, alfabetyzm informacyjny
	informační materiál	materiał informacyjny
	informační systém	system informacyjny

	informační technologie	technologia informacyjna, infotechnologia
	informační věda a knihovnictví	informatologia a bibliotekoznawstwo
	informální učení	kształcenie nieformalne
	informatika	informatyka
	instruktor	instruktor
	inteligentní kvocient	iloraz inteligencji
	interkulturní výchova	edukacja międzykulturowa
J	jazyková bariéra	bariera językowa
	jazykový pas	paszport językowy
K	kariérové poradenství	poradnictwo zawodowe
	klasifikace povolání	klasyfikacja zawodów
	klasifikovaný zápočet	zaliczenie z oceną
	klávesnice	klawiatura
	klíčové dovednosti	kluczowe umiejętności
	klíčové kompetence	kluczowe kompetencje
	klíčové kvalifikace	kluczowe kwalifikacje
	knihovnictví	bibliotekoznawstwo
	kompenzační vzdělávání	kształcenie wyrównawcze
	kompetence	kompetencja
	komunikativní kompetence	kompetencja komunikacyjna
	konzervatoř	konserwatorium, uczelnia muzyczna
	korespondenční kurz	kurs korespondencyjny
	koučování	coaching
	kreativní dovednosti	umiejętności twórcze/kreatywne
	kurikulum	program nauczania
	kvalifikace	kwalifikacja
	kvalifikační standard	standard kwalifikacyjny
	kvalifikační úroveň	poziom kwalifikacji
	kvalifikovaný pedagog	wykwalifikowany pedagog
	kvalifikovaný pracovník	wykwalifikowany pracownik
	kvartérní sektor	sektor czwarty
	kybernetika	cybernetyka
L	laboratorní cvičení	ćwiczenia laboratoryjne
	logopedie	logopedia
	lyceum	liceum profilowane (Czechy)
M	magisterská hodnost	magister, tytuł magistra
	magisterské studium	studia magisterskie
	manažerské studium	studia menedżerskie, studia z zakresu zarządzania
	maturita	matura
	maturitní vysvědčení	świadectwo maturalne
	mechanické učení	uczenie się na pamięć
	metodika	metodyka
	meziknihovní výpůjční služba	wypożyczenia międzybiblioteczne

	mezinárodní bakalaureát	bakalaureat międzynarodowy (matura międzynarodowa)
	mezioborový přístup	podjęcie interdyscyplinarne
	meziodvětvový přístup	podjęcie międzysektorowe
	mezipředmětové vztahy	relacje międzyprzedmiotowe
	mimoškolní aktivity	zajęcia pozalekcyjne/pozaszkolne, działalność pozalekcyjna
	mimoškolní vzdělávání	edukacja pozaszkolna
	mistr odborné výchovy	mistrz kształcenia zawodowego
	mobilita (studentů)	mobilność (studentów)
	moderní jazyky	języki nowożytné
	metodologie	metodologia
	možnosti uplatnění	perspektywa zatrudnienia
	muzikoterapie	muzykoterapia
N	nadnárodní	ponadnarodowy, ponadpaństwowy
	náklady na vzdělávání	koszty oświaty/kształcenia
	námořní vědy	nauki morskie
	Národní soustava kvalifikací (ČR)	Krajowy System Kwalifikacji (Czechy)
	Národní soustava povolání (ČR)	Krajowa Klasyfikacja Zawodów (Czechy)
	národní srovnávací zkouška (ČR)	Krajowy Egzamin Porównawczy (Czechy)
	následné vzdělávání učitelů	dokształcanie nauczycieli
	nástavbové studium	kształcenie uzupełniające
	nástroje pro vlastní hodnocení	narzędzia do samooceny
	navštěvovat kurz	uczęszczać na kursy
	nedostatky ve vzdělání	braki w wykształceniu
	neformální vzdělávání	edukacja nieformalna
	negramotnost	analfabetyzm, niepiśmienność
	neinformovanost	niewiedza
	nekvalifikovaný pracovník	pracownik niewykwalifikowany
	nemoc z povolání	choroba zawodowa
	nepedagogický personál	pracownicy nie-dydaktyczni, pracownicy niebędący nauczycielami
	nepovinný předmět	przedmiot nieobowiązkowy
	nepřízpůsobivost	nieprzystosowanie
	nestátní škola	niepaństwowa szkoła
	netradiční povolání	nietypowy zawód
	neuniversitní vysokoškolské vzdělávání	nieuniwersyteckie kształcenie na poziomie wyższym
	neúplné vzdělání	niepełne wykształcenie
	neuvědomované učení	nieświadome uczenie się
	nevládní organizace	organizacja pozarządowa
	nezaměstnanost	bezrobocie
	nezbytný předpoklad, prerekvizita	warunek niezbędný/wstępny
	nezisková organizace	organizacja niedochodowa
	neznalost	nieznajomość, niewiedza

	nižší odborné vzdělání	kształcenie zawodowe niższego stopnia
	nižší sekundární vzdělávání	kształcenie średnie pierwszego/niższego stopnia, drugi etap kształcenia zasadniczego, kształcenie gimnazjalne
	nomenklatura učebních oborů	nomenklatura/nazewnictwo kierunków kształcenia zawodowego
	normativní hodnocení	ocena normatywna
	nostrifikace	nostryfikacja
	nově přijatí žáci	nowo przyjęci studenci
	novela Školského zákona	zmiana ustawy o kształceniu
O	občanská výchova	wychowanie obywatelskie
	obecné dovednosti	kompetencje ogólne
	obecně odborná příprava	kształcenie ogólnozawodowe
	obchodní akademie	zasadnicza akademia handlowa
	obchodní škola	zasadnicza szkoła handlowa
	obor	branża
	obor vzdělání	kierunek
	obsah učení	treść nauczania
	obsah výuky	treść kształcenia
	odborná praxe	praktyka zawodowa
	odborné předměty	przedmioty zawodowe
	odborné vzdělávání	kształcenie zawodowe
	odborné zaměření	profil zawodowy
	odborník z praxe	praktyk
	odbornost	wiedza fachowa/specjalistyczna
	odborný tisk	prasa specjalistyczna/branżowa
	odborný výcvik	praktyki zawodowe
	oddělení	wydział, sekcja
	ohnisková skupina	grupa fokusowa
	ochrana životního prostředí	ochrona środowiska
	osobní rozvoj	rozwój osobisty
	osvědčení	świadcetwo, poświadczenie, certyfikat
	osvojování vědomostí	zdobywanie wiedzy
	otázky s odpovědí ano/ne	pytania typu tak/nie
	otázky s výběrem z odpovědí	pytania wielokrotnego wyboru
	otevřená univerzita	uniwersytet otwarty
	otevřené učení	kształcenie otwarte
P	paragraf (zákon)	artykuł
	pedagogicko-psychologická poradna	poradnia psychologiczno-pedagogiczna
	pedagogický psycholog	psycholog szkolny
	perspektivy povolání	perspektywy zawodowe
	pilotní škola	placówka pilotażowa
	písemný projev	wypowiedź pisemna

plánování povolání	planowanie zawodowe
plat	wynagrodzenia, płaca, zapłata, pensja
počet studentů na učitele	liczba uczniów przypadających na nauczyciela
počet uchazečů o studium	liczba kandydatów
počítačová gramotnost	kompetence informatyczne, umiječnosti cyfrowe
počítačová síť	sieć informatyczna, sieć komputerowa
počítačová věda	informatyka
podmínky přijetí	warunki przyjęcia
podmínky zaměstnání	warunki zatrudnienia
podnikatelská kompetence	kompetence w zakresie przedsiębiorczości
pohovor při vstupu do zaměstnání	rozmowa kwalifikacyjna
pomaturitní studium (ČR)	szkolnictwo pomaturalne (Czechy)
popis povolání	opis zawodu
poradce při volbě povolání	doradca zawodowy
poradenské služby	poradnictwo, usługi doradcze
poskytovatel profesní přípravy	podmiot szkolenia zawodowego
poskytovatel vzdělávání	instytucja kształcenia, placówka edukacyjna
postižený	niepełnosprawny
postobligatorní vzdělávání	kształcenie po zakończeniu obowiązku szkolnego
postsekundární vzdělávání	studia policealne
postsekundární vzdělávání nezahrnované do terciárního vzdělávání	kształcenie powyżej średniego niebędące szkolnictwem wyższym
povinná školní docházka	obowiązek szkolny
povinný předmět	przedmiot obowiązkowy
povolání	zawód
požadavky pro přijetí	wymogi warunkujące przyjęcie
pracoviště	miejsce pracy
pracovně-profesní poradce	doradca zawodowy
pracovní činnost	praca zawodowa
pracovní doba	czas/godziny pracy
pracovní legislativa	przepisy prawne dotyczące zatrudniania
pracovní požadavky	wymagania zawodowe
pracovní zkušenosti	doświadczenia zawodowe
praktikant	praktykant, osoba odbywająca praktyki zawodowe
právní subjektivita	osobowość prawna
právní způsobilost	zdolność prawna
právo na vzdělávání	prawo do edukacji
praxe	praktyka
preprimární vzdělávání	wychowanie przedszkolne, edukacja przedszkolna

profese	zawód
profesní dovednosti	umiejętności zawodowe
profesní kariéra	kariéra zawodowa
profesní poradenství	poradnictwo zawodowe
profesní požadavky	wymagania zawodowe
profesní profil	profil zawodowy
profesní předpoklady	cechy zawodowe
profesní příprava	szkolenie zawodowe
profesní příprava mimo pracoviště	szkolenie zawodowe poza miejscem pracy
profesní příprava na pracovišti	szkolenie zawodowe w miejscu pracy
profil absolventa	sylwetka/profil absolwenta
profil povolání	profil zawodowy
program vzdělávání	program kształcenia
prospěch (školní)	wyniki szkolne
prověrka znalostí	sprawdzenie wiedzy
provést reformu školství	przeprowadzić reformę edukacji/systemu szkolnictwa
průběžné hodnocení	ocena okresowa/śródkresowa
průřezové kompetence	kompetencje przekrojowe
průzkum	badanie, sondaž
předběžná evaluace	ocena/ewaluacja ex-ante
předčasný odchod ze vzdělávání	przedwczesne zaniechanie nauki
předmětová komise	komisja przedmiotowa, zespół przedmiotowy
předprofesní příprava	kształcenie przedzawodowe
předškolní výchova	edukacja przedszkolna, nauczanie przedszkolne
přechod na trh práce z procesu vzdělávání a odborné přípravy	przejście od kształcenia do zatrudnienia
přechod ze školy do zaměstnání	przejście ze szkoły do pracy
přenositelnost kvalifikací	możliwość przenoszenia kwalifikacji
příhláška ke studiu	podanie o przyjęcie do szkoły
přijetí ke studiu	przyjęcie na studia
přijímací řízení	proces/procedura rekrutacji na studia, rekrutacja na studia
přijímací zkouška	egzamin wstępny
případová studie	studium przypadku
příprava učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů	przygotowanie edukacyjne do nauczania przedmiotów ogólnych
přípravné vzdělávání učitelů	kształcenie przygotowawcze nauczycieli
přírodní vědy	nauki przyrodnicze
přisedící (u zkoušky)	obserwator (egzaminu maturalnego)
příspěvková organizace	przedsiębiorstwo użyteczności publicznej
přístup ke vzdělávání	dostęp do edukacji
psychologie práce	psychologia pracy

R	Rada pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport	Rada ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu
	rámcový vzdělávací program	ramowy plan nauczania
	realizace	realizacja
	referenční rámec	ramy odniesienia
	referenční úroveň	poziom odniesienia
	regulované povolání	zawody regulowane
	rekvalifikace	przekwalifikowanie zawodowe
	resortní ministerstvo	poszczególne ministerstwo
	resumé	streszczenie
	ročník studia	rok studiów
	ročník ve škole	klasa
	rovnocennost certifikátů	równoważność certyfikatów
	rovnost v přístupu ke vzdělání	równość dostępu do szkolnictwa
	rozdílová zkouška	egzamin wyrównawczy
	rozhodující orgán	organ rozstrzygający
	rozpis učiva	plan nauczania
	rozpočtová organizace	jednostka budżetowa
	rozvrh hodin	rozkład/plan zajęć
Ř	řešení problémů	rozwiązywanie problemów
	řešitel projektu	wykonawca projektu
	řídící orgán	instytucja zarządzająca
	řízení školství	zarządzanie szkolnictwem
S	samospráva škol	autonomia szkół
	samostatně řízené učení	samodzielna nauka
	samostatné učení	samokształcenie
	samostatně výdělečně činná osoba	osoba pracująca na własny rachunek
	samostudium	samokształcenie
	samouk	samouk
	samozaměstnanci	pracownicy samozatrudnieni
	Sb. (Sbírka zákonů)	Dz. U. (Dziennik Ustaw)
	sebehodnocení	samoocena
	sebevzdělávání	samokształcenie
	skryté kurikulum	program ukryty
	skupina oborů	grupa zawodów
	slovní hodnocení	ocena słowna
	složení komise	skład komisji
	složky vzdělání	elementy systemu kształcenia
	směrnice	dyrektywa
	sociální integrace	integracja społeczna
	soustava oborů odborného vzdělávání	system kształcenia i szkolenia zawodowego
	soustava studijních oborů	system kierunków studiów
	speciální základní škola	specjalna szkoła zawodowa
	společenskovědní předměty	nauki społeczne

	srovnatelnost kvalifikací	porównywalność kwalifikacji
	srovnávací analýza	analiza porównawcza
	srovnávací pedagogika	pedagogika porównawcza
	státní maturitní zkouška (ČR)	państwowy egzamin maturalny (Czechy)
	status povolání	status zawodowy
	stavebnictví	budownictwo
	stáž	staż
	stáže učňovské	praktyka zawodowa
	stipendium	stypendium
	strojírenství	inżynieria mechaniczna
	středisko pro rozvoj profesní přípravy	Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego
	střední odborná škola	średnia szkoła zawodowa (Czechy), technikum (Polska)
	střední odborné učiliště	zasadnicza szkoła zawodowa
	střední všeobecné vzdělání	wykształcenie średnie ogólne
	středoškolské vzdělání	wykształcenie średnie
	studijní obor	kierunek studiów
	studijní volno	urlop naukowy
	studovat	studiować
	stupeň vzdělání	stopień wykształcenia
	sumativní hodnocení	ocena podsumowująca
	syndrom vyhoření	syndrom wypalenia, wypalenie zawodowe
	systém odborného vzdělávání	system kształcenia i szkolenia zawodowego
	systém přenosu kreditů	system międzyuczelnianego transferu ocen
	systém zkoušení	system egzaminowania
	školní družina	świetlica szkolna
Š	školní klub	klub szkolny
	školní prospěch	wyniki szkolne/nauczania
	školní rok	rok szkolny
	školní třída	klasa szkolna
	školský zákon	ustawa o edukacji, ustawa o systemie oświaty
	technické vědy	nauki techniczne
T	technické vzdělávání	kształcenie techniczne
	technik	technik
	tělesná výchova	wychowanie fizyczne
	tempo učení	tempo nauki
	terciární sektor	sektor usług, sektor handlu i usług
	terénní výzkum	badania terenowe
	test s výběrem odpovědí	test wielokrotnego wyboru
	transmisivní vyučování	nauczanie transmisyjne
	transparentnost kvalifikací	przejrzystość kwalifikacji

	trh práce	rynek pracy
	třídní učitel	nauczyciel-wychowawca
	tutor	korepetytor
	tutorování	korepetycja
	tvorba kurikula	tworzenie programów nauczania
	týdenní vyučovací hodiny	cotygodniowe lekcje
	týmová práce	praca zespołowa
	učební materiály	materiały dydaktyczne
U	učeň	praktykant
	učení jak se učit (learning to learn)	umiejętność uczenia się
	učení na pracovišti	uczenie się w miejscu pracy
	učení se	uczenie się
	učení se ze zkušeností	uczenie się poprzez doświadczenie
	učení se z paměti	uczenie się na pamięć
	účetnictví lidských zdrojů	rachunkowość zasobów ludzkich
	učitel praktického vyučování	nauczyciel praktycznej nauki zawodu
	učivo	przerabiany materiał
	uchazeč	kandydat
	ukončení školy	ukończenie szkoły
	ukončování studia	zakończenie nauki
	umělecké vzdělávání	edukacja artystyczna
	uplatnění absolventů na trhu práce	rynkowe zastosowanie absolwentów
	úplná kvalifikace	pełna kwalifikacja
	úplné střední odborné vzdělání	pełne kształcenie średnie zawodowe
	úplné střední vzdělání	pełne kształcenie na poziomie średnim
	úroveň	poziom
	ústava	konstytucja
	ústní zkouška	egzamin ustny
	uznání výsledků předchozího učení	uznawanie wcześniejszego uczenia (się)
	uznávané povolání	zawód uznawany
	uznávání dovedností	uznawanie umiejętności
	uznávání dovedností a kompetencí	uznawanie umiejętności i kompetencji
	uznávání kvalifikací	uznawanie kwalifikacji
	užité umění	sztuka użytkowa
	valorizace učení	waloryzacja wyników
V	večerní škola	szkoła wieczorowa
	vědomosti	wiedza
	věková hranice	granica wieku
	věkové složení	rozkład wiekowy
	věkový rozdíl	różnica wieku
	veřejné služby zaměstnanosti	publiczne służby zatrudnienia
	vícejazyčnost	wielojęzyczność
	virtuální učební prostředí	wirtualne środowisko dydaktyczne/edukacyjne

	volba studia	wybór studiów
	volitelný předmět	przedmiot fakultatywny
	volná místa	wolne miejsca, wakaty
	volný čas	czas wolny
	vrstevníci	rówieśnik
	všeobecné vzdělání	kształcenie ogólne
	všeobecně vzdělávací předmět	przedmiot ogólnokształcący
	vyhláška	rozporządzenie
	výpočetní technika	sprzęt informatyczny, informatyka
	výsledky učení	efekty uczenia się
	vysoká škola	szkoła wyższa, uczelnia
	vysokoškolské vzdělávání	szkolnictwo wyższe, edukacja uniwersytecka
	vysvědčení	świadcetwo szkolne
	vyšší odborná škola	wyższa szkoła zawodowa
	vyšší odborné vzdělávání	wyższe szkolnictwo zawodowe
	vyšší sekundární vzdělávání	edukacja wyższego średniego stopnia
	výuční list	dyplom zawodowy, świadcetwo czeladnicze
	vyučovací hodina	lekcja, godzina lekcyjna
	vyučovací jazyk	język instrukcji, język wykładowy
	vyučovací předmět	przedmiot szkolny
	vyučování	nauczanie, zajęcia
	vyučování pomocí počítačů	nauczanie z wykorzystaniem komputera
	vzájemné učení	wzajemne uczenie się
	vzájemné uznávání kvalifikací	wzajemne uznawanie kwalifikacji
	vzdělávací politika	polityka kształcenia, polityka edukacyjna
	vzdělávací potřeby	potrzeby edukacyjne
	vzdělávací program	program nauczania
	vzdělávací systém	system edukacji
	vzdělávací technologie	technologia edukacyjna
	vzdělávací úroveň	poziom kształcenia
	vzdělávací zařízení	instytucja edukacyjna, placówka oświatowa
	vzdělávání dospělých	kształcenie dorosłych
	vzdělávání při zaměstnání	zdobywanie kwalifikacji w trakcie pracy
	vzdělávání učitelů	kształcenie nauczycieli
	zájmová činnost	czynność wypoczynkowo-rozrywkowa
Z	zájmový kurz	kurs hobbyistyczny
	základní dovednosti	umiejętności podstawowe
	základní škola	szkoła podstawowa
	základní vzdělávání	kształcenie podstawowe
	základy práva	podstawowe zasady prawa
	zákonný zástupce	przedstawiciel ustawowy

	záměrné učení	uczenie planowe
	zaměření učiva	zakres przerobionego materiału
	zaměstnání	praca, zatrudnienie
	zaměstnání na částečný úvazek	praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, zatrudnienie na niepełny etat
	zaměstnání na plný úvazek	praca w pełnym wymiarze czasu pracy, zatrudnienie na pełny etat
	zaměstnatelnost	zatrudnialność
	zaměstnavatel	pracodawca
	zápis (ke studiu)	rejestracja na studia
	zápočet	zaliczenie
	započetí studia	rozpoczęcie studiów
	zastřešující název	nazwa zbiorcza
	zaučený pracovník	pracownik przyuczony/średnio zakwalifikowany
	závěrečná zkouška	egzamin końcowy, egzamin z przygotowania zawodowego
	závěrečné vysvědčení	raport końcowy
	zdravotně postižené osoby	osoby niepełnosprawne
	zdravotní postižení	niepełnosprawność
	Zelená kniha (EU)	Zielona księga (UE)
	země střední a východní Evropy	państwa Europy Środkowej i Wschodniej/Europy Środkowo-Wschodniej
	zkoušený	osoba egzaminowana
	zkouška	egzamin, sprawdzian
	zkušební komise	komisja egzaminacyjna
	zkušební lhůta	okres próbny
	zkušební řád	regulamin egzaminów
	známkovat	oceniać
	známky	oceny
	zpětná vazba	informacje/sprężenie zwrotne
	zprostředkování práce	pośrednictwo pracy
	způsobilost	kompetencja
	zřizovatel	poręczyciel
	ztráta zaměstnání	utrata zatrudnienia, utrata pracy
	zvyšování dovedností	rozwijanie/podnoszenie umiejętności
	žák	uczeń
ž	životní minimum	minimum kosztów utrzymania, utrzymanie na minimalnym poziomie
	životní náklady	koszty utrzymania
	životní úroveň	poziom życia
	životopis	życiorys

ANOTACE

Autor: Martin Dudek

Fakulta: Filozofická fakulta

Katedra: Katedra slavistiky – sekce polonistiky

Název práce: Komparace polského a českého systému sekundárního vzdělávání

Vedoucí práce: mgr Kamila Przybylska

Počet titulů použité literatury: 111

Počet příloh: 1

Abstrakt: Tato bakalářská práce se zaměřuje na srovnání vzdělávacího systému České republiky a Polska, především tedy vyššího sekundárního vzdělávání, tak, jak je charakterizováno mezinárodní klasifikací vzdělávání ISCED. Práce seznamuje čtenáře s předmětem srovnávací pedagogiky, problematikou pedagogické terminologie, ale také jednotlivými stupni vzdělávání, které předcházejí vyššímu sekundárnímu, nebo na něj naopak navazují. Nedílnou součástí práce je dvojjazyčný česko-polský glosář výrazů z oblasti pedagogiky.

Klíčová slova: vzdělávání, střední škola, klasifikace, Polsko, Česká republika, komparativní pedagogika, ISCED

ANNOTATION

Author: Martin Dudek

Faculty: Faculty of Arts

Department: Department of Slavonic Studies – Section of Polish Studies

Thesis title: Polish and Czech Secondary Educational System
in Comparison

Supervisor: mgr Kamila Przybylska

Number of works cited: 111

Number of appendices: 1

Abstract: This thesis' main focus is on the education systems of the Czech Republic and Poland, especially on the upper secondary education level in accordance with the International Standard Classification of Education (ISCED). Thesis introduces the reader to a subject of comparative education, addresses issues of translation of pedagogical terms, but is also directed towards those levels of education, that precede the upper secondary education, or, alternatively, those that are subsequent to this level. Integral part of this thesis is a Czech-Polish glossary of pedagogical terms.

Keywords: education, secondary school, classification, Poland, Czech republic, comparative education, ISCED

ADNOTACJA

Autor pracy: Martin Dudek

Wydział: Wydział Filozoficzny

Katedra: Katedra Sławistyki – Sekcja Filologii Polskiej

Temat pracy: Porównanie polskiego i czeskiego systemu szkolnictwa na poziomie średnim

Promotor: mgr Kamila Przybylska

Liczba wykorzystanej literatury: 111

Liczba załączników: 1

Streszczenie: Celem niniejszej pracy licencjackiej jest porównanie systemów kształcenia Czech i Polski, szczególnie kształcenia średniego na poziomie wyższym, według Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Kształcenia ISCED. Praca przedstawia czytelnikowi przedmiot pedagogiki porównawczej, problematykę tłumaczenia terminów z obszaru pedagogiki, ale również odrębne poziomy kształcenia poprzedzające albo nawiązujące do kształcenia średniego. Dwujęzyczny czesko-polski glosariusz terminów pedagogicznych stanowi integralną część pracy.

Słowa kluczowe: edukacja, szkoła średnia, klasyfikacja, Polska, Czechy, pedagogika porównawcza, ISCED